

MOLLA NƏFƏS

**SEÇİLMİŞ
ƏSƏRLƏRİ**

Bakı - 2010

TÜRKSOY kitabxanası seriyası: 6

Tərtib edən:
Annaqurban AŞIROV

Türkməncədən uyğunlaşdırın
və ön sözün müəllifi
filologiya elmləri doktoru:
Ramiz ƏSKƏR

Redaktoru:
Əli ŞAMİL

Naşiri:
Rafiq BABAYEV

Sponsoru:
Şahmar Rüstəm oğlu VƏLİYEV

Molla Nəfəs. Seçilmiş əsərləri. Bakı, MBM, 2010, 208 s.

Kitabda bu il anadan olmasının 200 illiyi tamam olan böyük türkmen şairi, ümumtürk ədəbiyyatının görkəmli nümayəndəsi Molla Nəfəsin seçilmiş əsərləri toplanmışdır. Kitab 31 mart - 4 aprel 2009-cu ildə İstanbulda TÜRKSOY tərəfindən təşkil olunan «Türk Ləhcələri Arasında Uyğunlaşdırma Çalışmalarının Bugünkü Durumu və Qarşılaşılan Problemlər» mövzusunda Beynəlxalq simpoziumun tövsiyələrinə və yekun bəyannaməsinə uyğun olaraq nəşr edilir.

ISBN: 978-9952-29-041-6
© MBM
© Ramiz Əskər

BÖYÜK TÜRKMƏN ŞAIŘI MOLLA NƏFƏS

...Nurmühammet Andalib, Dövlətməmmət Azady, Magtymguly Pyragy, Məmmətveli Kəmine, Molla Nəfəs yaly yüzlerce alymlarymyz, akyldarlarymyz, şahyrlarymyz, sungat ussatlarymyz öçmejek yz galdirdylar, ylym ve döredijilik dünyasında uly meshurluga eye boldular.

...Kalbimyzda, anymyzda «Yşk mülkünin şasy» hökmünde baky orun alan Molla Nəfəs adamzat duygularynyn hakyky vəsfçysydir, ynsan kalbyna, ynsan yüregine ruhy melhem beriji şahyrdır.

**Gurbanguly Berdimuhamedov,
Türkmenistanın Prezidenti**

...Nurmühəmməd Əndəlib, Dövlətməmməd Azadi, Məxdimqulu Fəraqı, Məmmədvəli Kəminə, Molla Nəfəs kimi yüzlərcə alımlarımız, müdriklərimiz, şairlərimiz, sənət ustalarımız sönməz iz qoydular, elm və yaradıcılıq dünyasında böyük məşhurluğa sahib oldular.

...Qəlbimizdə, yaddaşımızda «Eşq mülkünin şahı» hökmündə baqi yer tutan Molla Nəfəs bəşər duygularının həqiqi tərənnümçüsüdür, insan qəlbinə, insan ürəyinə ruhi məlhəm verən şairdir.

**Qurbanqulu Berdimühəmmədov,
Türkmenistan Prezidenti**

Türkmən ədəbiyyatının görkəmli nümayəndələrindən Əndəlib, Azadi, Məxdimqulu, Məğrubi, Kəminə, Talibi, Katibi, Seyidi, Zəlili kimi böyük söz ustaları ilə bir cərgədə dayanan Molla Nəfəs XIX əsr türkmən poeziyası tarixinə parlaq istedad sahibi kimi daxil olmuşdur. Onun bir-birindən gözəl gəraylı, qosma və müxəmməsləri, ictimai-siyasi məzmunlu şeirləri, qoşduğu dastanlar onilliklərdən bəri türkmən

xalqının zövqünü oxşayır, ona milli şürur aşılıyır, gənc nəsilləri milli ruhda tərbiyə edir.

Molla Nəfəsin həyatı haqqında məlumat olduqca azdır. Şairin 1810-cu ildə Marıda (Mərv) təkə turkmənlərinin yazı, başqa bir məlumatda görə, toxtamış tayfasına mənsub Qədirverdi adlı bir sərracın ailəsində dünyaya gəldiyi təxmin edilir. Dövrünün savadlı adamlarından olan Qədirverdi eyni zamanda həm də mollalıqla məşğul olmuş, uşaqlara dərs demişdir. Onun Ağacıq bəxşi, Ödəkverdi, Haqverdi ve Molla Nəfəs adlı dörd oğlu olmuşdur. Mütəxəssislərin fikrincə, Molla Nəfəs şairin ləqəbidir, onun gerçək adı Tanrıverdi imiş. Çünkü Xivədə təhsil adlığı zaman müəllimlərinin onu bu adla çağırıldığı barədə vaxtilə şairin öz nəvəsi məlumat vermişdir. Molla Nəfəsin böyük qardaşı Ağacıq bəxşi də saza-sözə bağlanmış, dövrünün tanınmış sənətkarlarından olmuşdur.

Molla Nəfəs ilk təhsilini evdə atasından, daha sonra Mərvin məşhur pedaqoqlarından olan Molla Məmmədsalihdən almışdır. Təbii ki, mollaxana təhsili onu qane etməmişdir. Böyük fitri istedada və dərin zəkaya sahib olan Molla Nəfəs mükəmməl mədrəsə təhsili almaq arzusunu atasına bildirmiştir. Oğlunun parlaq yetənəyini və oxumağa olan sonsuz marağını görən Molla Qədirverdi onu Buxaraya göndərmişdir. Gənc şair bu şəhərdəki mədrəsədə tanınmış alımlordən dərs almış, türk (çağatay), ərəb və fars dilləri ilə yanaşı həmin dövrdə tədris olunan elmləri, o cümlədən ilahiyyat (Quran, fiqh, təfsir), riyaziyyat, hesab, həndəsə, nücum, kimya, dil, ədəb-iyyat, tarix, coğrafiya sahəsində dərin bilik əldə etmişdir. Molla Nəfəs daha sonra müəllimlərinin tövsiyəsi ilə həmin dövrün ən iri mədəniyyət və elm mərkəzlərindən biri, Xarəzm xanlığını paytaxtı Xivə şəhərinə gedərək oradakı mədrəsəyə daxil olmuşdur.

Ədəbiyyata xüsusi maraq duyan Molla Nəfəs Buxarada və Xivədə klassik Şərq poeziyasının Xoca Əhməd Yəsəvi, Füzuli, Nəsimi, Nəvai, Yunus İmrə, Nizami, Sədi, Hafız, Cami kimi nümayəndələrinin əsərlərini, turkmən şairlərindən Əndəlibin, Azadinin və Məxdum-qulunun şeirlərini, habelə şifahi xalq ədəbiyyatını, dastan və nağılları diqqətlə öyrənmiş, ədəbiyyat nəzəriyyəsini, bədii ifadə vasitələrini, ədəbi janrların növlərini, bir sözlə, Şərq poetik sistemini mükəmməl şəkildə mənimsəmiş, ilk əsərlərini də elə burada yazmağa başlamışdır.

Təhsilini başa vuran Molla Nəfəs öz doğma yurduna qayıtmış, burada ailə qurmuşdur. Şeirlərindən anlaşıldığına görə, o, Durduxal

adlı bir qızı aşiq olmuş, lakin ona qovuşmamışdır. Şair ilk sevgisini ömrü boyu unutmamış, onu daim xatırlamış, bəzi şeirlərində isə adını çəkmişdir:

Nəfəs deyər, yara belim bağlaram,
Gecə-gündüz dərya kimi çağlaram,
Ta ölüncə Durduxal der ağlaram,
Gözlərimdən axar iki çay indi.

Şairin Molla Rəsul və Molla Rəhim adlı iki oğlu olmuşdur. Molla Nəfəsin nəslinin davamını kişi xəttilə 1940-ci illərin sonuna qədər izləmək mümkün olsa da, ikinci dünya müharibəsi dövründə baş verən aqlıq və qıtlıq, həmin illərdə bölgədə tügyan edən qarın yatalığı epidemiyası nəticəsində tükəndiyi təxmin edilir.

Sənətkarın özünün ölüm ili də dəqiq bilinmir. Bu barədə bir-birindən kəskin şəkildə fərqlənən fikirlər var. Bəzi tədqiqatçılar onun 1860-ci illərin ortalarında, bəziləri isə 1872-ci ildə vəfat etdiyini yazarlar. Şair öz şeirlərinin birində sinninin 60-ı haxladığını qeyd edir:

Yaşın altmışa yetibdir, novca çağlardan keçib,
Şər işə baş qoyarsan, kari-rəhmətdən qaçıb,
Qəhri-həqdən qorxuban, hər gündə göz yaşın saçib,
Hər səhərlər «hu» deyib, vəhdət şərabından içib,
Məşrəbü Mənsur kimi məstanə olsan vəqtidir.

Böyük söz ustasının təvəllüd və vəfat tarixləri barədə mübahisələr bugün də davam edir. Rəsmi ədəbiyyatşunaslıqda Molla Nəfəsin doğum tarixi olaraq 1810-cu il, ölüm tarixi olaraq 1862-ci il qəbul edilmişdir.

Maraqlıdır ki, Molla Nəfəslə onun dahi sələfi Məxdumqulu Fəraqının ədəbi taleyi arasında böyük bənzərlik vardır. Onların hər ikisi əvvəlcə evdə öz atalarından dərs almış, sonra mollaxanada, daha sonra isə Buxara və Xivə mədrəsələrində oxumuşlar. Zaman etibarilə aralarındaki yetmiş illik fərqə baxmayaraq təxminən eyni program üzrə təhsil almış, eyni elmi və ədəbi məktəblərdə, eyni mənəvi iqlimdə və mühitdə nəşvi-nüma tapmışlar. Bu oxşarlıq onların yaradıcılığında da özünü biruzə verir. Xüsusilə üç mövzu hər iki sənətkara çox doğma və əzizdir: türkmən birliyi, dini-ruhani şeirlər və lirika. Onu da vurğulamaq lazımdır ki, Molla Nəfəs məhz Məxdumqulunun

davamçısıdır. Mövzu və janr baxımından Məxdumqulu daha geniş və əhatəli olduğu halda, Molla Nəfəsin yaradıcılığında lirika üstünlük təşkil edir. Onun məhəbbət şeirləri saf və göz yaşı kimi dumduru bir çəsməni andırır. Bu əsərlər sadə, incə, həzin və səmimidir, mayasını və qidasını xalq yaradıcılığından, doğma türkmən folklorundan alır. Şairin gəraylı, qoşma, qəzəl, müxəmməs, müsəddəs janrlarında qələmə aldığı əsərlər, xüsusilə türkmən qızının fiziki və mənəvi gözəlliyini, saf eşqi, məhəbbəti vəsf edən «Dəlbəra», «Nazənin», «Gözlərin», «Ayrıldım», «Ola, ya olmaya», «İstəyib gözəl yarı», «Gözəl», «Kiçginə», «Tapılmaz», «Dilbər», «Qız», «Dedim-dedi» və digər şeirləri öz ülviliyi ilə seçilir.

Şərq poeziyasına xas olan epitet və bənzətmələr, məcazlar sistemi ümumən onlara hakim olsa da, şairin deyim tərzi bir çox hallarda olduqca orijinal və yenidir. Xüsusilə onun gəraylı, qoşma və müxəmməsləri öz lirizmi ilə adamı heyrətə salır. Məsələn:

Dilbər, yazım vəsfini,
Yandım ki fəraigindən.
Mən təşnəni yandırma,
Busə ver dodağından.

Yar qaməti ərərdir,
Rüxsarı onun zərdir,
Aləm ki münəvvərdir
Köksündəki ağından.

Yaxud başdan-başa əzizləmə-kiçiltmə şəkilçisi olan -ginə (bizdəki -cığ, -cik, -cığaz, -cuyaż) ilə qələmə alınmış orijinal «Kiçginə» şeiri oxucunu məftun edir:

Girib bağginəsinə, üzübən gülginəsin,
Quruban damginəsin, dinlər bülbülginəsin,
Töküb üzginəsinə zülf-i-sünbülginəsin,
Gəh qısış ləbginəsin, gəh açıb qolginəsin,
Saldı mənim sinəmə dağı-nihan kiçginə.

Və yaxud bu bəndin poetik mükəmməlliyinə, gözəlliyinə diqqət yetirək:

Tığı-peykanından bağrim dəlindi,
Raziyam, öldürüb canım al indi,
Qara zülfün üzdə yüz-yüz bölündü,
Hər zülfün üzündə yüz para könlüm.

Şairin qismən irihəcmli məhəbbət şeirləri də həm məzmununa, həm də formasına görə fərqlənir. Məsələn, Molla Nəfəsin öz ustası Məxdumqulunun bir şeirinə yazdığı bu nəzirə də onlardan biridir:

Çağırıldı, sual etdi. «Yanına varaq» dedim.
Dedi ki: «Kəsbin nədir?» - «Qulluqda duraq» dedim.
Pərdə ilə sözləşdi. «Aç üzün, görək» dedim.
Dedi ki: «Nə gətirdin?» - «Canımı verək» dedim.
Dedi: «Bu nə divanə?»
Dedim: «Sənə pərvanə».
Dedi: «Sənə görmək yox, can təndə əmanətdir».

Molla Nəfəsin «Bu məkana gəlmisəm» adlı poeması isə öz orijinallığına görə dünya poeziyasında misli-bərabəri olmayan bir şeiderdir. Bu əsərdə eşq ən yüksək poetik səviyyədə ülviləşdirilmiş, hətta ilahiləşdirilmişdir. Bunu başqa heç bir şairin yaradıcılığında görə bilmirik. Molla Nəfəs lirikasının zirvəsi olan bu əsər üzərində bir qədər geniş dayanmağa ehtiyac var. Müsəddəs janrında aaaaba, ccceda, ssssta sxemi üzrə yazılın poemə altı misralıq 34 bənddən ibarətdir. Sərbəst olan hər beşinci misra iki yerə bölünərək öz arasında qafiyələnir ki, bu da gözəl bir şeiriyyət yaradır. Məhəbbət himni adlandırılan bu poemanın aşağıdakı xüsusiyyətlərini qeyd etmək mümkündür:

1. Poema qəhrəmanlarının böyük əksəriyyəti dini obrazlardır. Onların arasında Allahı (əsərdə həm də başqa adları ilə – Mövlam, Rəhman, Mürtəza pirim adları ilə yad edilir), mələkləri (Cəbrayıl və Əzrayıl), peyğəmbərləri (İbrahim, Xıdır, İlyas, Davud, İsa, Yəquub, Əyyub, Loğman, Yusif, Süleyman, sahib-axır-əz-zaman Mehdi), fəriştələri (adbaad göstərilməsə də) görürük;

2. Poemanın bəzi personajları islam dininə mənsub tarixi şəxsiyyətlərdir. Burada Məhəmməd peyğəmbəri (əsərdə Əmin adı ilə verilir), onun dörd əshabəsindən üçü (Ömər, Osman, Əli) və ardıcılı Veysəl Qərani, böyük mütəsəvvif şair Xoca Əhməd Yəsəvi iştirak edirlər;

3. Bunlardan başqa, poemada bəzi mifik, əfsanəvi və tarixi şəxsiyyətlərin, o cümlədən dində böyük yeri olan 360 ərənin, Süleymanın arvadı Bilqeysin, Yusifin sevgilisi Züleyxanın, Məcnunun və Fərhadın, Harunun və Hatəm Tainin adları çəkilir.

Poemanın süjeti olduqca sadədir. Onun mərkəzində şairin sevgiliyi dayanır. Bu qənirsiz dünya gözəlini görən bütün mələklər və peyğəmbərlər ona vurulurlar. Yer üzündə bir qarışılıq olduğunu görən Allah qəzəblənərək Əzrayılı onun canını almağa göndərir. Lakin öz heybəti ilə hamının canına lərzə salan ölüm mələyi həmin qızı görünccə «Can verməyə gəlmışəm» deyir və verilən əmri unudur. Yaqub Yusifi, Yusif Züleyxanı, Süleyman Bilqeysi yaddan çıxarır. Əlinin Zülfüqarı əlindən yerə düşür. Bütün dərdlərin dərmanını bilən Loğman o qızdan dərman almaq üçün yalvarır. Allah məsələni aydınlaşdırmaq üçün bu dəfə Cəbrayılı yer üzünə göndərir. O da gördüyü bu mənzərə qarşısında heyrətə düşür və aşıqlər cərgəsinə qosular:

Cəbrail nəzər salar, qafil oturmuş Osman,
Bihuş, yerdə təprənər Xıdır, İlyas, Süleyman.
Yusif, Əyyub, ərənlər, Yəqub, Davud, həm Loğman,
Veys, Əhməd Yəsəvi, İbrahim çəkib ərman,
İsa özün unudub,
Bir dilbəri yad edib,
Derlər: «Eşq yandırdı, həqq, lərzana gəlmışəm».

Axırda Allah özü vəziyyəti yerində tədqiq etmək üçün laməkan-dan yer üzünə gəlir və qızı görərək özündən gedir. Qız bildirir ki, o, Molla Nəfəsin yarıdır. Əsərin son parçasında şair yazır:

Çəkdi sünbül saçların nazlı dilbər üzündən,
Gün tutulub, bu aləm sölə aldı gözündən,
Mövlam taqət gətirməz, getdi şol dəm özündən,
Dedi yarım: «Həqq aşiq dönə bilməz sözündən,
Hökmü rəvan Birivar,
Mən Nəfəsə xirdar,
Bir şol deyib əzəldən, bu məkana gəlmışəm».

Çıxdı suyi-asmana gecələr çıxan ahım,
Aşna oldu canana, nəzər qılsın xudahım,
Vallah, həqqin alnında olmaz mənim günahım,

Məşuq varın saxlayır, eşq müqəddəs pənahım,
 İnsan Nəfəsin yarı,
 Külli aləm qərarı,
 Mən əndəlib xoşbəxt, nov reyhana gəlmışəm.

Molla Nəfəsin vətəndaşlıq, vətənpərvərlik şeirləri də öz milli ruhuna görə diqqəti cəlb edir. Həmin dövrdə Türkmənistanı, eləcə də bütün Türküstəni istila etməyə çalışan çar Rusiyasına, ara-sıra baş verən İran hücumlarına qarşı mübarizədə öz sazi-sözü, hətta silahıyla iştirak edən Molla Nəfəsin belə vuruşmaların birində yaralanaraq şəhid olduğu barədə rəvayətlər də vardır. O, ana vətəni, yurdu ığidliklə qoruyan türkmen sərkərdələrinin, xanlarının, bəylərinin rəşadətini tərənnüm etmiş, döyüşçüləri qələbəyə ruhlandırmışdır. Şairin Qaraoğlan, Qacarbay, Övəzmurad xan, Mir Məmməd xan və digər adlı-sanlı rəhbərlərin şəninə həsr etdiyi 20-dən artıq şeir, milləti birliyə səsləyən qoşmalar buna parlaq nümunədir. Bunların arasında «Yetişsin», «Sərdarı», «Bərqərar olsun», «Qaraoğlan», «Gələn Qaraoğlan», «Gəldi», «Bəylər», «Deyim», «Sutnanıdır» şeirləri öz mübariz ruhu ilə fərqlənir. Şairin fikrincə, ölkəyə, məmləkətə qabiliyyətli, ağıllı başçılar lazımdır. Öz ustası Məxdumqulu kimi sazi-sözü ilə türkmen birliyi uğrunda mübarizə aparan Molla Nəfəs «Yaraşmaz» şeirində yazmışdır:

Ağzıbir olmalı dövlətli elat,
 Hərc-mərclik ulu elə yaraşmaz,
 İş ötəndən sonra qılıb ah-bidad,
 Sonrakı əfşanü nalə yaraşmaz.

Xana elat gərək, elə sər gərək,
 El-oba uğrunda şiri-nər gərək,
 Hər sözün-söhbətin rəngi bir gərək,
 Bir məclis içində ala yaraşmaz.

Molla Nəfəs türkmenlərin Qaraoğlan xan, Övəzmurad xan, Mir Məmməd xan kimi rəhbərlərini vəsf etməklə məhz «ağzıbir»lik məsələsini gündəliyə gətirir, bu ideyanı təbliğ edirdi:

Qəzəb ilə çıxıb Məmmədəmin xan,
 Səraxsı, Marını qorudu tamam.
 Xalqa insaf edib, olub mehriban,
 İslama çox qüvvət verdiyin deyim.

Övəzmurad xan xocamın vəsfî mənə dastandır,
Allah nəzəri düşən mərdaneyi-məstandır.
Meydana girən saat həm şirdir, həm arslandır,
Əhli-xocalar xanı, sərkərdeyi-sultandır,
Dağlarda salan yolu Fərhad ona heyrandır.

Bizdən salam olsun Qaraoğlan xana,
Əvvəl-axır qadir sübhan yetişsin.
Hökmü cari olsun bütün cahana,
Məşriqdən məğribə rəvan yetişsin.

Molla Nəfəs bəzi şeirlərində yalnız türkmən birliyindən deyil, eyni zamanda türk-islam birliyinin lüzumundan da bəhs etmişdir. Məsələn, o, «Cahana gəldi» şeirində qonşu və qardaş Xarəzm xanlığından səksən minlik bir ordunun türkmən qoşununa köməyə gəldiyini sevinclə xəbər verir:

Xarəzm şəhrindən səksən min ləşkər,
Məmmədəmin xandan nişana gəldi.

Molla Nəfəsdəki bu milli türk şüuru onda hələ çox erkən çağlarda, yəni gənc yaşlarında oyanmış, Buxara və Xivədə oxuduğu zaman daha da möhkəmlənmişdir. O, burada türk dünyasının Xoca Əhməd Yəsəvi, Füzuli, Nəsimi, Nəvai, Məxdimqulu kimi böyük şəxsiyyətlərinin əsərləri ilə təribyə olunmuş, türk tarixini öyrənmişdir. Şair sonralar demək olar ki, türk torpaqlarının əksəriyyətini gəzmiş, canı, qanı, dili, dini bir olan qardaşları ilə yaxından tanış olmuşdur. Molla Nəfəsin əsərlərində ucsuz-bucaqsız türk ölkələrinin, şəhərlərinin, boylarının adı çəkilir. Məsələn, aşağıdakı şeirdə Türküstanın coğrafiyası öz əksini tapır:

Oxda, Manqışlaqda, dəniz-dəryada,
Kokand özbəyində, gədada, şahda,
Qunduz, Sərpul, Səmərqənddə, hər cayda,
Lübabda, Çərcovda, həm Buxarada,
Miyankəldə, atım durdu şol cayda,
Axca, Şıbirqanı gəzdim piyada.

Molla Nəfəs tanınmış sənətkar kimi Orta Asiyanın və Qafqazın bir çox şəhərlərində olmuş, yerli şairlərlə, aşıqlarla, sənət adamları ilə görüşmiş, toylar və məclislər keçirmişdir. Onun yuxarıda göstərdiyimiz şeirində olduğu kimi başqa əsərlərində də Çercov, Səraxs, Murgala, Mürqab, Mari-Şahi-cahan, Ürgənc, Səmərqənd, Buxara, Əndican, Xarəzm, Qəndəhar, Kabil, Herat, Astarabad, Həmədan, İsfahan, Xorasan, Tehran, Qəzvin, Şam, Bağdad şəhərlərinin, hətta Misir, İraq, Rum, Firəng ölkələrinin adı çəkilir. Təbii ki, bu coğrafi məkanların bir qisminin adı poetik ehtiyaca görə zikr edilmişdir. Lakin onun Azərbaycanda olduğu heç bir şübhə doğurmur. Şair bir şeirində yazar:

Təvriz diyarında olmuşam səyyad,
Həzirbaycan şəhrin gəzdim adbaad.

Deməli, ulu türkmən şairi Odlar yurdunu da gəzmiş, buradakı şair və həmkarları ilə görüşmiş, Azərbaycan ədəbiyyatı haqqında əlavə məlumatlar almışdır.

Şairin ictimai-siyasi məzmunlu şeirləri sayca o qədər çox olmasa da, məzmunca dərin və dəyərlidir. Bu əsərlərdə haqsızlığa, ədalətsizliyə qarşı etiraz, dünyanın gərdişindən şikayət motivləri güclüdür. Xəsisliyə, mal-dövlət hərisliyinə, pulgirliyə, sələomxorluğa qarşı çıxan, mərdliyə, kişiliyə, insanlığa böyük qiymət verən şairin həyat kredosu belədir: «Qırıq ol maya kimi gəzməkdənsə, bir il nər kimi gəzmək yaxşıdır». Onun «Nər kimi gəz», «Gəlmışəm», «Xəbər ver», «Ayrıldım», «Var ikən», «Olar», «Baş olar», «Vəqtidir» adlı şeirlərində sosial motivlər güclüdür. Məsələn, o, «Duysa» şeirində insana xas olan acgözlüyü kəskin şəkildə təqnid edir:

Acgöz adam sevər sərvəti, malı,
Bir gün bitab olub, getsə məcalı,
Dönüb-təprənməyə olmasa halı,
Qalxar dirsək üstə, pul səsi duysa.

Molla Nəfəs də digər müasirləri kimi bu dünyanın əbədi olmadığını vurğulamış, bu fani aləmə inanmamağı tövsiyə etmişdir:

Dünya fani saray, baqi cay deyil,
Min ulduz cəm olsa, doğan ay deyil,
Dünya yalan, hər həris də xan deyil,
Hər yerdə seyranın laləzar olsun.

Mütəfəkkir şair başqa bir şeirində dünyani orazlı şəkildə ümməna, insanı üzgüçüyə bənzədərək təqvalı adamların bu dəryadan gövhər və mirvari, əslində iman, cahil adamların isə ancaq qara daş yığdığını göstərmişdir:

Adəmzad bir qəvvas, dünya bir dərya,
Bura gələn bu dəryaya tuş olar.
Kimi hasil eylər gövhəri-iman,
Kiminin yiğdiyi qara daş olar.

«Könlüm» adlı şeirində isə şair dövrandan, zəmanədən, insanlardan şikayətini bu şəkildə dilə gətirmiştir:

Qalmadı baylarında bu xeyr ilə səxavət,
Fağırlarda yox oldu həm səbr ilən qənaət,
Xatılarda həya yox, şərməndeyi-qiyamət,
Padişahda ədl yox, kəmdir dərvişdə taət,
Tutmazlar həq kəlamin səhər saətbəsaət,
Oyan, ey adam oğlu, yatma belə fəraigət,
Zəbanda zəhr əzildi, yoxdur şirin ləzakət,
Dostlar bir-birə düşmən - qiyamətdən əlamət,
Haçan tapar muradım, hamıdan qalan könlüm.

Molla Nəfəs məşhur «Vəqtidir» şeirində bir moralist filosof kim özünə, əslində isə insanlara mənalı öyünd-nəsihətlər verir, daim haqqın tərəfində durmağı, mərdanə olmayı, dəbdəbədən uzaq qaçmayı, „cindəyi-fəqr” geyərək sadə, ancaq imanlı həyat sürməyi tövsiyə edir:

Ey könül, pəndim sənə: mərdanə olsan, vəqtidir,
Yanaraq həqq şəminə pərvanə olsan, vəqtidir.
Qeyri-həqqi tərk edib, biganə olsan, vəqtidir,
Cindəyi-fəqrin geyib, divanə olsan, vəqtidir,
Can çəkib cabbarına, cananə olsan, vəqtidir.

Molla Nəfəsin yaradıcılığında dini şeirlər də mühüm yer tutur. Şairin Allaha, Məhəmməd peyğəmbərə həsr olunmuş «Edən cəlil», «Gördüm», «Məhəmməd», «Fəda eylədi» kimi şeirləri diqqəti cəlb

edir. İslam dininin banisi rəsulüllahın həyatından bəzi epizodları qələmə alan şair «Fəda eylədi» adlı əsərində peyğəmbərin öz ümməti naməninə çox əzablara qatlaşdığını, gecə-gündüz ümmətin dərdini çəkdiyini ifadə etmişdir:

Ümmət üçün canın fəda eylədi,
Özünü işrətdən cüda eylədi,
Əziz ömrün qurban əda eylədi,
Can verər halətə gəldi Məhəmməd.

* * *

Təəssüf ki, Molla Nəfəsin şeirlərinin böyük əksəriyyəti bizə gəlib çatmamışdır. Xüsusilə ötən əsrin 20-30-cu illərində keçmiş Sovet İttifaqında türk xalqlarının ziyalılarına qarşı yürüdülən qanlı represiyalar, türk tarixinə, mədəni irsə vurulan ağır yaralar bir sıra sənətkarlarımız kimi Molla Nəfəsin də sovet-bolşevik ideologoyası ilə ziddiyət təşkil edən bir çox əsərlərinin nəşr edilməməsi, gizlədilməsi, üzə çıxarılmaması, hətta yandırılması ilə nəticələnmişdir. Puşkinin «Qafqaz, təslim ol, üstüne Yermolov gəlir» misrası bolşevik qılığına girən velikorus şovinizminə nə qədər xoş gəlmışsə, Molla Nəfəsin, Çolpanın, Elbəkin, Batunun, Mağcanın, Almas İldirimin, Əhməd Cavadın milli şeirləri onu o qədər qıcıqlandırmış, təşvişə salmışdır. Elə bu səbəbə görə də Molla Nəfəsin ictimai-siyasi lirikasının, milli azadlıq və vətənpərvərlik mövzusunda yazdığı əsərlərinin üstündən sovet dövründə sükutla keçilmişdir. Onun dini-didaktik məzmunlu şeirləri də eyni aqibətə uğramışdır.

Bundan başqa, Molla Nəfəsin bəzi şeirləri başqa şairlərin, xüsusilə Sayadi, Miskin Nəfəs, Məxdimqulu, Kəminə, Talibi, Molla Murad, Katibi və başqalarının adına çıxılmışdır. Təbii ki, sərf ədəbiyyatşunaslığı aid olan bu məsələlər yavaş-yavaş öz həllini tapır. Lakin dəqiq olan bir məsələ vardır. Sovet dövründə Molla Nəfəsin yaradıcılığı öz həqiqi qiymətini almamışdır. Onun ilk şeirlər kitabı yalnız 1940-ci ildə (cəmisi 27 şeir) nəşr edilmişdir. 1947-ci ildə çapdan çıxan kitabında 75 şeir, 1955-ci ildə buraxılan kitabında isə vur-tut 70 şeir verilmişdir. 1961, 1962, 1963 və 1973-cü illərdə də nəşr olunan kitablar şairin ədəbi irsinin sovet ideologiyası ilə «səslişən» kiçik bir qismi daxil edilmişdir. Ötən il Türkmenistanın «Miras» Milli Mədəniyyət

Mərkəzi şairin həcmə ən iri, ən mükəmməl şeirlər toplusunu (çapa hazırlayan Annaqurban Aşirov) oxuculara təqdim etmişdir.

Molla Nəfəsin zəngin ırsində «Zöhrə-Tahir» dastanı xüsusi yer tutur. Xalq arasında təxminən X-XII əsrlərdən bəri yayılmağa başlayan, eşqin-məhəbbətin və humanizmin əbədi və ədəbi abidəsi olan bu əsər Molla Nəfəs tərəfindən tamamilə yenidən işlənərək orijinal bir hala gətirilmiş, türkmən həyatının, ruhunun, mədəniyyətinin və etnoqrafiyasının ensiklopediyası səviyyəsinə çatdırılmışdır. Molla Nəfəs dastanı tam bir zərgər dəqiqliyi ilə cilalılmış, onun süjetini, qəhrəmanlarının xarakterini təkmilləşdirmiş, şeirlərini yenidən yazmışdır. Buna görə də Molla Nəfəs dedikdə ilk növbədə «Zöhrə-Tahir» dastanı, «Zöhrə-Tahir» dastanı dedikdə isə Molla Nəfəs yada düşür. 2009-cu ildə Türkmenistanın «Miras» Milli Mədəniyyət Mərkəzi şairin «Zöhrə-Tahir» dastanını (nəşrə hazırlayan Rəhmanverdi Qodarov) nəfis şəkildə nəşr etmişdir.

Qardaş türkmən xalqı öz böyük övladının 200 illik yubileyinə ciddi şəkildə hazırlanır. Müstəqil Türkmenistanda bu tipli yubileylər keçirmək xoş bir ənənə halını almışdır. İlboyu ölkədə Molla Nəfəsin anadan olmasının 200 illiyi münasibətilə bir-birindən maraqlı tədbirlər təşkil edilməsi planlaşdırılır. Bu münasibətlə Türkmenistan Prezidenti Q.M.Berdimühəmmədov tərəfindən imzalanan 6 noyabr 2009-cu il tarixli fərmana uyğun olaraq Türkmenistan Elmlər Akademiyası Mari vilayətinin icra hakimiyyəti ilə birlikdə 7-10 aprel 2010-cu ildə Mari şəhərində «Molla Nəfəs və XIX əsrдə tükmənlərin həyatı» mövzusunda beynəlxalq elmi konfrans keçirəcək. Bu elmi məclisdə şairin həyatı və dövrü, onun lirikası və Şərq ədəbiyyatının problemləri, «Zöhrə-Tahir» dastanı və Molla Nəfəsin poetik şəxsiyyəti, sənətkarın ədəbi irsi və xalq yaradıcılığı kimi mövzular müzakirə ediləcək. Bir şairin yubileyinə bundan gözəl töhfə ola bilməz.

Məmənnuniyyətlə qeyd etmək lazımdır ki, Türkmenistanda hər il müxtəlif mövzularda bir-birindən maraqlı simpozium və konfranslar keçirilir. Məsələn, son illərdə dahi ensiklopedist və dilçi Mahmud Kaşgarinin, böyük mütəfəkkir Zəməxşərinin və başqa korifeylərin yubileylərinə, Səlcuq dövrünün mədəniyyətinə və ədəbiyyatına, türkmən xalçasına, türkmən atına həsr olunan beynəlxalq elmi tədbirlər xarici mütəxəssislər, o cümlədən Azərbaycan alımları tərəfindən razılıqla qarşılanmışdır. Şübhə yox ki, Molla Nəfəsin yubileyi ilə bağlı təşkil olunacaq beynəlxalq elmi konfrans da həm şairin, dolayısı ilə türkmən mədəniyyətinin və ədəbiyyatının tanıdılmasında, həm də

müstəqil Türkmenistanın beynəlxalq imicinin yüksəlməsində mühüm mərhələ kimi yadda qalacaq.

Azərbaycanlılar və türkmenlər daima bir-birinə qarşılıqlı şəkildə dərin məhəbbət bəsləmiş, soyu, qanı, canı, ruhu bir olan iki qardaş xalq kimi mədəniyyət, xüsusilə də ədəbiyyat, musiqi, teatr, kino sahəsində həmişə bir-birindən öyrənmiş, faydalananmışlar. Bu mənada Molla Nəfəsin anadan olmasının 200 illiyi Azərbaycanın da bayramıdır. Biz də Azərbaycan ziyalıları olaraq böyük türkmen şairi, ümum-türk ədəbiyyatının görkəmli nümayəndəsi Molla Nəfəsin yubileyinə kiçik bir qardaşlıq töhfəsi vermək istədik və bu kitabı hazırladıq. Zənnimizcə, bu kitab şairin sənatinə sonsuz rəğbət bəsləyən Azərbaycan oxucularına gözəl hədiyyə olacaq, xalqlarımız və ədəbiyyatlarımız arasındakı əlaqələrin inkişafına təkan verəcək. Onu da qeyd etmək lazımdır ki, əvvəllər ölkəmizdə şairin bəzi şeirləri çap edilsə də, bu, Molla Nəfəsin Azərbaycanda nəşr olunan ilk kitabıdır.

Biz bu kitabı TÜRKSOY kitabxanası seriyası silsiləsindən yubiley ilində nəşr etməklə Türk Dünyasının UNESCO-su olan TÜRKSOY-un türk xalqlarının bir-birinə yaxınlaşması, ümumi inkişafi və qarşılıqlı zənginləşməsi uğrunda apardığı coşğun fəaliyyətə də dəstək hesab edirik. Molla Nəfəsin «Bu məkana gəlmişəm» kitabı 31 mart–4 aprel 2009-cu ildə İstanbulda TÜRKSOY tərəfindən təşkil olunan «Türk Ləhcələri Arasında Uyğunlaşdırma Çalışmalarının Bugünkü Durumu və Qarşılaşılan Problemlər» mövzusunda Beynəlxalq simpoziumun tövsiyələrinə və yekun bəyannaməsinə uyğun olaraq nəşr edilir. Gələcəkdə türk xalqları ədəbiyyatlarından ayrı-ayrı şairlərin əsərlərini, habelə poeziya və hekayə antologiyalarını nəşr etmək sahəsində işi davam etdirəcəyik.

Burada bir məsələni də vurgulamaq istəyirik: bu layihə bütünlükə könüllülük əsasında və təmənnasız olaraq həyata keçirilmişdir. Molla Nəfəsin 200 illik yubileyi ərəfəsində biz, bir qrup Azərbaycan ziyalısı, şairin şeirlərini ayrıca kitab halında ana dilimizdə nəşr etmək qərarına gəldik. Bu məqsədlə Türkmenistanın «Miras» Milli Mədəniyyət Mərkəzinə müraciət edərək bizə kömək göstərməyi xahiş etdik. Aşqabaddan bizə Molla Nəfəsin çapdan yeni çıxmış şeirlər kitabının elektron variantı göndərildi və biz qısa müddət ərzində bi işi başa çatdırıldıq. Bu layihəyə qatılan hər kəs, o cümlədən tərtibçi möhtərəm Prof. Dr. Annaqurban Aşirov, kitabı türkmençədən ana dilimizə uyğunlaşdırıran və ön sözün müəllifi bəndəniz Ramiz Əskər, redaktoru hörmətli Əli Şamil bu işi türklüyü bir xidmət olsun deyə heç bir mə-

vacib və honorar almadan təmənnasız yerinə yetirmişlər. Min Bir Mahnı nəşriyyatının sahibi əziz dostumuz Rafiq Babayev kitabı pulsuz çap etmişdir.

Molla Nəfəsin vur-tut iki ay bundan əvvəl Bakıda çapdan çıxan «Bu məkana gəlmışəm» kitabı həm Azərbaycanda, həm də Türkmenistanda sonsuz sevinc və rəğbətlə qarşılandı. Fevralın axırlarında Azərbaycanın Türkmenistana yeni təyin olunan fövqəladə və səlahiyətli səfiri Vəhdət Sultanzadə Aşqabadda öz etimadnaməsini qardaş ölkənin başçısına təqdim edərkən Molla Nəfəsin «Bu məkana gəlmışəm» kitabını da Türkmenistan Prezidenti Qurbanqulu Berdimühammedova verdi. Cənab Prezident bu kitabı dərin məmənuniyyət hissi ilə qəbul edərək onu iki dost və qardaş ölkənin mədəni münasibətlərinin inkişafına mühüm töhfə kimi yüksək qiymətləndirdi. Kitab haqqında türkmən mətbuatında müsbət yazılar dərc olundu, Avrasiya Yazarçılar Birliyinin orqanı «Kardeş Kalemlər» jurnalında (Ankara) isə xüsusi məlumat verildi. Kitabın nəşri TürkSOY tərəfindən də razılıqla qarşılandı.

Molla Nəfəsin «Bu məkana gəlmışəm» kitabının çap olunması barədə Bakı qəzetlərində çıxan xəbərlər Azərbaycanın elmi-mədəni dairələrində də ruh yüksəkliyinə səbəb oldu. Universitetlərin filologiya fakültələrinin müəllimləri və tələbələri nəşriyyata gələrək bu kitabı əldə etmək arzusunda olduqlarını bildirdilər. Tirajın azlığı üzündən (onun bir qismi Ankaraya TürkSOY təşkilatına, bir qismi Aşqabada Molla Nəfəsin yubileyini keçirən təşkilat komitəsinə, bir qismi isə Azərbaycanın kitabxanalarına və türk respublikalarına göndərilmişdi) bütün xahişləri yerinə yetirmək mümkün olmadı. Ona görə də Molla Nəfəsin şeirlərini yenidən nəşr etmək ehtiyacı yarandı. Bu dəfə kitabı, şairin həyat və yaradıcılığından bəhs edən ön sözü bir qədər də genişləndirərək, onun birinci nəşrində olmayan 23 şeirini də əlavə edərək iri formatda çap etməyi qərara aldıq. Molla Nəfəsin «Seçilmiş əsərləri» adlı bu kitabı tanınmış işadamı və mesenat Vəliyev Şahmar Rüstəm oğlunun sponsorluğu sayəsində işıq üzü görmüşdür. Hörmətli Şahmar müəllimə bu nəcib hərəkətindən dolayı dərin təşəkkürü özümüzə borc bilirik.

Türklüyü xeyirli-uğurlu olsun!

*Ramiz ƏSKƏR
Bakı, 21 mart 2010-cu il*

NƏR KİMİ GƏZ

Könlüm, sənə nəsihət: gəzsən sərbəsər gəz sən,
Tənə dostu, düşməni, öylə baxəbər gəz sən,
Yağı ilə yol getsən, daim səfərbər gəz sən,
Gəzsən dünya üzündə, müdam təzə-tər gəz sən.
Qırx il maya tək gəzmə, bir il nər kimi gəz sən.

İki adam vuruşsa, çalış buna yol vermə,
Birisinə gap verib, o birnə al vermə,
Əvvəl adamdan qaçma, qaçsan əsla əl vermə,
«Can ağa, özün bil» de, hər nakəsə yalvarma,
Qırx il maya tək gəzmə, bir il nər kimi gəz sən.

Nəfəs deyər kəm durma tay-tuşundan, dost-yardan,
Pul tapmasan, borc alma nakəsdən, sələmxordan,
Hər dinəndə, qəm basar, könlün dolar qubardan,
Doğmaz doxsan dörd ildə, boğaz olsa ər ərdən,
Qırx il maya tək gəzmə, bir il nər kimi gəz sən.

DUYSA

Əgər hind ovçusu çıxsa şikara,
Özgə ov isləməz, fil səsi duysa.
Saray məkan olsa bülbülü-zara,
Saraya od salar, gül səsi duysa.

Gündüzə gün zinət, gecəyə məhtab,
Gümüş zərə möhtac, altınə simab,
Dərya görkü balıq, həm dürri-nayab,
Bulur, rövşən tapar, kül səsi duysa.

Yaxşı qız dilavər, olsa sipayı,
Üzü məhtab kimi, on dördü ayın,
Qaçar bəd adamdan, olmaz hərcayı,
Çıraq tez gizlənər, yel səsi duysa.

Pis qadın yaşamaz bir kişi ilə,
Yaşayar öz əski vərdişi ilə,
Görüşər, buluşar oynası ilə,
Tez qaçar onunla, «gəl» səsi duysa.

Acgöz adam sevər sərvəti, malı,
Bir gün bitab olub, getsə məcalı,
Dönüb-təprənməyə olmasa hali,
Qalxar dirsək üstə, pul səsi duysa.

Ceyran balasına baxsan,becərsən,
Su yerinə şəkər-şərbətlər versən,
Gül ilə bəsləsən, bir gün görərsən,
Yanından qaçacaq, çöl səsi duysa.

Qula dövlət gəlsə, saymaz ağasın,
Məsəldir: xər doysa, təpər yiyesin,
Tutsan qırx ipəyə donuz balasın,
Yenə qaçıb gedər cul səsi duysa.

Namərdlər şad olar əgər şər desən,
Getməz, hətta cahad üçün get desən,
Xəsislərin canı çıxar, ver desən,
Təzədən can gələr, «al» səsi duysa.

Harunun mülkünü alsa bir kişi,
«Pulum az» söyləmək olacaq işi,
Nuhun öz yaşına yetişsə yaşı,
Almaz qulağına, «öl» səsi duysa.

Adət etsən səhər tezdən durmağa,
Niyyət etsən haq yolunda getməyə,
Şeytan hazır olar könül vurmağa,
Quldur üz gizlədər, yol səsi duysa.

Nəfəs, sən sözləgil ulus-ellərə,
Bülbülü-şeydasan təzə gullərə,
Şirin bal qat dastan içrə dillərə,
Ari hücum eylər, bal səsi duysa.

GÖZÜN İLƏ

Neyçün dəli eylədin,
Sevdiyim, gözün ilə?

Oturmuşdum, qaldırdın
Ol tuti sözün ilə.

Şölə saldın aləmə,
Yar, şəkli-üzün ilə.

Ay-günü əsir qıldın,
Qaş çatıb, özün ilə.

Seyran qıldın çəmənə
Sonalı qazın ilə.

Lalələrlə bəzədin
Ol dağı düzü ilə.

Vəfa vermediñ mənə,
Ötdü gün yazın ilə.

Seyr qıldın səhərlər
Sən gəlin-qızın ilə.

Uyğudan oyatdin sən
Ol qızıl sazin ilə.

Bəyənmədin, sevmədin
Qara qaş, gözün ilə.

Keçdiyin yeri öpüm,
Yeriyib izin ilə.

Bülbülü saldın dərdə
Şirin avazın ilə.

Toy-tamaşa eylərsən
Söhbətin-sazın ilə.

Bədənimi daş etdin
Qış fəsli buzun ilə.

Deyər Nəfəs, öldürdün
Axırı nazın ilə.

GÖZLƏRİN

Gözləmə, can, gözləmə, öldürdü, ey can, gözlərin,
Yox-yox, yalan söylədim: yüz dərdə dərman gözlərin!

Görən deyər: nərgisi-dağlar çəkilmiş köksünə,
Dağ deyildir, könlüm içrə oldu mehman gözlərin.

Qaşına qılsam sücud zahidlik ümmidi ilə,
Aldı məndən, qoymadı, bu şəmi-iman gözlərin.

Baxmayım dersəm üzünə, qətlimə olar səbəb,
Vəh ki baxsam can alar, ey məhi-taban, gözlərin.

Xənda qılsan, ləblərin yüz min ölüyə can verər,
Bir nəzərdə min dirini qıldı bican gözlərin.

İldə bir qurban kəsərlər aləm əhli eyd üçün,
Gündə yüz min aşiq əhlin qıldı qurban gözlərin.

Qəfildən egyptar ilə mən dəliyə qılmış nəzər,
Bəs mənim yanın tənimə qaldı heyran gözlərin.

Əqli-huşum əldən alar, eşqdən çəkdim ayaq,
Bu Nəfəs halın yenə qıldı pərişan gözlərin.

SACIN

Məni gündən kölgə kimi
Saxlar sənin qızıl saçın.
Hər telinə ürəyimi
Bağlar sənin qızıl saçın.

Şana vursan şölə saçar,
Ay utanar, göydən qaçar,
Görə bilsəm könlüm açar,
Parlar sənin qızıl saçın!

Çox xəzinə vergil deyib,
Sonra məni görgil deyib,
El yatanda durgil deyib,
Səslər sənin qızıl saçın.

Gecələr bir hovur yatsam,
Durub tərifini yazsam,
Yüz min qayğı-qəmə batsam,
Dartar sənin qızıl saçın.

Gəl yanımı yar deyəndə,
Qara saç gərdən döyəndə,
Külək öpüb, yel dəyəndə
Oynar sənin qızıl saçın.

Yaraşar, bir baxsan gülüb,
Hörsən onu, ənbər sürüüb,
Gizlənər ay, gün utanıb,
Yanar sənin qızıl saçın.

Qurdun mənə qıl siratın,
Çekərəm dildə surətin,
Könlüm içrə qəm möhnətin
Qurar sənin qızıl saçın.

Məmələr köksündə nar tək,
Dalğaların ol Xəzər tək,
Boynuma dolanıb mar tək,
Sıxar sənin qızıl saçın.

Gəzərsən, elə göz edib,
Nəfəs fağıra söz edib,
İlan tək dilin uzadıb
Vurar sənin qızıl saçın.

GETDİM

Qara gözün, qələm qaşın
Tirdir deyib, qaçdım getdim.
Dalgalanan qara saçın
Mardır deyib, uçdum getdim.

Aşıq olub heç gəzməyən,
Ləbin bilməz qənd əzməyən,
Dan-səhərlər heç dözməyən,
Gül tək üzün açdım getdim.

Bülbül sevər bağda gülü,
Məşuq darar ol sünbülü,
Dura bilməm, incə beli
Ehmal ilə quçdum getdim.

Reyhan könlü xoşdur yazdan,
Göl razıdır quba qazdan,
Min gəlindən, incə qızdan,
Şol pərimi seçdim getdim.

Dürlər saçar yar dəhandan,
Gələr min hünər zəbandan,
Nəfəs deyər, bu cahandan,
Yarı qoyub keçdim getdim.

ARZU QILDIM

Gözəl yarın gül üzündən,
Öpsəm deyib, arzu qıldım.
Ol gövhəri yar sözündən
Tapsam deyib, arzu qıldım.

Başında ipək dəsmalı,
Qəmərdən nurlu, vəfali,
Açılibdir gül camalı,
Örtsəm deyib, arzu qıldım.

Ol yar sözləsə, süxənvər,
Arzu eylər bir sənubər,
Buxağına müşki-ənbər,
Səpsəm deyib, arzu qıldım.

Mən düşdüm, dostlar, qərardan,
Ayrılmaq olarmı yordan?
Misli-ənbər qızıl nardan,
Öpsəm deyib, arzu qıldım.

Əndəliblər qonar gülə,
Məcnunam, çıxmışam çölə,
Asimandan gəlsə bəla,
Qapsam deyib, arzu qıldım.

Məcnun çıxdı Nəcd dağına,
Kaknusam od-ocağına,
Bir piyalə sağlığına,
İçsəm deyib arzu qıldım.

İrəm bağı olar bustan,
Ol tavusi həm Hindistan,
Yar görkünü qılıb dastan,
Keçsəm deyib, arzu qıldım.

Başımızdan çıxıbdır huş,
Yada düşməz bəla, təşviş,
Ağ köksünə altın, gümüş,
Təxsam deyib, arzu qıldım.

Bülbül aldım güllər üçün,
Xəznədən pul qullar üçün,
Yaqt alıb ellər üçün,
Seçsəm deyib, arzu qıldım.

Bir güləm, qalmaram solub,
Adım qalar, getsəm ölüb,
Yolum düşüb, mehman olub,
Yatsam deyib, arzu qıldım.

Haq verməsin şol gününü,
Ayırmasın ol dinini,
Çox yalvarıb, yar könlünü,
Alsam deyib, arzu qıldım.

Nəfəs deyər, saz eyləyib,
Qış fəslini yaz eyləyib,
Şol bir yarı naz eyləyib,
Öpsəm deyib, arzu qıldım.

ARZU EYLƏR

Könlüm quşu qanad çalıb,
Uçsam deyib, arzu eylər.
Qızıl cama şərab süzüb,
İçsəm deyib, arzu eylər.

Bülbül könlü xoş gülündən,
Cömərd könlü çağ elindən,
Nazlı yarın ol belindən
Qucsam deyib, arzu eylər.

Qalar qızlar, könül çağlar,
Müdam ağlar, ürək dağlar,
Dəli könül qanad bağlar,
Uçsam deyib, arzu eylər.

Çöllər gəzsəm İlyas kimi,
Dağlar gəzsəm Kavus kimi,
Atəş içrə kaknus kimi
Bişsəm deyib, arzu eylər.

Burdan varsam Hindistana,
Ya üz tutsam Dağıstana,
Şəhri-Bulğar, Rumistana
Aşsam deyib, arzu eylər.

Mən çıxsam Məcnun dağına,
Girsəm ol İrəm bağına,
Nazlı yarın qucağına
Düşsəm deyib, arzu eylər.

Coşsam, dostlar, mən ümman tək,
Dünyanı tutsam duman tək,
Nəfəs deyər, ol taban tək
Batsam deyib, arzu eylər.

HEYRANI MƏN

Qara zülfün dalğa-dalğa,
Gözəl yarım, heyranı mən.
Yel oynadar sola-sağ'a,
Ağlım gedib, qurbanı mən.

Gəldin bizə, yol başladın,
Saçın saydım, qulacladım,
Baxıb, barmağın dişlədin,
Gülər üzün nuranı mən.

Yar oyanar gecə yarı,
Zülfün onun dağlar mari,
Ağ köksündə qoşa narı -
Olsam girib bağbanı mən.

Fələk gələr, əsib yeli,
Qərq edibdir gözdə seli,
Dostlar, yarın ol sünbülü
Mardır, onun qurbanı mən.

Fələk qoymaz ucaltmağa,
Dilim dönməz söz atmağa,
Könül qıymaz oyatmağa,
Cismim içrə cananı mən.

Gələr yarım, altın taxıb,
Aşıqlerin canın yaxıb,
Öyə girib, dula baxıb,
Görən işin amanı mən.

Məndən qeyri sevən çoxdur,
Yalan deyil, sözüm haqdır,
Yanalar al, çöhrə ağdır,
Qara zülfədə ol şanı mən.

İgid gələr, çarxın qurub,
Əsbabına tumar verib.
Gözün yumar üzün görüb,
Asmandakı tabanı mən.

Çox ağlaram, yarım bilməz,
Nəsib etməz, gülüb gəlməz,
Bu boynuma qolun salmaz,
Bilsə, pərilər canı mən.

Ah, Nəfəs, sən oldun gəda,
Ol yarından qaldın cüda,
Nahaq canın qıldıñ fəda,
Biçarələr ərmanı mən.

GÖZƏLİM

Hüsnün xəznəsi bərpadır,
Nurdur cahana, gözəlim.
Saçın qıvrım əjdərhadır
Ol gənci-kana, gözəlim.

Dəryalar mən kimi daşmaz,
Üzün dolun aydan yaşız,
Əvvəl-axır gözüm düşməz
Sən tək canana, gözəlim.

Quru ot mən tək yanarmı?
Sinəmdə odun sönərmi?
Yar, səndən könlüm dönərmi –
Dönsə zəmana, gözəlim?

Dost olan qəlbə getməzmi?
Aşıq murada yetməzmi?
Məşuq olan rəhm etməzmi
Bu yanana cana, gözəlim?!

Ey, zülfü yüz siyah para,
Arzum budur sən dildara,
Qılma sırrini aşkara
Yaxşı-yamana, gözəlim.

Gecə baxmasam ol üzə,
Qərarım yetməz gündüzə,
Bir işvən dəyər yüz qızı,
Yüz min cüvana, gözəlim.

Qəmzən oxu təndən ötdü,
Vardı, şirin cana yetdi,
Kafir gözün talan etdi
Nuri-imana, gözəlim.

Çəkilib qaşın qılınçı,
Ciyərim kəsdi bir ucu,

Görmək imiş gözün suçu,
Qərq oldu qana, gözəlim.

Misli badam qabaqların,
Gül yarpağı dodaqların,
Oxşayır al yanaqların
Tər gülüstana, gözəlim.

Səhər tezdən zülfün dara,
Günəşlə doğdun dübara,
Qiya baxıb, gülüb yara
Qoydun ərmana, gözəlim.

Nəfəs der: eşit bu sözüm,
Zülmündən soldu gül üzüm,
Bir zaman ayrılmaz gözüm
Səndən bir yana, gözəlim.

BİR YANA

Tıği-peykanın gəzləyir,
Qaş bir yana, göz bir yana,
Dəhanın açıb sözləyir,
Dür bir yana, söz bir yana,

Xəzan ayrılmaz gülümdən,
Bir qəzəl yazdım dilimdən,
Yaşılbaş uçdu gölümdən,
Su bir yana, qaz bir yana.

Sevdiyim qız sanki quşdu,
Birbaş rəqiblərə uçdu,
Bir səbəbdən ayrı düşdü
Yar bir yana, biz bir yana.

Bəzənib canım alarlar,
Görənlər heyran qalarlar,
Cilvə edib sallanarlar,
Yar bir yana, qız bir yana.

Qulaq verin ahu-zara,
Söyləsin Nəfəs biçara,
Etdi bağrimi səd para,
Tiğ bir yana, tiz bir yana.

FƏRAĞINDAN

Dilbər, yazım vəsfini,
Yandım ki fəraigindan.
Mən təşnəni yandırma,
Busə ver dodağından.

Yar qaməti ərərdir,
Rüxsarı onun zərdir,
Aləm ki münəvvərdir,
Köksündəki ağından.

Firqət işığın yapsam,
Rəhmətdə vüsal tapsam,
Gəhi gözündən öpsəm,
Gəh alma yanağından.

Bağlara qılıb seyran,
Ağlımı edib heyran,
Zülfün olub iki yan
Şirmayı darağından.

Eşqində yanın qulam,
Özgəyə nəzər salmam,
Tər qönçədə bülbüləm,
Yar, qovlama bağından.

Çün aşiqi-məstanam,
Ləlin meyindən qanam,
Həm başına qurbanam,
Həm qaşı-qabağından.

Məstanə Nəfəs hər dəm
Özünə dilər həmdəm,
Tozun gözümə sürtəm,
Gər çıxsa ayağından.

NƏZƏR QILSA DİŞLƏRİNƏ

Dür dəryadan çıxa bilməz,
Nəzər qılsa dişlərinə.
Cəhənnəm də yaxa bilməz,
Yanmışam atəşlərinə.

«Leyli, Şirin sənə taydır» –
Desələr, ol söz bicaydır,
Ərif tək qamətim yaydır,
Səcdə eylər qaşlarına.

Bu dünya bir ruzi-məhşər,
Xeyrə xeyir, şər etsən şər,
Rəhmət göydən yerə enər,
Dəyib siyah saçlarına.

Sığınmışam mən özünə,
Bitmişəm kəlam sözünə,
Müşərrəf eylə yazına,
Düçar etmə qışlarına.

Nəfəs deyər, çəkər zarın,
Müdam arzu sən didarın,
Can fədası, sən tək yarın
Üzüm sürtsəm daşlarına.

İLƏ

Tuti təkəllüm bir pəri,
Sözlər şəkər xarı ilə.
Könlüm quşun bənd eyləmiş
Zülfünün bir tarı ilə.

Gözə görünən gül üzü,
Otursa gecə-gündüzü,
Yar gəlsə tənha bir özü,
Gəlməsə əgyarı ilə.

Müşkin saçın eylər düyün,
Halımı eyləyib zəbun,
Raziyam, öldürsə bu gün
Qoynundakı narı ilə.

Bəh-bəh, əcaib simi-tən,
Odur məni Məcnun edən,
Ağlıqda bəhs eylər bədən
Qırx çillənin qarı ilə.

Hər kim özün ram eyləyir,
Sübən onun şam eyləyir,
Kafiri islam eyləyir
İzhari-göftarı ilə.

Gəh sarmaşıq tək sarmaşıb,
Gəh öpüşüb, gəh oynaşıb,
Molla Nəfəs der, yanaşıb,
Otursa öz yarı ilə.

AŞIQ AĞLAR, ARZU EDƏR

Aşıq ağlar, arzu edər,
Öz yarının ədasıdır.
Eşqin yükün atıb gedər,
Yay qaşının sədasıdır.

Bu dünyaya gəlsin alim,
Xalqa bir az versin elm; -
Aşıqlərə qilsan zülüm,
Bir dostunın cəfasıdır.

Tale yel tək belə əsib,
Mənə etdi bunu nəsib.
Çün müsləman aşiq Yusif
Kafirlərin gədasıdır.

Qara ilanın zəhrində,
Böyük əjdərha qəhrində,
Yar surəti can şəhrində,
Adam ölsə, bəlasıdır.

İndi artar mənim ərzim,
İraqa çatmaz nəzərim,
Nəfəs deyər, mənim yarım
Gəlin-qızların xasıdır.

GÜLƏ RƏVAN

İstədim, bağlara girdim,
Orda baxdım gülə rəvan.
Əl uzadıb, qönçə dərdim,
Özüm edib onda seyran.

Məni görcək nazlı canan,
Özün qıldı bizdən pünhan,
Yürüyüb dilərəm aman,
Qılıb imarətim viran.

Vararam haqqın özünə,
Üzüm düşsə gül üzünə.
Bilmədim, dəydim gözünə,
Yoxa çıxdı tuti-reyhan.

Bu gülşəndə çox istədim,
Əl uzadıb bir gül dərim,
Bu gülü ol gülə verim,
Qorxdum gəlib görə bağban.

Qarışaraq qızlar ilə,
Bağdan getdi nazlar ilə.
Girib gölə qazlar ilə
Eylədi özünə vətən.

Ol dildara tutdum üzüm,
Dedi: get, görməsin gözüm,
Dinlə, dedim, vardır sözüm,
Dedi: ərz yeridir divan.

Gəlmışdım gül ruyi üçün,
Görkəzmədi, yaydı saçın,
Əl uzadıb tutdum ucun,
Günah etdin, dedi, yaman.

Çağırıldı, qızlar yetişdi,
Al-qızıl alma atışdı,
Ürəyim oda tutuşdu,
Dedim barı verə dərman...

Nəfəs deyər, mən qəfəsdə,
Gözüm yaşlı, qəlbim xəstə.
Yar bizi qoydu məhbəsdə,
Vergil, xuda, bizə iman.

OYANMADIN

Yolum düşdü, gəldim sənin qapına,
«Yar, oyangil» dedim, sən oyanmadın.
İt-pişik ah etdi qılan zarıma,
Yatanlar oyandı, sən oyanmadın.

Dan üzü əsmədə xoş səba yeli,
Mən bülbü'ləm, yad eylərəm ol gülü,
Tayım-tuşum deyər: «Nədir xəyalı?»
Sirrim faş eylədim, yar, oyanmadın.

Gecə qaranlıqdır, gözlərim görməz,
Xəyalım kəc oldu, fikrim yürüməz,
Yaxşıdan, yamandan yarım səs verməz,
Qulağım kar oldu, yar, oyanmadın.

Bir quş gəldi, qondu baca üstünə,
Nəzər saldı ağača ögün altınına,
Qanad yaydı, getdi aləm pəstинə,
Yatan quş oyandı, yar, oyanmadın.

Gəlmışəm qapına görməyə üzün,
Xəstəyəm, eşidim ol şirin sözün,
Dünyaya dəyişməm ol qara gözün,
Gözlərim kor oldu, yar, oyanmadın.

Sükut içrə donmuş evin, eşiyin,
Söndürübən mən fağırin işığın,
Məşuq indi yada salmaz aşiqin,
Bivəfa, çağırırdım, yar, oyanmadın.

Doğdu dan ulduzu, gecə çıraqı,
Mən fağır durmuşam səsdə qulağı,
Oyatmaz uyğudan səhər küləyi,
Dan yeli dayandı, yar, oyanmadın.

Nə olmuş, sən niyə böylə yatıbsan?
Fikir ilən qəm layına batıbsan,
Sevdiyini yavuz dərdə satıbsan,
Yusif tək gedirəm, yar, oyanmadın.

Aşıq mənəm, yarım kimə göz qoyar,
Gizləsəm sırrimi, el-oba duyar,
Xudayım, yar haçan uyğudan doyar?
İns-cins tam oyandı, yar, oyanmadın.

Nəfəs deyər, indi gedərəm burdan,
Ay batar, dan atar, gün doğar ordan,
Ümidim üzüldü, əl çəkdirəm yordan,
Uzun gecə ötdü, yar, oyanmadın.

UTANAR

Dağ başında ağaç bulud yayılıb,
Yerə düşmək istər, güldən utanar.
Camalın da aydan, gündən saylılib,
Nurun saçmaq istər, eldən utanar.

Bu ellər üzünü görmək istədi,
Çox adam canını vermək istədi,
Mən fağır qoynuna girmək istədim,
Dedilər ayıbdır, qoldan utanar.

Al yanağa bircə çibin qonubdur,
Onun izi qızıl nara dönübdür,
Çox heyranam, ürək-bağrım yanıbdır,
Od əsər eyləsə, küldən utanar.

Yad eyləsəm bu dünyanın gərdişin,
Əlimdən uçurdum ol dövlət quşun,
Kövsərlə yuyubdir yar siyah saçın,
Ağız deyən etməz, dildən utanar.

Nəfəs deyər, görsəm yarın camalın,
Quluyam, soraram halın-əhvalın,
Külək qaçıribdır başdan dəsmalın,
«Tut, al» desəm, yarım yeldən utanar.

DİLƏSƏ

Dağ başında duman durmaz, əylənməz,
Əgər ol yar nəzər qılsa, diləsə.
Adəm oğlu pis ölümə bağlanmaz,
Əzrayıla ol yar gülsə, diləsə.

Çöl içində çoxdur maral, ovlaqlar,
İzində sərgərdan, səfil oymaqlar,
Çıxar su üzünə dibdən baliqlar,
Ümman üstə gəlib dursa, diləsə.

Yaxşılard qədrini yaxşılard bilər,
Ayrılıq yamandır, bağrimi dələr,
Ölmüş adamlara təzə can gələr,
Məzarı yanına getsə, diləsə.

Əl dayansa, yaddan çıxar karını,
Bülbül qılmaz gül üstündə zarını,
Aylar, günlər yıgar gövhər nurunu,
Ol yar əgər ipək səpsə, diləsə.

Haqdan qanad gəlsə asiman uçar,
Reyhan hər tərəfə müşk-ənbər saçar,
Solan gül-çiçəklər yenidən açar,
Ol yar qoy açılsın desə, diləsə.

Nəfəs, sən eşqində oldun divana,
Getsən, qəbul etməz, düşmə gümana,
Nəzər qılsa, behişt gələr amana,
Cəhənnəm, göy uçar, varsa, diləsə.

GETMƏLİ OLDUM

Gecələr gözlədim görəm üzünü,
Qismətdə yox imiş, getməli oldum.
Dan atınca eşitmədim sözünü,
Xeyaldan əlimi üzəməli oldum.

Bu qılan zarıma ah etdi dağlar,
Evdə it-quş, çöldə heyvanlar ağlar,
Yar yatıb, başına ləçəyin bağlar,
Qiymətim bir pula satməli oldum.

İgid oldum, ar-namusa baş qoydum,
Aşıq olduğumu dünyaya yaydım,
Yüz gözəl içində bir səni sevdim,
Yar, yar deyib, ciyər yaxməli oldum.

Qonşundan qorxuban, oturdum ağlar,
Ayrılıq atəşi ciyərim dağlar,
Göz arar qapını, dilim soraqlar,
Danlar ağarınca getməli oldum.

Oyanmadın sən söz ilən, saz ilən,
Göllər yata bilməz quba qaz ilən,
Yoxxa oyun qıldın fikir-naz ilən?
Bu başım irağa qoymalı oldum.

Nə müddətdir görməz oldum üzünü,
Qulaq verib dinləmədin sözümü,
Mənim üçün qiymət qıldın özünü,
Xiridarlıq qılıb, durmalı oldum.

Gəda olsam, yaxşı olar bu kardan,
Qurtulmadım ömrüm boyu azardan,
Dostlar, çox zülümlər görübən yordan,
İndi bir qeyrini sevməli oldum.

Gəcələr ağladım, ürək od oldu,
Qonşu-rəqib dinləyibən şad oldu,
Könüldə xəyalım, varım mat oldu,
Özümü bir səfil saymalı oldum.

Dolanaram sənin qələm qasına,
Könlümü al, rəhm et axan yaşına,
Şahlar həsəd edər əqli-huşuma,
Ağlım-huşum çasdı deməli oldum.

Məşuq olan aşiqini ağlatsa,
Eşq oduna ciyərini dağlatsa,
Gəcə bənd eləsə, gündüz bağlatsa,
Əgyara dil verdi deməli oldum.

Külək qovar buludları zor ilən,
Gəcələr ağlatdın qayğı-xar ilən,
Çox gözlədim, görüşmədim yar ilən,
Axırı əl üzüb, dönməli oldum.

Gül açılar, bülbül qonsa üstünə,
Məni saldın bu gün yerin altına,
Bütün gecə durub canın qəsdinə,
Əlacsız dan-səhər ölməli oldum.

Səni təbib sayıb qapına baxdım,
Ürəyim sözübdür, çıraqın yaxdım,
Cəbrayıl boynuna bir tumar taxdım,
Əcəlim tumara satmalı oldum.

Kor olmuşam, iki gözüm açılmaز,
Uyğuda qalıbsan, dürlər saçılmaz,
Çox gözlədim, ancaq qapı açılmaز,
Çarəsiz qalıban döyməli oldum.

Ayağım getmədi, əlim uzatdım,
Çaxçax bağlı qopdu, onu düzətdim.
Çıxıb bacanıza sənə göz etdim,
Camalın üzümə silməli oldum.

Günahım var, cəllad gələr yanına,
Tökər al qanımı zərdən donuma,
Bu xəbəri gedib deyin xanıma,
Xəncər alıb, özüm soymalı oldum.

Qartal görər asimandan ovunu,
Uçub enər, görməz yarın oyunu,
Ələ alıb, nadan fələk yayını,
Qüssədən ox çəkib atmələ oldum.

Qəmdə qoydun, hanı mənim dərmanım,
Eşqində kül oldu bu şirin canım,
Sənə söz deyirəm, abi-heyvanım,
Zəhəri ovucla udmalı oldum.

Günüm doğmaz, ayım çıxmaz, gecədir,
Fələk mənə gülər, gülsün, bicadır,
Tufan qopsa, külək əssə necədir,
Yenə ol fələyə baxmalı oldum.

Nəfəs deyər, qulaq verin sözümə,
Utanmadı, yarım çıxdı üzümə,
Qanlı yaşlar doldu mənim gözümə,
Dostlarım, reyhan tək solmalı oldum.

DİLΒƏRA

Dan səhərlər nəzər salıb, yol ilə
Gəlmədi de, ağlama sən, dilbəra!
Al yanağın şərbətindən dil ilə
Dadmadı de, ağlama sən, dilbəra!

Aləm işiq alar, gülsən, dışindən,
Avamlar nə anlar sənin işindən,
Ox çəkərək yay-İsfahan qasından
Atmadı de, ağlama sən, dilbəra!

Bağə girib, novca reyhanın yolub,
Mən qalaram sənin eşqində solub,
Səninlə bir gecə qolboyun olub,
Yatmadı de, ağlama sən, dilbəra!

Ulduz dağdan coşqun sırim aşırıb,
Səni o Allaha, haqqə tapşırıb,
Xinalı əllərə əlim qovşurub,
Qısmadı de, ağlama sən, dilbəra!

Eşq odunu ciyər içrə qaynadıb,
Qırat minib, dağ başında oynadıb,
Qara gözün süzüb, hər yana baxıb,
Qırpmadı de, ağlama sən, dilbəra!

Sən otursan bizi görüb, utanıb,
Göz yaşından rəngi-ruyim saralıb,
Nazik təndən, incə beldən qol salıb,
Quçmadı de, ağlama sən, dilbəra!

Məcnun kimi Qaf dağında sevişib,
Neçə bülənd-bülənd dağlardan aşıb,
Mənimlə bu gün haq yoluna düşüb,
Getmədi de, ağlama sən, dilbəra!

Ayrı düşən ağlar-gəzər yarından,
Əl götürər vətənidən, varından,
Qoynunda yetişən qoşa narından
Tutmadı de, ağlama sən, dilbəra!

Şahlar gələr, çox qosunu, dəstəyi,
Namərd gəzər, müdam üzün gizləyib.
Gül üzündən alıb ipək örpəyi,
Öpmədi de, ağlama sən, dilbəra!

Nəfəs deyər, haq eşitsin sözümü,
Kəbə sarı tutum iki gözümü,
Utanaraq çevirmədi üzümü,
Baxmadı de, ağlama sən, dilbəra!

OYATMADIN, NAZLI YAR

Qara gözün kölgəsində dinc alıb,
Uyumuşam, oyatmadın, nazlı yar!
Zindan içrə qaldı gül üzüm solub,
Silib yaşım, oyatmadın, nazlı yar.

İncə belin qucsam səhər çağında,
Bülbüller ötüşər solü-sağında,
Nur camallı yarın ol qucağında
Göz yummuşam, oyatmadın, nazlı yar.

Gözüm düşdü sənin qələm qaşına,
Müşk-ənbər səpilən sünbül saçına,
Ağ gövhər sayılan sədəf dişinə
Qısilmışam, oyatmadın, nazlı yar.

Könlüm havalanıb uçdu asmana,
Süleyman tək ruyin tutdu ümmvana,
Yuxu demə, xabi-əcəl de buna,
Bərk yatmışam, oyatmadın, nazlı yar.

Sən çıxıbsan altın-gümüş taxıban,
Könül quşum dörd tərəfə baxıban,
Oyaq ikən məni oda yaxıban,
Mən yatmışam, oyatmadın, nazlı yar.

Adın-sanın bu aləmə dolubdur,
Gül üzünə ay salama gəlibdir,
Nəfəs deyər, rəqib məni ötübdür,
Ona görə oyatmadın, nazlı yar.

QALAR

Bağ içində yar sallanıb girəndə,
Bülbüllər ötüşməz, heyrana qalar.
Gəşt edib, sərçəmən üzrə gəzəndə,
Qanaddan ayrılar, pərvanə qalar.

Ay nurdan ayrılar, gün göydən uçar,
Ulduzlar qərarsız dörd yana köçər,
Saqi mey gətirər, ərənlər içər,
Onlar ah çəkərlər, zəmanə qalar.

Şahlar yata bilməz, arzuda gəzər,
Ölü balıq görsə, canlanıb üzər,
Qolu bağlı qullar zəncirin üzər,
Sözləməz yüz düşsə, divanə qalar.

Gülüb baxsa, ol yaşlılar şadlanar,
Ötən günlər, igid çağlar yadlanar,
Göy otlar saralıb, dərəxt odlanar,
Asman cünbüş eylər, lərzanə qalar.

Nəfəs, təriflədin yarın camalın,
Yel dəyib, götürdü üzdən dəsmalın,
Haq vermiş əzəldən ona iqbaliñ,
Şahlar görsəm deyib, ərmana qalar.

BAŞIMA

Yatırdım bağ içrə könlüm yaralı,
Bir bülbül dolandı, qondu başıma.
O zalım yar ötdü məndən aralı,
Heç baxmadı gözdən axan yaşıma.

Tez qalxıb ayağa öpdüm yarımi,
Qəzəblənib yox elədi varımı.
Bir qara quş eşidərək zarımı,
Havalanar, qonmaq üçün leşimə.

Yar getdi, yandırıdı məni fərağı,
Naləmdən titrədi gülün yarpağı,
Mən ayıldım, demə, yoxmuş duzağı,
Bir ah çəkib, gəldim sonra huşuma.

Nəfəs tapdı bu dərdin əlacını,
Yar görkəzib qaçıdı zülfün ucunu,
Odur deyib, qucdum sərv ağacını,
Heyran oldum özüm qılan işimə.

GÖRSƏM DEYİR

Canlı-cansız pərvaz vurub dövrəndə,
Yar, gülər üzünü bir görsəm deyir.
Qoşa xal var imiş sənin sinəndə,
Həmmələr tənini bir görsəm deyir.

Dənizdə ağ quşsan, möhtac səyyadlar,
Tutmaq üçün tələ qurar övladlar,
Düşürməzmi yerə çıxan fəryadlar,
Qarun xəzinədən nur versəm deyir.

Sən tək yaratmamış gözəl dünyada,
Xuda əsərisən dedi şeyda da,
Atsın deyə tir verdilər səyyada,
Çobanlar yol yorar, bir görsəm deyir.

Şahlar taxtdan düşər, səni gözləyər,
Dağdan, çöldən, dərələrdən izləyər,
Gələr deyib baxşılar söz sözləyər,
Həmmə arzu eylər, bir görsəm deyir.

Dev, pəriyə hökm verdi Süleyman,
«Onu tapın, dedi, dərhal, durmadan»,
Möhlət verib dedi: «qoymaram aman!»
Çünki xuda onu bir görsəm deyir.

Laməkanda yaxşıların rəxtini,
Baylar malın, xoş bəxtlilər bəxtini,
Pərizadlar elmi, şahlar təxtini,
Bir dolanıb gəlsə, mən varsam deyir.

Xəbər getmiş buludlara, yellərə,
Tapın deyib dəryalara, sellərə,
Ulduzlara, dənizlərə, göllərə,
Cəbrayıl oturub, mən desəm deyir.

Düşər deyib dünya qurdular riştə,
Uçub, gəlib gördü onu fəriştə,
Dan-səhər çağında üzü behiştə
Xıdır varıb, onu çağırsam deyir.

Tapdım deyə xəbər getdi asmana,
Dünyada dörc bürcə, həm laməkana,
Şol bir zaman uçub gəldi pərvanə,
«Çıxaraq başına bir qonsam» deyir.

Yar behiştən geyib çıxdı xırqəpuş,
Qulluq edib durdu kənizlər, dərviş,
Qanaddan ayrıldı bütün həmmə quş,
Həmməsi qanadım bir gərsəm deyir.

Məni oyatdilar, baxasan deyib,
Şana verib, zülfün darasın deyib,
Həmmə qulluğuna yarasın deyib,
Tapşırdılar çoxlar, mən varsam deyir.

Nəfəs deyər, bizi Allah yolladı,
Şahi-mərdən Əli gəlib qolladı,
Rəhm qılıb, yarım əlin salladı,
Çoxlar surətini bir görsəm deyir.

AMANMI

Fələk, sən gəzirsən dünya-aləmi,
Rumistanın şahı, gülüm amanmı?
Xəbər vergil, axıtmadan selimi,
Mari-Şahi-Cahan yurdum amanmı?

Necə uzaq yollar düşdü bu ara,
Qaldı canım qəm içində avara,
Müsəlmən sütunu şəhri-Buxara,
Haq rəsulu tutan yolum amanmı?

Bir yar üçün tutdum Fərhad yolunu,
Eşq dəryası qərq eylədi salımı,
Qırx ərənlər tutub iki qolumu,
Bir buta verdilər, felim amanmı?

Yar üçün keçərəm külli cahandan,
Umidim var, bir dəm soram dəhandan.
Dürdanə sarıdan, şirin zəbandan,
Məşhur olan qərib dilim amanmı?

Nəsib oldu, düşdük qərib ellərə,
Nəfəs miskin bülbül, qonmaz güllərə,
Müdam arzu eylər şirin dillərə,
Arzu edən ol bülbülü amanmı?

BİLMƏDİM

Ümid dəryasını qulaçla üzüb,
Qıraqa meyl edib, çıxa bilmədim.
Aləmi gəşt edib, dolanıb-gəzib,
Yaxşıya, yamana baxa bilmədim.

Seçib tapdım səni ulu ellərdə,
Gül üzlü gözəllər, incə bellərdə,
Irəm bustanında, behişt güllərdə,
Bülbül olub, qanad taxa bilmədim.

Əgər baxsa, gün üzündən nur alar,
Niqab açsan, külli cahan od olar,
Gülüb baxsan, çox fikirlər yad olar,
Utanıb ruyinə baxa bilmədim.

Nə əcəb gözəlsən, özün tək varmı?
Söylə, mən eşididim, sinəndə narmı?
Tövbə etdim qeyri nakəsə yarmı?
Eşq oduna canım yaxa bilmədim.

Məcnunam, başımda yoxdur təşvişlər,
Anlamam, dünyada çox olar işlər,
Alıb bazarlardan altın-gümüşlər,
Tumarlı döşünə taxa bilmədim.

Getmək üçün bu fikirdən yol aldım,
Sarayım yixıldı, onu sel aldı,
Dün girib bazara, seçib bal aldım,
Səni yağıdır deyib, qata bilmədim.

Məndən qeyrisinə könül versən də,
Gecə-gündüz yatmam, dövran sürsən də,
Nəfəs deyər, dəynək alıb vursan da,
Pərvanə qaşından gedə bilmədim.

QIZ

Bağı-İrəm, gül-gülüstan içində,
Qüdrət ilə bir şaxədə bitən qız.
Vəsfini yazaram dastan içində,
Hörmə saçın ağ məmənə yetən qız.

Sənin kimi gözəl olmaz cahanda,
Tamam huri-pəri hüsnünə bəndə,
Leylinin sifəti var ikən səndə,
Bu gün eşqin sevdasına batan qız.

Boyun şəcərə oxşar, üzün hilala,
Dişin dürrə bənzər, ləblərin bala,
Bəxti gəlsə, yaxşı-yaman bir qula
Qadir ilə rizqi-ruzi çatan qız.

Nəfəs deyər, on üç, on dörd yaşında,
Qara qotaz, altın qübbə başında,
Üzə güləb səpib, vəsmə qaşında,
Al geyinib, dildarlığa yetən qız.

ÖRPƏYİN UCU

Qaranlıq gecədə mən əl uzatdım,
Qoluma dolandı örpəyin ucu.
Sənə baxdım, ol görkündən utandım,
Başdan huşum aldı örpəyin ucu.

Otur, yarım, siyah zülfün darayıb,
Nə xoş oldu, başa örpek sarıyıb,
Ehmal ilə boynun-başın bürüyüb,
Qəlbə xəyal saldı örpəyin ucu.

Qotazına kəlamulla yazılan,
Simuzərdən incə naxış çizilən,
Yaxasına dürri-gövhər düzülən,
Hindistandan gəldi örpəyin ucu.

Bir bürünüb çıxsan külli cahana,
Sən olarsan çok əcələ bəhanə,
Tərifin yayılar sözdən dəhana,
Rumda seyr elədi örpəyin ucu.

Gecələr ayrılar sənin başından,
«Alım» deyə fələk gələr dışından,
Çoxusu gedibdir ağlı-huşundan,
Bu cahana doldu örpəyin ucu.

Nəfəs tərif eylər xırqə puşəsin,
Neylim, uçurubdur alıcı quşun,
Məndən qeyri çoxlar edər təşvişin,
Aləmə od saldı örpəyin ucu.

RAMAZAN AYININ

Ramazan ayının on dördü, gecə,
Gözəllər toplaşıb çəkər bir zəban.
Baxışarlar, gələr sultani taca,
Yasavul dolanıb verər bir fərman.

Balıq üzə bilməz suya girəndə,
Quşlar uça bilməz üzün görəndə,
Kənizlərə xoş salamın verəndə,
Başları asmana yetər şol zaman.

Gövhər yata bilməz surətə baxıb,
Utanar, ağlayar dəryadan çıxıb,
Fələk qızırğanmaz, işığın yaxıb,
Əgər ki meyl etsə, qopar bir lərzan.

Bülbül qonmaz, həvəs eylər gülünə,
Lal olar, bir sözün almaz dilinə,
Qazlar üzə bilməz, batar gölünə,
Sallanıb yürüsə qalxar ol əyan.

Gördüm, ay doğmadı, bəxti qaradır,
Günəş yatdı, dedim bağırı yaradır,
Ulduzlar doğmazlar, bu nə çarədir,
Yar eşqində baxıb bütün al-asman.

Zülfərin bir ucu laməkan getdi,
Fələyə ucaldı, asmana yetdi,
Nəfəs nərəstəni qoydu, unutdu,
Eşqində zarlayıb ol yazar dastan.

DİLBERİM

Qara gözün qara qaşın altından
Fələk durub, qəsd eyləmiş, dilbərim.
Əli görcək çabuq düşüb atından,
Gəlib sənə salam vermiş, dilbərim.

İran şahı arzu eylər ruyini,
Görmək üçün sənin şümşad boyunu,
Göz üstündə hazır duran yayını
Atmaq üçün ləşkər sürmüş, dilbərim.

Fələk qoydu məni rəvan yolumdan,
Dövlət-malı tamam aldı əlimdən.
Dodağının şirin-şəkər balından
Dadmaq üçün həsrət çekmiş, dilbərim.

Ehmal ilə gül tək üzün açaram,
Ağlım gedib, ağ köpüklər saçaram,
Pərvanə tək mən dövrəndə uçaram,
Qanadlarım oddan yanmış, dilbərim.

Gecə uzaq, dövran gəldi başına,
Dolanaram, yarım, sənin daşına,
Ehmal ilə dodaq basdım qaşına,
Nə şəkərmiş, nə şirinmiş, dilbərim.

Ay nurudur, şölə düşsün üzünə,
Qara qaşlar xub yaraşar gözünə,
Dura bilməm baxıb sənin üzünə,
Ağlım-huşum sərdən getmiş, dilbərim.

Sən tərpənib, ağır yükün düşürdün,
Oda yanın canım yenə bişirdin,
Doğan ayı yenə göydən qaçırdın,
Daha doğmaz, çünki batmış, dilbərim!

Yatmış sanıb, tutdum döşdə narından,
Qəzəblənib, qəfil durdun yerindən,
Bütün canım, ruhum çıxıb sərimdən,
Qorxusundan uçub getmiş, dilbərim.

Dan ağardı, uzun gecəm heç oldu,
Gündüz quran xəyallarım puç oldu,
Yuxusunu pozдум deyə bac aldı,
Yüz mün bacdan baha imiş, dilbərim.

Üstündəki ala yorğan alışa,
Necə olar südlə qara qarışa?
İnanmiram, bu sözümlə barışa,
«Olmaz» deyib qəhər etmiş, dilbərim.

Əlacım yox, mən gedərəm öyündən,
Gen gəzərəm sənin sərvə boyundan,
Göz üstünə xub yaraşan yayından
Bir dəfə də ox atmamış, dilbərim.

Nəfəs deyər, ağlayaram zar ilə,
Uzun gecə çalışmışam xar ilə,
Ey yaranlar, mənəm bu gün yar ilə
Xəyalında söhbət qurmuş, dilbərim!

GÜNÜDÜR

Aşıqlar şəhrində, köşkün üstündə,
Yar dünyaya höküm verən günündür.
Qırx kənizlər dövrə vurub altında,
«Qulluqdur, bibi can» deyən günündür.

Sol yanında dürlü sazlar çalınıb,
Qızıl kasə dolu meylər alınıb,
Saf ipəkdən xalı-xalça salınıb,
Behişt içrə yarı� yatan günündür.

Qafada bənd edib asman Burağın,
El yatanda, çəkib aşiq fəraigin,
Baş ucunda adil şahın çıraqın
Qoyub beşdən-ondan yaxan günündür.

Doymam didarından, dastanım yazıb,
Ağlim-huşum uçdu, duzağın çözüb,
Nəfəs deyər, yarı� gözlərin süzüb,
Mənə tərlan quş tək baxan günündür.

HEÇ GÖRMƏDİM ELLƏRDƏ

Gəşt edib gəzmişəm fani cahanı,
Sən tək pəri heç görmədim ellərdə;
Könlümün aramı, mənzil-məkanı,
Şeyda könlüm coşmaz özgə güllərdə.

Hüsnünə el heyran, görməyə zaram,
Eşqində bimaram, köyündə varam,
Ta ölüncə, yollarına baxaram,
Rövzən kimi gözüm qaldı yollarda.

Hilal qəddim hilal qaşına qurban,
Adını çəkməyə dildə yox fərman,
Bir canım var, min dərdim var, sən dərman,
Cismim od içində, yaşım sellərdə.

Xəncərin canımda, oxların təndə,
Qəmzən öldürməyə qəsd edər gündə,
Surətin gözümdə, xəyalın məndə,
Üzün ürəyimdə, sözün dillərdə.

Nə mələksən, bəşər derlər özünə,
Göz yaşım dayanmaz baxam gözünə,
Qadir Allah zinət vermiş üzünə,
Bir eyib tapmadım sağda-sollarda.

Mis özün gizləmiş simuzər ilə,
Müsək olmuş bərabər mürğ-i-pər ilə,
Zəhər həmrəh olmuş şəkər-tər ilə,
Ənbər əbr içində, gövhər küllərdə.

Səhər seyrə çıxsan, toxunsa yellər,
Dağılar hər yana, töküller tellər.
Zərəfşan birçəklər, siyah kakillər,
Açsan yerə düşər, hörsən bellərdə.

Əlvan geyib yenə qıya baxarsan,
Ənbərəfşan zülfün yerə tökərsən,
Seyrə çıxsan, ağ ceyran tək səkərsən,
Ceyran da sən kimi səkməz çöllərdə.

Nəfəs der: adətdir, dolaraq daşma,
Aşıqə xumardır oğrun baxışma,
Həm cilvə, həm qəmzə, nazü dilləşmə
Məkan tutmuş göz-qasında, qollarda.

İNDİ

Vüsalında könlüm gül tək açıldı,
Firqətində əlif qəddim yay indi.
Üzün nuru aləm ara saçıldı,
Hərgiz doğmaz sənin kimi ay indi.

Müştəqi-ruyinəm, bu dünya fani,
Sənin zarindadır xanların xanı,
Gəşt eylədim on səkkiz min cahanı,
Heç tapmadım bir özünə tay indi.

Səba yeli zülfün pərişan eylər,
Kirpik oxun bu bağrimı qan eylər,
Pis rəqiblər duysa bizə tən eylər,
Eylə məni öz qoynuna cay indi.

Səndən özgə yarı gözüm görməsin,
Sənsiz zövqü allah mənə verməsin,
Sən olmasan, dünya bir gün durmasın,
Viran olsun getsin bu saray indi.

Ağ köksündə alma ilə nar olsun,
Rəqiblər uzaqdan görüb xar olsun,
Düz aşiqə şahi-mərdan yar olsun,
Nəfəs deyər, olsun ol haray indi.

Nəfəs deyər, yara belim bağlaram,
Gecə-gündüz dərya kimi çäglaram,
Ta ölüncə Durduxal der ağlaram,
Gözlərimdən axar iki çay indi.

GƏLİN

İran, Turan, ərəb, əcəm elində,
Görmədim sənin tək növcavan gəlin.
Xublar arasında, bağın gülündə,
Olmaz özün kimin gül bədən gəlin.

Gözəlsən, can alar qara gözlərin,
Ölünü dirildər şirin sözlərin,
Alma yanaqların, gülər üzlərin,
Şirindir ləblərin meyvədən, gəlin!

Bir üzümsən şərbət ilə udmağa,
İzin verməz könül çıxıb getməyə,
Duzaq qurub aşiqləri tutmağa
Zülfün başdan-ayaq tor edən gəlin.

Bizi bülbül edib, özün gül edib,
Saçların boynuna həmayıl edib,
Naz odundan ürəyimi kül edib,
Söz balından bağrim su edən gəlin.

Qamətin tubadır, qoynunda nardır,
Gərdənin dütardır, zülfərin tardır,
Camalın görməyə gözlərim zardır,
Görsəm gül üzünü səbadan, gəlin!

Molla Nəfəs, aşnalığım yad olmaz,
Bir görməsəm, hərgiz könlüm şad olmaz,
Yer yüzündə sən tək pərizad olmaz,
Məyər yerə düşdün havadan, gəlin!

YADIMA DÜŞDÜ

Nagəhan gəzərdim gülü-gülşəndə,
Gülgün dodaqların yadıma düşdü.
Almana, narına gözüm düşəndə,
Alma yanaqların yadıma düşdü.

Eşq əlindən çəkdim fəğani-nalə,
Əlif tək qamətim bənzədi dala,
Arzu edib yetə bilməm vüsala,
Ayrılıq çağlarının yadıma düşdü.

Doğan ay tək parlar köksünün ağı,
Yağıdan rəng almış dəstən boyağı,
Dörd yana boy atmış sərv budağı,
Xəstə qucaqların yadıma düşdü.

Üzünün şamıdır siyah kakillər,
Saçların bənzəri-tari-sünbüllər,
Çəmənlər bağlandı, cəm oldu güllər,
Başdan ayaqların yadıma düşdü.

Sənin həsrətindən saralıb soldum,
Tiği-hicran ilə bağrimı dəldim,
Yüz min arzu ilə səndən ayrıldım,
Gəzən oylaqların yadıma düşdü.

Nəfəs deyər, bağrim dağlar içində,
Bəzm eyləsəm ağ otaqlar içində,
Badam kamal tapmış bağlar içində,
Badam qabaqların yadıma düşdü.

QIZLA GƏLİNİN DEYİŞMƏSİ

Bir qız ilə bəhs eyləyir bir gəlin,
Gəlin deyir: «Hüsnüm İrəm bağıdır.
Neçə aşiq həsrətində tər gülün,
Aşıq olan bir-birinə yağıdır».

Qız da deyir: «Üzüm xurşidi-xavər,
Hüsnümə möhtacdır mahi-münəvvər,
Uzundur qamətim sərv-i-sənubər,
Yaşım on dörd, xub məstanə çağıdır».

Gəlin deyir: «Mənim söhbətim, bacı,
Neçə igidlərinin başının tacı,
Əgər qıya baxsam, gözümün ucu
Görən aşıqların ağlın dağıdır».

Qız da deyir: «Aləm yaxar nazlarım,
Bir cüt nərgiz təki mənim gözlərim,
İndi gər açılsa bahar-yazlarım,
Bağın sünbülünü zülfüm dağıdır».

Gəlin der: «Bəzənsəm min dürlü əlvan,
Görməyə acizdir xurşidi-taban,
Aşıq sinəsində yaradır, müdam,
Nərgiz gözlərimin qoyan dağıdır».

Qız da deyir: «Gəlin mənə tay deyil,
Qoynum bir cənnətdən özgə şey deyil,
Tər görünən təzə doğan ay deyil,
Yaxamdan görünən köksüm ağıdır».

Gəlin deyir: «Bəhs eləmə boşuna,
Mən gəlirəm cahılların xoşuna,
Bu sözümüz sırga elə guşuna,
Ləblərim açılan gül yarpağıdır».

Qız da deyir: «Hüsnüm aləm peyvəndi,
Alınmış gəlinin qalası, kəndi,
Abaddır şəhrimin hasarı-bəndi,
Sinəm çox arzulu şah otağıdır».

Gəlin deyir: «İndi heyran olub mən,
Sənin bu sözünə təslim qılıb mən,
Yüz tumən alaram, özüm satıb mən,
Qoç igidin seyran edən çağıdır».

Nəfəs bölgər sizə bərabər varı,
Sərdən çıxmaz qız-gəlinin xumarı,
İkiniz də təzə bağın gülzarı,
Bağların açılan qol-budağıdır.

İLAN

İki şahmar gənc üstündə bənd olmuş,
Əcəb yerdə məskən tutan ol ilan.
Görən aşıqlerin könlün ovlayan,
Nə yerlərdə məskən tutan ol ilan.

Qara gözdür aşıqlerin güvənci,
Şirin sözdür xəstə canın sevinci,
İki şahmar necə saxlar bir gənci,
Gənc üstündə halqa quran ol ilan.

Mən sənə aşıqlik libası aldım,
Neçə il uğrunda saralıb soldum,
Məcnun kimi cismim odlara saldım,
Bu sinəmi köz-köz edən ol ilan.

Qara gözün can almağın qəsdində,
Bülbül məskən tutmuş gülün pəstində,
Bir cüt ilan yatır köksün üstündə,
Bu sinəmi köz-köz edən ol ilan.

Gəhi yaylığını başına salar,
Gəhi şana ilə zülfərin darar,
Aşıqinə cilvə ilə yan baxar,
Bu sinəmi köz-köz edən ol ilan.

Nəfəs deyər: işim ahi-sərt ilə,
İş görsən gör bir təvəkkül mərd ilə,
Can ağalar, bir məşəqqət dərd ilə,
Bu sinəmi köz-köz edən ol ilan.

QIZ

Ya mələkdir, ya pəridir, bilmədim,
Naz eyləyib, məstan basıb, gələn qız.
Yüz söz sordum, cavab ala bilmədim,
Sözləməzmi adəmzaddan olan qız!

Ətir-zəfərandır qoynunda narı,
Boynuma zəncirdir zülfərin tarı,
Horülən saçları dağların mari,
Dəli könlüm ovsun edib alan qız.

Görmədim dünyada sən kimi dilbər,
Ağlim tarac etdi bir pəri-peykər,
Siyah zülfün rast qəddinə bərabər,
Saldı zülfün can mülkünə talan qız.

Halım zəbun oldu, neyçün bilməzsən?
Pərişan halima nəzər salmazsan?
Vədə verib, neyçün vəfa qılmazsan?
Vədəsinə, ilqarına yalan qız!

Mən səni sevirəm can ilə təndən,
Ölsəm əl götürməm, dönmərəm səndən,
Xubluq səndən keçər, igidlilik məndən,
Ağıl eylə, dövran sarı dolan, qız!

Qızların sultani, gözəllər şahı,
Asiman sərvəri, zəminin mahı,
Könlümün xoşluğu, bəxş-i-ilahi,
Adı-səni bu cahana dolan qız.

Nəfəs der: tərifin yazaram müdam,
Rəhm eylə halıma, yandırma, ey can,
Mən sənin hüsnünə əlmüdam heyran,
Yenə məni müdam heyran qılan qız.

BİLMƏNƏM

Qoşa narı fələk çəşib veribdir,
Bağ içində bardır, verə bilmənəm.
Almaq üçün qoşun yiğib gəlibdir,
Hüzuruna qorxub, vara bilmənəm.

Basıb girsə, bağ içində xar edib,
Yar oturmuş qara saçın mar edib,
Mən fağırı, mən yazıçı zar edib,
Yaxasını açıb görə bilmənəm.

Yarib çıxmış köynəyini, köksünü,
Dilə qolay, sanki bahar mövsümü.
Qırx çillədə yağan qarın əksimi?
Ağlıgına baxıb, dura bilmənəm.

Nəfəs deyər, gördüm, mənə dərs oldu,
Fələk vurdı, bu il bizə nəhs oldu,
Mən neyləyim, bu iqbalım tərs oldu,
İşrətli dövranı sürə bilmənəm.

RƏHM EYLƏ MƏN NALANA

Yandırdın, kül etdin, nazlı dildarım,
Ey bimürvət, rəhm eylə mən nalana.
Rast qaməti sərv, çeşmi-xunxarım,
Hilal qaşın oxşamazmı kamana?

İntizaram, görcək, ey pəri-pəykər,
Hüsnün möhtacıdır mahi-münəvvər,
Hörük-hörük saçın ovsunuç əjdər,
Xurşid üzün oxşar gənci-nihana.

Çarhovuza qonub əcəb bir sona,
Gördüm, talan düşdü ömrüm köşkünə,
Qıya baxıb, tumar verib zülfünə,
Bir əlində ayna, birində şana.

Seyran edib gəzdim neçə kənd ilə,
Sorağın almışam min bir and ilə,
Gəzdim Buxaranı Səmərqənd ilə,
Yayılmış şöhrəti cümlə cahana.

Xəlayiq xidmətdə səf-səf dursalar,
Xiridar qiymətin gəlib sorsalar,
Hər zülfünə min qul baha qoysalar,
Kim alsa, kar edər, düşməz ziyana.

Sənə aşiq olan yanar, kül olar,
Zülmünə dözməyən namurad qalar,
Gözümün giləsi boşalar, dolar,
Gündüzlər yaş ilə, gecələr qana.

Nəfəs deyər, eşqin yandırdı bizi,
Canımı alıbdır ləlinin sözü,
Təkə, yomut, ərsarı – türkmənin qızı
Hamısı qurbanı bir Durdu xana.

KÖNLÜM

Sevdim bir pərini, vuruldum ona,
Pərvaz eylər hər dəm ol yara könlüm.
Rahatlıq görmədim, yetişdi afət,
Firqət içrə qaldı azara könlüm.

Sanki bahar fəsli açılan güldür,
Yandım həsrətindən, bədənim küldür,
Yarım təzə güldür, könlüm bülbüldür,
Ya rəb, haçan qonar gülzara könlüm?!

Tiği-peykanından bağrim dəlindi,
Raziyam, öldürüb canım al indi,
Qara zülfün üzdə yüz-yüz bölündü,
Hər zülfün üzündə yüz para könlüm.

Gül üzünə düşən ol qara qaşdır,
Baxmaqdan ol qaşa gözlərim yaşıdır,
Halima rəhm etməz, bir bağırı daşdır,
Müdam sərgərdandır avara könlüm.

Sən tək gözəl gəlməz yalan cahana,
Gördüm atəş düşdü bu şirin cana,
Könlüm quşu ürküb uçmaz heç yana,
Bağlıdır zülfündə bir tara könlüm.

Nəfəs deyər, sərim, yar, sənə qurban,
Camalın görənlər hüsnünə heyran,
Mən eşqin dərdini gizlədim pünhan,
Görün, zahir qılar aşkarə könlüm.

NAZƏNİN

Nazənin qamətin, o gülər üzün
Bir körpə fidandır güllü, səmərli.
Püstə dodaqların, bal kimi ağızin
Altın piyalədir qəndü şəkərli.

Ağ qollar sinədə tapmış kamalı,
On barmaqda üzük ləl misalı,
Başında ibrişim, əynində alı,
O şümsəd gərdanın qızıl tumarlı.

Zülfün bənzər ləngəbudın tarına,
Köksün bənzər qırx çillənin qarına,
Gözəllər heyrandır kəsbi-karına,
Bir cadı tilsimli, əli hünərli.

Nəfəs deyər mən ağlaram, gülərəm,
Gəhi açılaram, gəhi solaram,
Gəhi dirilərəm, gəhi olərəm,
Eşqin yolu əcəb yoldur təsirli.

AYRILDIM

*(Niyazsoltan adlı gəlinin savaşda
şəhid olan ərinə ithaf edilən qoşma)*

Bəy həmrəhim aldırmışam əlimdən,
Yalnız qaldım, yar-yoldaşdan ayrıldım.
Ellər, xəbər tutun mənim halımdan,
Gövdə məndə qaldı, başdan ayrıldım.

Bəy həmrəhim boz meydanda vuruldu,
Dövlətim pozuldı, matəm quruldu,
Qanadım qanrlıdı, pərim qırıldı,
Ey qardaşlar, yar-yoldaşdan ayrıldım.

Ey qardaşlar, mən ki yanıb kül oldum,
Bu həsrətdən, bu əzabdan yoruldum,
Dərya tək dayandım, dəniz tək sindim,
Pələng adlı şahin quşdan ayrıldım.

Niyazsoltan deyər: ulu ellərdə,
Mən tək olan varmı dağda, çöllərdə,
Nərim getdi, yükü qaldı yollarda,
Qatardan üzülüb, köçdən ayrıldım.

NAZLI YAR

Qara saçın zil gecədir gözümə,
Gündüz isə ərmanımsan, nazlı yar!
Səhər vaxtı yuxu gedər gözümə,
Bir xəstəyəm, dərmanımsan, nazlı yar!

Gəl görüşək, kəramət ver əlindən,
Qoy zövq alım dəhanından, dilindən,
Qəhər etmə, qolum salsam belindən,
Atəşgahım, suzanımsan, nazlı yar!

Tərif yazım sənin qara gözünə,
Bəlkə elə həsrət qaldım üzünə,
Canım qurban bircə şirin sözünə,
Söylə mənə: “qurbanımsan”, nazlı yar!

Nəfəs deyər, eşqim həddindən aşıb,
Tamaşama elim-obam yığışıb,
Ayım-günüm, yerim-göyüm dolaşıb,
Zindan olan cahanımsan, nazlı yar!

BƏRİ GƏL

Sənə düşdü nəzərim, sevgili canan, bəri gəl,
Saçı müşk ətri verən sünbülü-reyhan, bəri gəl.
Gül bədən, gülgün rəng, donu zərəfşan, bəri gəl,
Al yanaq, kirpiyi ox, alma zənəxdan, bəri gəl,
Canina sədqə olam, bəri gəl, ey can, bəri gəl.

Sevdiyim, hər sözünə, sözlə, şirin canı verəm,
Nükteyi-halına İran ilə Turanı verəm,
Saçının hər telinə gəbrü müsəlmani verəm,
Gülümşər baxışına Bəlxı-Bədəxşanı verəm,
Qılam mən cümlə cahani sənə qurban, bəri gəl.

Gəh gülüb, bizə baxıb, naz ilən xub sallanasan,
Gəhi qaşını çatıb, hər tərəfə dolanasan,
Aləmə şölə salan türfə əcaib sonasan,
Öz üzün şöləsinə bəlkə özün həm yanasan,
Ciyərim oda yaxan, atəşi-suzan, bəri gəl.

Gəl otur qarşında sən, şövqi-camalın görəlim,
Gül üzün şöləsinə saz ilən söhbət quralım,
Dost qədirin biləlim, düşməni oda vuralım,
Dünya beş gündür, ötər, zövqi-səfalar sürəlim,
Bu yalan dünya ötər, ötdü də dövran, bəri gəl.

Duymasın yaxşı-yaman, bir yerdə pünhan olalım,
Can içrə canı qoşub, bir tənəü bir can olalım,
Məqsudi hasil edib, məşguli-dövran olalım,
Sevərək bir-birimiz, onca mehriban olalım,
Beş gündür siz bizə, biz sizə mehman, bəri gəl.

Pərilərin padişahi, bəlli məstanə gözəl,
Sən ki bir şami-çırraq, mən sənə pərvanə, gözəl,
Xülfü xoş, ləfzi şirin, üzləri nuranə gözəl,
Bağrı buz, sözləri uz, dişləri dürdanə gözəl,
Ləbi ləl, geydiyi al, cənnəti-rizvan, bəri gəl.

Çəkirəm hər gecə bil, ahın ilə zarın sənin,
Məndən özgə kim çəkər, de, dərdi-azarın sənin?
Vermənəm yüz min təmənə kakülü-tarın sənin,
Ağ köksündə bitən ol alma-ənarın sənin,
Deyirəm,anca qalar canda çox ərman, bəri gəl.

Ləb qısib, qaş çataraq, məhrəm olub, əl tutuşub,
Çulğaşib, həm sarılıb, yağ ilə süd tək qatışib,
Oynasıb, seyrə çıxıb, ağ-qızıl alma atışib,
Sanki bir tazə fidan tək bir-birmizə yetişib,
Qılalım qayğı-qəmi yer ilə yeksan, bəri gəl.

Utanıb, yerə baxıb bizdən ki həya qılasan,
Göz ucu qıya baxıb, canıma odlar salasan,
Bir gün də öldürəsən, axır bu canım alasan,
Niyə rəhm etməzsən, halımı özün biləsən,
Der Nəfəs: könlüm sevən tazə gülüstan, bəri gəl.

YAR, SƏNƏ

Mən gedirəm gəşt edib, canım qurban, yar, sənə,
Mən ki bir şeyda bülbül, bağda reyhan, yar, sənə.
Müdam sənə müyəssər olmaz dövran, yar, sənə,
Heç bir kimsə qəhr ilə qılmaz fərman, yar, sənə
Ərz eylə, dilbərim, dəysə ziyan, yar, sənə!

Olum sənə mən qurban, yaxma məni odunda,
Cavanlıqda and içdik, varmı, dostum, yadında?
Dustaq olub qalibdir, yetmiş min ər altında,
Rüstəm Zalın qüvvəti, görən ərki badında,
Gözün çevir dörd yana, işrət-dövran, yar, sənə!

Üzünə salsam nəzər, könlüm bitaqətlənər,
Çatsan qaşın bir zaman afitab dik atlanar,
Zar çəkib eşq uğrunda, əldə var zəkatlanar,
Pis zəmanə, yaranlar, ər igid busatlanar,
Qoşmaz zəban bülbüllər, tuti-dəhan, yar, sənə!

Görənlər nərgiz sanar, baxa bilməz üzünə,
Pərdə tutar ay üzü, sürmə çəksən gözünə,
Süxənvər tuti, bülbül dil qosarmı sözünə?
Nə boz geyik, nə ceyran qılmaz seyran düzünə,
Ol Nəfəs müdam istər haqdan iman, yar, sənə!

OLA, YA OLMAYA

Dilbəra, şəmsi-qəmər mehtabı sən tək olmaya,
Sən kimi nazik gözəl aləmə gələ, gəlməyə.
Əsli nuri-paksan, özgəni sən tək qılmaya,
Ay camalın görənin könlündə ərman qalmaya.
İki aləmdə sən tək yar ya ola, ya olmaya.

Ata, məxtum, şıx, mücavir, sübsəkəş - fərracını,
Ləmmə, Çarsanni, Tazığan, Bəkəvül Dənacını,
İsmi-el: bəksi , sakar, orduxoca, daz, yacını,
Köşki-eyvan, künnərə, hüllə - behiştin tacını,
Huri-qulmanda sən tək yar ya ola, ya olmaya.

Aymaq, əfgan, özbəyi, gəzdim bu tacik, türkini,
Qəndəhar, Kabil, Herat, şəhri-Buxara mülkünü,
Ol Həllac, Pəlvərdi-Gütnam, həm Lübabi-Kərkini,
Mukri, olam, saltıq, sakar, ərsarı birlə qarkını,
Nərəzimdə bir sən tək yar ya ola, ya olmaya.

Antquyu, Qarşı, Səmərqənd, Səykəli, kəsbi-kəsan,
Pəndi, Marçaq, Murqala, Mürqab, Mari-Şahi-cahan.
Ağqala, Qarri şəhər, Qəzvini, Tehran, Əndican,
Şam, İraq, Rumi-Firəng, Bağdad, Misir, Həmədan,
Külli Xorasanda sən tək yar ya ola, ya olmaya.

Külli Söyünxan elini gəzdim yaxın-yadı ilə,
Uz-çəpər, nazik, gözəl salır pərizadı ilə.
Pitnək, Xanqa, Xəzərasp, Qarşqabası ilə,
Qanlı, qıpçaq, Köhnə Ürgənc, Astrabadı ilə,
Din-Harəzmində sənin tək yar ya ola, ya olmaya.

Yəmrəli, göylən, yomut gəzdim tamamı Arxacı,
Alaşanı, Hərzəki, Soğdu, Xorasanı, Bayrıçı,
Çərcovu, Çərçoxəki, Xoca eli, Duyəci,
Elbəel qayı, bayat, oymaqlı, ağar-arabaçı.
Qaragöldə bir sən tək yar ya ola, ya olmaya.

Ərş-i-kürsünü gəzib, yardım pərilər bağına,
Nurata, təxti-Süleyman, çıxdım ol Qaf dağına,
Ey yaranlar, yanmışam mən Aycamalın dağına,
Der Nəfəs: qılsam ziyarət izinin torpağına,
Könlüm təxtində sən tək yar ya ola, ya olmaya.

GÖRMƏDİM

Aləm içrə sən kimi təxt üzrə sultan görmədim,
Eşqin içrə bir mənim tek çeşmi-giryan görmədim.
Qamətin bağı ara sərvi-xuraman görmədim,
Mən sənin eşqin ilə heç yerdə dövran görmədim,
Gəşt edib aləmi, sən tək mahi-təban görmədim.

Hər görən vəsfin yazar, sultani sənsən xubların,
Görənin canın alarsan, seyr edib mərkəblərin,
Xub çəkilmiş qamətin, nurdan bitilmiş ləblərin,
Yüz ölüyə can verər bu qönçeyi-qəbqəblərin,
Gəşt edib aləmi, sən tək mahi-təban görmədim.

Ağlayıb, arzu çəkib, şikəstə-bimar olmuşam,
Özgələr mədxuli, mən məhrumi-didar olmuşam,
Yüz görüb doymaz gözüm, bir görməyə zar olmuşam,
Dal boyuna, kakilinə mən ki giriftar olmuşam,
Gəşt edib aləmi, sən tək mahi-təban görmədim.

Ayna üz, ahu baxışlı, bir əcaib dilrüba,
Həsrətindən saralıb soldum da, oldum kəhrüba,
Xub yaraşır başa qalpaq, əyninə gülgün qəba,
Aşıqı-zarın mənəm, görsət üzünü hər səba,
Gəşt edib aləmi, sən tək mahi-təban görmədim.

Dolanıb boynuna düşcək sünbüülü-tər kakilin,
Hüsnünə pərvanə mən, canım alar zər kakilin,
Ki siyah rəngdir gözümə, gəhi əhzər kakilin,
Əllərim bir dəyməyə olmaz müyəssər kakilin,
Gəşt edib aləmi, sən tək mahi-təban görmədim.

Şəmi-hüsнün qüvvəti bu təndə dərmanım alır,
Səf çəkib, kirpiklərin öldürübən, qanım alır,
Cəllad gözün, yay qaşın əks edib canım alır,
Kakilin hər yan dağılıb, nuri-imanım alır,
Gəşt edib aləmi, sən tək mahi-təban görmədim.

«Bi», «əlif», «ya» birlə ismini yazaram hər zaman,
«Mim» mübarəkdir camalın, qaşların misli-kaman,
«Ri», «əlif» yadıma düşcək, odlanaram hər zaman,
Der Nəfəs: ism axırın «dal» ilə qıldım bəyan,
Gəşt edib aləmi, sən tək mahi-təban görmədim.

QUBA QAZIM

Aldın səbri-qərarım, sevdiyim, sərvi-nazım,
Tavus quşum, humayım, ördəyim, quba qazım.
Mənim şunqar laçınınım, ütəlgı bəhri-bazım,
Yatsam sənsən əhvalım, dursam, əlimdə sazım,
Yanan dərdli türəkdən çıxsın odlu bəyazım.

Arzu edər hər aşiq öz yarının camalın,
Canın fəda eyləyib, arzu edər vüsalın,
Didara talib olan neylər bu dünya malın?
İki dünyaya verməm ağ üzün, iki xalın,
Mən Məcnunam eşqində, ey Leyli-dilnəvazım.

Qələm qaşın, surətin çəkərlər İsfahanda,
Bir gövhər-bibəhasan, oşol gənci-nihanda,
Xoş surətlə, xoş qamət sənsən yalan cahanda,
Müjganların bənd almaz bu bədəndə, bu canda,
Bir görsəm, canım versəm, oldur bu qula lazım.

Gül yüzünə gülablar, yaraşır qaşa sürmə,
Al yanağın almadır, ləbin qənd ilə xurma,
Əjdərha tək dolanıb, üzün bizdən çevirmə,
Nəgəh zülfün kəmənddir, könlümə salma burma,
Açgil şikəstə könlüm, açılan lələzarım.

Xidmətində payəndaz, əl-əl üstə duraram,
Qabili-xidmət olsam, yar camalın görərəm,
Tərk eyləyib dünyani, vəslinə əl vuraram,
Bir canım dərkər olsa, yüz can olsa, verərəm.
Dildarım dərgahında oldur aciz niyazım.

Nəfəs deyər: hicrindən yandım işbu zamana,
Ey gözəl, sən tək gözəl gələrəmi bu cahana,
Rəhmət nəzərin salgil mən qərib-natəvana,
Sənin vəsfin yazaram gər gəlsə söz zəbana,
Bülənd pərvaz eyləyib, ərşə çıxar avazım.

SEYR ETMƏZ

Sənin eşqində yanın gövhər-kanı seyr etməz,
Canana vasıl olan şirin canı seyr etməz.
Cənnətdə cavidanlar bu məkanı seyr etməz,
Sənə düşən gözlərim qız-cüvani seyr etməz,
Sən yaxşının yaxşısı, mən yamanı seyr etməz.

Cismim içində canım, can içrə ol canandır,
Mənim mehrim alıbdır, özü namehribandır,
Hər göz açsam, görməsəm, mənə axır zamandır,
Göz yumunca gözüm dən qanlı yaşım rəvadır,
Rövzən kimin bu çeşmim özgə yanı seyr etməz.

Siyah zülfün vəl-leyli, camalın vəz-zühadır,
Pərilərin sultani, hüsn içrə padişadır,
Sən tək yarın eşqində ölməkliyim rəvadır,
Mehrinə müştəqam mən, qəlbim dərdə yuvadır,
Nəzər salib gözüm dən axan qanı seyr etməz.

Kasə-kasə mey içsəm xinalı ağ əlindən,
Könlüm quşu çulğasıb ayrılmaz kakilindən,
Xəcıl olar şəkərlər dəhan içrə dilindən,
Xəlvət yerdə bəzm edib quçsam incə belindən,
Bağ-İrəmdə gül açan ərgüvanı seyr etməz.

Tərlan kimi uçaraq ağlim-huşum alıbsan,
Hər kim görsə camalın, canına od salıbsan,
Qəmzə ilə söz vurub, ciyər-bağrim dəlibson,
Halima xəlq ağlaşar, sən bu hala gülübsən,
Nəfəs hüsnün zarıdır, bəyi-xanı seyr etməz.

KİÇGİNƏ

Məni eşqində yaxan qəhri yaman kiçginə,
Xoş təkəllümginəsi şövqi-zəban kiçginə.
Qaşı qaraginəsi misli-kaman kiçginə,
Dişi dür, ləbginəsi qönçə-dəhan kiçginə,
Əlqərəz, yaxdı məni nari-suzan kiçginə.

Girib bağginəsinə, üzübən gülginəsin,
Quruban damginəsin, dinlər bülbülginəsin,
Töküb üzginəsinə zülfü-sünbülginəsin,
Gəh qısıb ləbginəsin, gəh açıb qolginəsin,
Saldı mənim sinəmə dağı-nihan kiçginə.

Qısdı qolginəsinə məmeyi-kiçginəsin,
Tökdü üstginəsinə müşk-ənbər saçginəsin,
Gizlədi narginəsin, qoymadı heçginəsin,
Görmək istədim, söyüdü, yiğaraq güçginəsin,
Saldı yumruqginəsin qəhri yaman kiçginə.

Tutdu hörükginəsin, hüllə, qunduzginəsin,
Geydi əyninə gözəl qırmızı libasginəsin,
Gündə yüz bir paltarda görkəzir özginəsin,
Qucdum belginəsini, öpməyə üzginəsin,
Qıldı yalangınədən ahi-fəğan kiçginə.

Gəldi tez-çəbikginə, oturdu həmdəmginə,
Al yanağı tərginə, qəbqəbi-şəbnəmginə,
Bildim bu nə rəyginə, sordum oşol dəmginə,
Dedi əgyar, rəqibəm mən sənə həmdəmginə,
Atəşim yüksəlsə də, keçdi rəvan kiçginə.

Al-yaşıl bəzəndi ol qədginə, qamətgınə,
Qoydu mənim canımı nazi-qiyamətgınə,
Qurdı mənim qəsdimə yayı-xoşamədgınə,
Atdı öldürmək üçün ol oxi-afətgınə,
Nəfəs der: canım alan arami-can kiçginə.

OLUR

Cümleyi-kamil olan görsəm deyib, heyran olur,
Aşıq məstanə yürür, gül içrəyi-dövran olur.
Leyli ərkinə çıxanda, pərilərə fərman olur,
Vah, nə məcalim ölübdür, gözlərim ərman olur,
Qıldı ey tənlər sədəqə, canlarım qurban olur.

Zülfündən çıxmış ətir, ah, nə gözəl sünbüllü!
Qıldı dustaq bir zaman tara bağlı bülbülü,
Tuti-göftar əzilmiş, nə şəkərdir yar dili,
Bir baxışda qurudub şöylə dəryayı-Nili,
Qovsalar rizvan olur, gər çıksam ümman olur.

Doğdu asman bürcündən ol tutdu aləmin üzün,
Atdı ol dəsmalını, bağladı, bəs, aylar gözün,
Qıldı şöylə bir avaz, lal qıldı tutilər sözün,
Axırı əsir oluban, tapşırıbdır ol özün,
Uçdu aləm üzündən, bu cahan zindan olur.

Çıxmanam zindan içindən mən yasavul bənd olub,
Qaldıraram əllərimi zülfündən bir tar yolub,
Anrı getmiş ol yasavul şol zamanda saralıb,
Gözlərinə sürmə çəkib, bu cahana ol dolub,
Baxsam, ey dostlar, bu gün zindanında bustan olur.

Gəldi bağban gəst edibən, baxdı güllər ruyuna,
Tökdü ənbərlər parasın hər dərəxtin sayına,
Bənd edib reyhanları Leyli-Şirin payına,
Yoluban kirpiyini, ol yar ox qılıb yayına,
Əgər dəysə ol kirişə, bu cahan duman olur.

Deyər Nəfəs dostlara, bu nə bəladır, bilmənəm,
Səkkiz il zindanda olub, nə səbəbdən ölmənəm?
Diriyəm, əmma ki mən heç özümə gəlmənəm,
Gəldi yar qucaq açıb, bəs qoynuma salmanam,
Cünki nari-əjdərdən çıx get deyə fərman olur.

ÜZRƏ

Nə eylədi dildarım, bu vəqt-i-zaval üzrə,
O göz qapaqlarıdır yazılıdı qəzəl üzrə.
Nəzərə varıb durdum bu qəddi-nihal üzrə,
Neydir ki içi dolan şəkər üzrə, bal üzrə,
Ya rəb, nə üçün surət yetər bu misal üzrə.

Canımı fəda qıldıım, eşqinə düşərək mən,
Can ayrıldı cisimdən, qəm etməsin aciz tən,
Can olmasa canan yox, olsa da əziz hər an,
Mindən bir cüzi hüsnü aləmi qılar rövşən,
Salib şölə onunçün bu on dörd mahal üzrə.

Mey nuş edib ol məhvəş nərgizini oynatmış,
Zülfünə vurub şana, kakillərin firratmış,
Deyir, ki bulud içrə özünü nihan tutmuş,
Ol nüktə siyah xallar hüsnündə məkan tutmuş,
Hindi beççələr çıxmış gül xırmani al üzrə.

Mey içsə araq ilə gül hüsnü olar həmdəm,
Bağlar ki, onlar sirab, güllərə düşər şəbnəm,
Üşşaqı havasında könlümdə solar yüz qəm,
Zülfü tamam açılsa, qaranlıq olar aləm,
Yelda gecəsi gəlmış məcmuyi-ləyal üzrə.

Xaldan ki müzəyyəndir ol qönçeyi-qəbqəblər,
Asmana necə zinət vermiş ola kövkəblər,
Bəndəndir, yesirindir azadəyi-mənsəblər,
Dişlər ki dəhan içrə ol laleyi-gül ləblər,
Dürlər ki olub məzrub, bəs ləli-piyal üzrə.

Neylim, iki hiyləgər bir mürğə olur səyyad,
Bir quşa iki səyyad, harda görünüb bu zad,
Könlüm ki olub əzim, ol məhvəsi edib yad,
Huşum ki gedib sərdən, neylim, nə qılım fəryad,
Can birlə cəsəd qaldı bir quru xəyal üzrə.

Bəzən qılıb ol məhvəş qolların salar hər yan,
Sərvdə olur çün fərq, yel dəysə qılar kövən,
Bəzminə rəqib daxil, mən mərhrumam, ey canan,
Ey bəndə Nəfəs, canın ol məhvəşə qıl qurban,
Şayəd, sən həm yetişsən ol bəzmi-vüsəl üzrə.

OL SƏRVİ-XURAMANI

Sevin, sənə canü tən, gəldi ana cananı,
Arzuyu-vüsəl ilən ol nazlı qədirdən.
İstər ki doğa səndən, al ələ qələmdən,
Barmağı qatıb yazgil yox olsa siyadən,
Kağıza salıb nəqş et ol sərvı-xuraməni.

Ey göz, giley eyləmə, ol canan gedəndən son,
Bax yaxşı nəzər ilə, gülgün üzünü gör sən,
Göz-qasına peşkəş de, göz nüktəsini ver sən,
Pərvanə sıfət parlar, canandan yön çevirsən,
Məstanə basıb gəlmış, bu kəklik xuraməni.

Ey qol, sənə rüxsətdir, dal gərdənə dolaşsan,
Ey ləb, sənə həm peşkəş, gülgün meyindən içsən,
Səbr eylə, tənim-canım, hər necə yanıb bişsən,
Könlünü alar dilbər, pünhan yerdə görüşsən,
İstəyər qara gözüm hər dərdinə dərmanı.

Sənsən pərilər şahı, əlbəttə, cahan içrə,
Dürdanə dişin qoymuş gül-süsən dəhan içrə,
Aynacan gəlib düşdü tənha bu məkan içrə,
Məqsədli gözəl yarım, girsək bu gün don içrə,
Qulaq verib dinləyin bu dürlü süxəndəni.

Yar dedi ki: «Rüxsət ver, az söz ilə durmalı,
Dostlar azdır, düşmən çox, burda az oturmalo,
Hər gün gəlib görərəm səndəki hal-əhvalı»,
Tutдум əlindən onun, yaman dəyişdi hali,
Seyr eylədim, ey dostlar, bu bağ ilə bostanı.

Yar dedi: «Eyya dilbər, ah çəkmə əsla, hərgiz,
Bəxş eylə tamamını, sən qılma bu dəm pərhiz,
Düşmənlərə bildirmə, payını verim, al tez»,
Gərdana qolum saldım, məqsədə çatıb şəksiz,
Qoydum ləbim üstünə, ay tək görüb Aynanı.

Yar dedi: «Camalımdan nurlandı sənin cayın»,
Dedim: «Sənin heç olmaz, dünyada yoxdur tayıñ»,
Dedi: «Nə üçündür bu, ah ilə çəkən vayın»,
Dedim: «Halım yaxşıdır, yoxdur sənin pərvayın,
Rəhm et mənə, ey dilbər, aç bağı gülüstəni».

Ey Molla Nəfəs, eylə tanrıya şükür bərca,
Ayna ləbindən qandın, yox indi sənə pərvay,
Ayna, bu dəm rüxsət ver, yenə öpüm bircə pay,
Şu xəlvətin az deyil, içdin həm də yaşıl çay,
Şükür edək ki, yetişdi bu könlümün istəni.

FARS QIZI

Kamil-qafil olanlar can içrə pünhan, farsiyə,
Abi-kövsər narından oldum mən aman, farsiyə.
Nə qəflət içrə qalıban urdu ümman, farsiyə,
Dedim: ey, can şəhri içrə doldu duman, farsiyə,
Gözləmə, yaxdın məni, könlümdə güman, farsiyə.

Ah, yanıb mən, su alıban səpmədilər üstümə,
Təkrar bir közi-əcəli qoydular bu altıma,
İki şahmar qəsd edib, gəldi, yetişdi dəstimə,
Qəm ləşkəri tuğ götürüb, at salıban pəstimə,
Güllərimin bülbülü uçdu ki xəzan, farsiyə.

Növrəstəyəm, ağlaram mən, yoxdur ey atam-ənəm,
Əgər ki ruy döndərərsən, nə çarə vardır, sənəm?
Gündə yüz vəqt ərz edib, qəm atəşinə mən yanam,
Ki tutuşub zar ilə, tamam kül olam, sənəm,
Qılgıl Nəfəsi mənə atəş-i-rizvan, farsiyə.

Ruyi tutub mən fağır, dedim: ey vah, Süleyman!
Vergil, ey, ləşkər mənə, qəmi qılayım yeksan!
Şol zamanda yar ilə mən qalaram kamil-amam,
Götürər dəsmalı yarımla, dağlarda qalmaz duman,
Çıxarıb ərk köşkünə mən qılarəm xan, farsiyə.

Sərvi-dərəxt altında pərilər seyran gəzib,
Şəhdinə şəhdlər qosar balıqları onda üzüb,
Fərman verər ol pəri təxt üzrə gözlərin süzüb,
Yetmənəm dost vəsfinə, onca dastanlar yazıb,
Qəhri-qəzəbə girsə, yanar cahan, farsiyə.

Deyər Nəfəs: bülbüləm, düşdüm qəfəsə ərman,
Baxışaram zar ilə, olsa deyibən fərman,
Yox, qorxmaram, qılarəm mən canım yara qurban,
Tapmadılar dərdimə axtarıban bir dərman,
Biəlac torpağa girib, oldum qurban, farsiyə.

DEDİM-DEDİ

Dedim: «Aşıqlər şahı!» Dedi: «De ərzin, mehman!».
Dedim: «Keç günahımdan!» Dedi: «Ötdüm damla qan».
Dedim: «Təxtil bərqərar!» Dedi: «Bənzər, bipayan».
Dedim: «Sənin tək şahlar...» Dedi: «Yoxdur bigüman».
Dedim: «Gəldim. Qulun mən».
«Dur get, - dedi, - müsəlman!».

Dedim: «Ol nə püstədir?» Dedi ki: «Dəhan olar».
Dedim: «Ol nə qumrudur?» Dedi ki: «Zəban olar».
Dedim: «Ağ üzdə xallar...» Dedi ki: «Reyhan olar».
Dedim: «Bu necə dondur?» Dedi: «Zərəfşan olar».
Dedim: «Ölsəm ərman yox...» Dedi: «Tökmə nahaq qan».

Dedim: «Zülflər ovsunu...» Dedi: «Dağdan gəldi mar».
Dedim: «Nə qoşa alma?» Dedi: «Ağ köksümdə nar...».
Dedim: «Ol nə əncirdir?» Dedi ki: «Bağda ənar».
Dedim: «Çillə qarıdır...» Dedi: «Onda gül-güzər».
Dedim: «Yoxdur günahım». Dedi: «Çoxlarda ərman».

Dedim: «Bir busə vergil!» Dedi: «Verim, güldürsən».
Dedim: «Haqq aşığıyam». Dedi: «Karın bildirsən».
Dedim: «Əziz mehmanam». Dedi: «Gəlib öldürsən»,
Dedim: «Bu nə sözdür, ey!...» Dedi: «Gəlib qaldırsan».
Aldım dərhal qoluma. Dedi: «Görəcək bağban...».

Qolum saldım boynuna, gəldi tavusum uçub,
Dedim: «Gəl indi tutum». Dedi: «Gül tək çulgaşıb...».
Dedim: «Vüsəlin yetir». Dedi ki: «Ağlın çəşib».
Çıxdı ürək yerindən, getdi qərar sıçraşıb,
Aşıq Nəfəs bu gecə sürdü belə çox dövran.

ODLANIR

Sallanib keçən qarşımdan, cism ara can odlanır,
Halqa-halqa kafiri-zülfündən iman odlanır.
Dür dişinin rəşkindən ləli-zərəfşan odlanır,
Cilvə edib qılsan təbəssüm, süsən-xəndən odlanır,
Ləblərinin şərbətindən abi-heyvan odlanır.

Sən qılırsan gəhi nazü, gəhi lütfü, gəh qəzəb,
Şükür allahdan, sənin vəslin mənə oldu tələb,
Tiri-müjganın önündə bütün canlar tutdu səf,
Bağrıma xəncər vurub, qanım tökdün hər tərəf,
Laxta-laxta bağrimon pərkaləsi qan odlanır.

Pəs edər gün şöləsin xurşidi-taban üzlərin,
Təlx edər qəndü balını şəkəristan sözlərin,
Lal edər bülbülləri tuti kimin avazların,
Dinim-imanım yaxıbdır iki kafir gözlərin,
Dad, iki kafir əlində bir müsəlman odlanır.

Lütfünü aşıqlərə hər dəm firavan eyləsən,
Qəddini qalib qılıb, can içrə canan eyləsən,
Ta özün bəzm eyləyib, bir gecə mehman eyləsən,
Ol səba rəxşin minib, çün əzmi-cövlan eyləsən,
Yüz mənim tək çapığın sərgəstə, heyran odlanır.

Ey Nəfəs, dünya gəlib, eşqində yandım əlmüdam,
Hamiya dərdim əyandır, fəhm edərlər xasü-am,
Firqətindən vərdişim qan ağlamaqdır subhü şam,
Şöleyi-hüsni-çıraqına yanar oldum dəvam,
Rəsm oldu şəm oduna, əlbəttə, pərvan odlanır.

SƏRBƏSƏR

Bir gözəl gördüm, bəhsı işbu cahana sərbəsər,
Külli-aləm ölkəsi yox ol canana sərbəsər.
Qaşlarının əyrisi əbru kamana sərbəsər,
Əllərinin xınası bağrimda qana sərbəsər,
Sözlərinin şirini bu şirin cana sərbəsər.

Bir əcəb surət yaratmışdır qadir qüdrətlı həqq,
Bütün xublar hüsni-rüxsarından alar şəfəq,
İncə bel, nazik bədən, alma yanaq, badam qabaq,
Dəstə-dəstə zülfü üz üzrə düşər başdan-ayaq,
Qaməti tubi-şəcər, sərv-i-rəvana sərbəsər.

Bir nəzər qılsan, könül mülkün qılarsan laləzar,
Görmədim hərgiz cahan mülkündə sən tək gülüzər,
Dedilər, sən tək pəri Rum, İsfahan şəhrində var,
Hamısın gördüm gəzib, yalan imiş, nazik nigar,
Hər sözü yüz min gəlin, yüz min cüvana sərbəsər.

Boylanıb laçın kimi, hər baxışın yüz min tümən,
Qoynun üzrə açılar yüz dürlü əngür-əncümən,
Hüsnünə bənd olmuş ol, şəhri-Xotən, şəhri-Yəmən,
Cəhənnəm derlər yaman, eşq odu ondan da yaman,
Zövqi-vəslindir məgər darül-amana sərbəsər.

Köksün üzrə alma-narın düymeyi-abbasdan ağ,
Gecədən zülfün qaradır, üzlərin gündüzdən ağ,
Ləblərin güldən qızıldır, dişlərin ulduzdan ağ,
Vəsf edər mən bütün əndamın sənin kağızdan ağ,
Rəşk edib ay birlə gün girmiş fəğana sərbəsər.

Dürlü əlvanlar bəzəndin, geydiyin al eylədin,
Bizi qəmgin, pis rəqib könlünü xoşhal eylədin,
Zülfünə zinət verib, əl birlə dəsmal eylədin,
Yandırıb eşq əhlini, köyündə paymal eylədin,
Düşdü od can birlə cismü ustuxana sərbəsər.

Der Nəfəs: dünya güvəndi, gənci-Qarun keçdilər,
Vamiq ol Əzraya aşiq idi, məhzun keçdilər,
Zöhrə deb Tahir yanıb, göz yaşı Ceyhun keçdilər,
Arzu ol Qənbər deyib, bisərü saman keçdilər.
Yanmadı heç birisi mən natəvana sərbəsər.

PİYALƏ

Nərgiz demək xətadir ol vəhşiyi-qəzalə,
Tubi ki boynun əymış, rəxnə qəddi-nihalə,
Gördüm ki, mah-ruyin saraldı, rəngi lalə,
Bülbüllər uçdu güldən, rüxsara oldu valə,
Nə olar, öz əlindən versən mənə piyalə!

Gül üzün şöləsindən zərrə tək müztərəf mən,
Bağrıma tiğ vuraram, özümə dərqəzəb mən,
Firqət zəhrin içərəm, səndən vüsəl tələb mən,
Qıldırm ki dadi-bidad, dedim ki təşnə ləb mən,
Nə olar, öz əlindən versən mənə piyalə!

Qəsdin nədir bu cana, ey yarı-mahi-taban,
Mən çəkmişəm bu cəbri, çəkməsin heç müsəlman,
Ötməzmi şəmi-hicran, gəlməzmi dəli dövran,
Gülşən içrə seyr edib, tapıb bir cayı-pünhan,
Nə olar, öz əlindən versən mənə piyalə!

Qaşların mahi-tündür, üzün xurşidi-əla,
Gördüm şəmi-camalın, başıma düşdü qovğa,
Qarətçi küfr zülfün imana saldı yağma,
Muğ əlindən mey içib, huş əqli oldu rüsva,
Nə olar, öz əlindən versən mənə piyalə!

Nəfəs der: atəş içrə yanar oldum dəvamət,
Eşq odunun alovu həddən aşdı qiyamət,
Bu bəhrə qərq olanlar çıxmaz imiş səlamət,
Dedim yanmaq müddətim - gəldi vəqt-i-ziyafət,
Nə olar, öz əlindən versən mənə piyalə!

BİR GÖZƏL

Hüsni-gülşən bağı içrə qıldı seyran bir gözəl,
Qırmızı gül tək üzü, qəddi zərəfşan bir gözəl.
Zalimi-ədna əlində bəndi-zindan bir gözəl,
Vah, əcəb sahib tərəhhüm, məsti-məstan bir gözəl,
Dişi dūrlərin dürüdir, gənci-pünhan bir gözəl.

Ayrı düşsəm bir zaman ki, ağlayıram zar-zar,
Xəstə könlüm çirpinir, sanki qulun tək biqərar,
Görmüşəm çaki-zənəxdan üzrə zülfün tarı-mar,
Tərk edə aşiqliyim desəm ki, yoxdur ixtiyar,
Tutdu könlüm, qoymadı getməyə hər yan bir gözəl.

Ya əcəb nəqş-i-nigardır nüktə halı hüsn ara,
Saçları sünbülə oxşar, gözü nərgisden qara,
Qaş dartıb, ləb dişləyib, sinəmə saldı çox yara,
Ömür salı odlanır, hicrində mən tək macəra,
Aşıq əhlini qılıb hüsnünə heyran bir gözəl.

Vədeyi-vəslində dedin, gündə qurbanın olam,
Vədə qıldın, dedin ki, gəhi ərmanın olam,
Ey gözəl, dedin yenə, can içrə cananın olam,
İldə bir qurban gəlir, mən gündə qurbanın olam,
Ləfzi şirin, xülqü xoş, sərvi-xuraman bir gözəl.

Çıxsa evdən dolun ay tək, qəddinə qıldım nəzər,
Görənin könlün pozar, geyən libası simuzər.
Sözləsə qaşın dartıb, göftarı bağrimi əzər,
Hiyləgər kafirdə yox nərgis gözün tək cadugər,
Der Nəfəs: yandırıcı məni çeşmi-məstan bir gözəl.

DİLBER

Qadir haqqın sənətindən gəldin cahana, dilbər,
 Aşıqlər göz yaşına sənsən bəhanə, dilbər.
 Hüsn əhlində sən özün yek-yeganə, dilbər,
 Əzm eyləyir bu canım, gəlsən zəbana, dilbər,
 Bir bəri bax, sevdiyim, od düşdü cana, dilbər.

Qara saçın hörülmüş ağ üzündə taybatay,
 Xal qoyulmuş al yanaqda dənə-dənə, caybacay,
 Qara nərgis gözlərin can almağa çəkmiş yay,
 Hicab çəkər üzünə şöləndən gün ilə ay,
 Ləli-mərcan düzülmüş püstə dəhana, dilbər.

Dilbər, sifətin desəm, iki «əlif», bir «nundır»,
 Sonrasında «qeyn» yaz, ol qəddinə mövzundır,
 Eşqin odu sinəmdə gündən-günə füzundur,
 Gözdən axar qanlı yaş, sanki abi-Ceyhundır,
 Göz yaşına rəhm edib, seyr et cahana, dilbər.

Yaxdın fani cahanı, göz altından süzərək,
 Erdir, axşam çıxarsan, tavus kimi süzərək,
 Kətən köynək əynində, baş-gözünü bəzərək,
 Saz eyləyər kərkaran, seyrə çıxsan gəzərək,
 Gəlmək üçün yanına yoxdur bəhanə, dilbər.

Abbasını düzübsən köksünə dənə-dənə,
 Bir qəmzədə salırsan islam-kafiri dinə,
 Aşıqlərin qanından qoydun barmağa xına,
 Rüxsət alıb, məmənə qoysam köks ilə sinə,
 Pis rəqibin qəsdinə bir bax bu yana, dilbər.

Hüsn əhlinin şahisan, fani cahan içində,
 Qəndü şəkər əzilmiş püstə dəhan içində,
 Müşki-ənbər qoyulmuş afəti-can içində,
 Sən tək gözəl tapılmaz huri-qulman içində,
 Cənnətdə huri alar səndən nişana, dilbər.

Uzaq yerdən gəlmışmən, yar, camalın görməyə,
Ta ölüncə qapında əl-əl üstə durmağa,
Umud edib gəlmışəm zövqi-səfa sürməyə,
Rüxsət versən, dilbərim, əl uzatsam düyməyə,
Əlim salib yaxandan, gəlsək məstana, dilbər.

İskəndər tək hökmlü, Süleyman tək adil şah,
Aşıqlərə rahatdır, ağ köksündən versən cah,
Var umudum səndədir, olarsan mənə dildən,
Sən bir kərəmli şahsan, aşıqlərə dadigah,
Ərz eyləyib gəlməşəm, yetgil bu dada, dilbər!

Qoysan zülfün, dilbərim, düşsün beldən aşağı,
Qurban olam başına, ağ üzdə qoşa xala,
Həvəs edər bu könlüm incə beldən quçmağa,
Səndə bir eyb görmədim, baxdım başdan-ayağa,
Fəraigində yanaraq gəldim fəğana, dilbər.

Başım alıb gedərəm, qərib könlüm almasan,
Məcnun kimin ağlaram, yar, qoynuna salmasan,
Dura bilmən yerimdən, sən əlimdən tutmasan,
Taqətim yox deməyə, özün halım bilməsən,
Nəfəs deyər, zar edib gəldim fəğana, dilbər.

BU GÜN

Seyrə çıxmış şahpərilər, çəmən reyhandır bu gün,
Tuti quşlar ötüşüb, bülbülbül ki zəbandır bu gün.
Şah-gəda yox təfavüt, hammiya dövrəndir bu gün,
Qullar azad eylədilər, tərsaya amandır bu gün,
Ay mübarək doğdu asmandan, mah-tabandır bu gün.

Bir neçəsi niqabsızdır, neçəsi ol xırqəpuş,
Qıldı nəzər «hu həqq!» der, istər ki onda dərvüş,
Uçdu asman bürcündən, qondu gəlib qumru quş,
Əlmüdam bahar olur, bəs yada düşməz qız-qış,
Aşıq alsa məşuqun, qalmayırla ərman bu gün.

Nazlı qızlar çıxmış idi geyinib çox donunu,
Taxıb xeyli ləli-mərcan, yenə gövhər-kanını,
Sərdar edib ol kənizlər, önə salıb xanını,
Gəlsə ol xoş niyyətli, verər bu gün canını,
Çünki ol aləm üzünə xudadan dövran bu gün.

Boş oturan dərəxtlər gətirər alma-narı,
Çıxmayırla cövlən vurub, qəflətdə bülbülbülün zarı,
Aş tapmayıb oturanın yetib bu gün qərarı,
Verməz padişahlar bu gün qul-qırnağa azarı,
Gəşt edib varsam məzara, ölər gedər can bu gün.

Deyər Nəfəs: ey yaranlar, gəldi eyd-bayramı,
Nur saçiban ərşि-əla qıldı dünya aramı,
Əl uzatmaz Əzrayıl, almaz hiç kimdən canı,
Dedim ol dostuma bu gün ürəyimdəki varı,
Mən fağırdan sovqat olsun ellərə dastan bu gün.

İSTƏYİB GÖZƏL YARI

İstəyib gözəl yarı, gördüm ki səlamətdir,
Baş qoydum ayağına, «Dur! - dedi, - nə halətdir?»
Durdum, dedim: «Ərzim var», - «Ərz eylə, ədalətdir!»
Dedim: «Sənə aşiqəm», «Qoy, - dedi, - nə hacətdir?»
Dedim: «Pərilər xanı,
Sənsiz nedirəm canı?»
Dedi: «Bu sözün bizə yalançı hekayətdir».

Dedim: «Gözün öldürdü, qəmzən ki qılıb xəstə».«Şəksiz olərsən, - dedi, - bir qeyri vətən istə».Dedim ki: «Özüm getsəm, canım sənə vabəstə!»
Dedi: «Nə əlac edim, sən bir aşiq şikəstə?»
Dedim ki: «Əlac eylə,
Hüsnün mənə tac eylə»,
Güldü əlin dişləyib, dedi: «Nə zərafətdir?»

Dedim: «Nə tütündür bu?» - «Zülfə-kakilim» dedi.
Dedim: «Nə əlifdir bu?» Ol: «İncə belim» dedi.
Dedim: «Nə şəkərdir bu?» - «Şərbətli dilim» dedi.
Bir busə tələb qıldım, - «Lazımdır ölüm» dedi.
Dedim: «Məni ya öldür,
Ya busə mürüvvət qıl!»
Ağzıma barmaq qoydu: «Sus, - dedi, - qəbahətdir».

Ümmidi-vüsal ilən qapını kiçik aćdım,
Gözlədi əl altından, göz eylədi, mən düşdüm,
Düşmənlərdən gizlincə bir ləhzə xəbərləşdim,
«Pünhan yerə var» dedi, vardım ki qucaqlaşdım,
Dedim ki: «Eşqində, ah,
Yandırma məni, ey şah!»
Dedi ki: «Yanıb - ölmək aşıqlərə adətdir».

Dedim ki: «Gülü-cənnət,
Bir dəm sürəlim işrət...».
Dedi ki: «Səhər oldu...», durdu, dilədi rüxsət.
«Rüxsəti verək desəm, araya düşər firqət»,

Ağlayıb əlim tutdu. «Sən çəkmə, - dedi, - həsrət»,
Dedim ki: «Məni öldür,
Bu - ayrılıq, ey dildar!»
Dedi: «Sənə bu işrət hər gecə ziyafətdir...»

Çağırıldı, sual etdi. «Yanına varaq» dedim.
Dedi ki: «Kəsbin nədir?» - «Qulluqda duraq» dedim.
Pərdə ilə sözləşdi. «Aç üzün, görək» dedim.
Dedi ki: «Nə gətirdin?» - «Canımı verək» dedim.
Dedi: «Bu nə divanə?»
Dedim: «Sənə pərvanə».
Dedi: «Sənə görmək yox, can təndə əmanətdir».

Dedim ki: «Mənim könlüm,
Almazmisan, ey zalım?»
Dedi ki: «Nə axmaqsan, xalq deyir sənə alım».
Dedim: «Nə günahım var, söylə, nədir amalım?»
Dedi ki: «Pünhan sirrim xalq içrə qılıb məlim».
Dedim ki: «Günahkaram,
Möhnətə giriftaram».
Dedi mənə ol yarım: «Möhnət sonu rahətdir».

«Nədən bu gözün yaşı giryən varadır?» dedi.
«Firqət ki yaman» dedim, «Sinəm yaradır» dedi.
Boynuna qolum saldım, «Düşmən görədir» dedi.
Öpdüm yanağıñ, «Ey, vay, bəxtim qaradır» dedi.
Dedim: «Bu nə təşvişdir?»
Dedi ki: «Bu nə işdir?»
Mən dedim: «Əcəb işdir». Yar dedi: «Məlamətdir».

Yatanda güli-gülşən,
Bir gecə gələrək mən,
Duraraq qulaq verdim, uyğuda yatmış ikən,
Vararaq üzün açdım, oyandı qəzəb ilən,
«Kimsən?» dedi. Dedim: «Mən». Dedi ki: «Nəfəsmisən?»
Dedi ki: «Gəlibşən xoş!», «Xoşbəxt olasan» dedim.
Aşıq ilə məşuqdan bir-birnə xoşaməddir.

İÇİNDƏ

Dostlar yandım, tutuşdum fani cahan içində,
Dinməz, gözüm yaş tökər, ciyərim qan içində.
Ellər zövqi-işrətdə, gündə dövran içində,
Mən qəm içrə qərq olub, qaldım ərman içində,
Üzüm qara, dilim lal, dostü düşman içində.

Hiç kim dadıma yetməz, sığınmışam xudaya,
Qurular quru, bağban yiye çıxmaz bu bağa,
Gözəldir bu dünyada al-qızıl, qara, ağa,
Elə-günə gap oldum, özümcə vara-yoxa,
Məni qəsdən yaxdılar dostü düşman içində.

Güldən nazik üzlərə gərdü qubar çəkildi,
Könlüm kərpic sarayı qəm tozuna bükündü,
Ləli-yaqt, zümmərət səg boynuna taxıldı,
Dürlü-dürlü meyvələr özü dəydi, töküldü,
Əl vurmayan çəş olub, qaldı meydan içində.

Hicranın atışından yandım, içim-dışım yox,
Gecə-gündüz ağlayıb dinməm, yazım-qışım yox,
Özüm yananda yanım, can yanan qardaşım yox,
Sırrım deyib danışam, sırr alan sırdaşım yox,
Ol deyə, mən ağlayam cayı-pünhan içində.

Sirri-halımı desəm, mən qəm içrə yanaram,
Əziz könlüm pərişan, həsrətdə dərbədərəm,
Ər-xatının zövqündən qafiləm, bixəbərəm,
Molla Nəfəs, mən sənə axır sözüm deyərəm,
Sən bu sözü saxlagil tən ilə can içində.

MƏNİM

Yarımın yanında görsəm əgyarı,
De, necə yanmasın bu canım mənim?
Özüm harda olsam, başım ol sarı,
Özgənin əncamı onun azarı,
Bir dəm görünməsə gözə didarı,
Aləmi yaxmazmı fəğanım mənim?

Mənim mehrim düşdü qaşa-qabağa,
Alma zənəxdana, simin şakağa,
Surətdə səhhətlik, bu ağ otağa,
Sancıb-sancıb çıxmış seyr üçün bağa.
Ya rəb, nə gül, güllər yığar qucağa?
Məgər seyrə çıxmış cananım mənim.

İstərəm yarımdan versin cami-Cəm,
Yetişər hər ləhzə dərd ilə ələm,
Yarın övsafının bəyanın qılam,
Dəryalar mürəkkəb, şəcərlər qələm,
Ta ölüncə vəsfin desəm dəmbədəm,
Mindən birin deməz zəbanım mənim.

Zinət üçün zülfə, ənbəri-şana,
Yaraşar ağ əldə şirmayı şana,
Atar müjganını qəsd edib cana,
Mən ona qılışam köksüm nişana,
Məsti-layiqiyəm, dəli-divana,
Ayrılmaz sərimdən dumanım mənim.

Nəfəs der: gövhərim, həm gənci-kanım,
Şəkərim, şərbətim, həm şirin canım,
Qabaqları badam, qaşı kamanım,
Yar özü öldürsə, halaldır qanım,
Boynuma vəbalım, yaxşı-yamanım,
Mövlam razi qılsın imanım mənim.

TAPILMAZ

Bir gözəl istərəm, gəzib köyündə,
Elə gözəl təndə, canda tapılmaz.
Mavəranəhrində, Ceyhun boyunda,
Yeddi qat asmando, zəmin tayında,
Əflaki-nilgündə, əsvəd ruyində,
Sıdrətil-müntəha mələk cayında,
Bülənd məqamlarda, ərşin öyündə,
Özü kimin ol məkanda tapılmaz.

Belə gözəl olmaz gündə-quyaşda,
Ayın şöləsində, yaxında, dışda,
Kaknus atəşində, səməndər quşda,
Mükərrəb mələkdə, yaşıl işiqda,
Adam övladında, ayaqda, başda,
Fillər məskənində-Hinddə, Həbəşdə,
Ləli-cəvahirdə, bahalı daşda,
Zər-zivərdə, gənci-kanda tapılmaz.

Marıda, Təcəndə, Axal elində,
Kəndində, şəhrində bədyan çölündə,
Köşi, Eşqabadda, qızda, gəlində,
Axal telliyində, sağda-solunda,
Göycə qalasında, xublar yolunda,
Bağır, Nusay, farsi, türki dilində,
Ənəvdə, Gövərsdə, bağın gülündə,
Bülbül gəzən gülüstanda tapılmaz.

Sünçədə, Arçmanda, Qarri qalada,
Durun, Bəhrizəndə, yerdə, havada,
Sultanxan şəhrində, dəniz-dəryada,
Ətrak, Gürgan, Mazandaran, ol cayda,
Ol kuhi-Balkanda, taxtda, sarayda,
Görmədim heç pəri səndən ziyada,
Xani-hərəmlərdə, gədada, şahda,
Şah mülkündə, bəydə, xanda tapılmaz.

Görməmişəm özün deyim pərizad,
Adəmzaddan doğmaz sən kimi züryat,
Məcnunın Leylisi, Şirini-Fərhad,
Gördü gül üzünü özündən ziyad,
Təvriz diyarında olmuşam səyyad,
Həzirbaycan şəhrin gəzdim adbaad,
«Kaf» «nun»dan dünyani eylədin bünyad,
Tayın-tuşun bu cahanda tapılmaz.

Seyran etdim, gəzdim yaxını-yadı,
Kabil, Qəndəhari, şəhri-Herati,
Gördüm abı, torpaq, atəşi, badi,
Məşhəd ətrafında şıə züryadı,
Şixi-Cam şəhrində mürtəd övladı,
Cəm olsa yerlərin çox pərizadı,
Hiç yerdə görmədim səndən ziyadı,
Kəsətəkdə, Xorasanda tapılmaz.

Ərəblər elini seyr etsən hər yan,
Tapılmaz sən kimi bir mahi-taban,
Hələbdə, Misirdə, həm Məkkə, Kənan,
Şirazı, Şirvanı gözləsən müdam,
Şam-Şərif şəhrində, həm İraqistan,
Həm urus, ərməni, rum, Firəngistan,
Seyr etsən cahanı, gözləsən yeksan,
Görk iyəsi Gürcüstanda tapılmaz,

Gözəllər cəm olub güldə-çəməndə,
Görən aşıqların nəzəri səndə,
Didarın görənlər hüsnünə bəndə,
Bağdadda, tatarda, sərv-səməndə,
Xitayda, Xotəndə, şəhri-Yəməndə,
Tərifin, dastanın tükənməz məndə,
«Pərizadam» deyən çoxdur cahanda,
Sən tək gözəl bu zamanda tapılmaz.

Xarəzmin şəhrinə seyr edib vardım,
Bir bənzər tapmadım, hər yanı gəzdim,
Ürgənç diyarının kişvərin gördüm,
Sənəm, Ağca gəzən yerə baş vurdum,
Şahsənəm köşkündə yüz illər durdum,
Pərilər cəm oldu, məclislər qurdum,
Sən tək gözəl üçün Büzmeyni gəzdim,
Cavan gəlin, qız-cübənda tapılmaz.

Yomut vilayətin seyr etsən hər yan,
Nazənin qız-gəlin çox olar müdəm,
Görmədik arzuda, görənlər heyran,
Uşaq-orsuqquda ol mahi-taban,
Öküzdə, salaqda sərvi-xuraman,
Eymirdə, məşriqdə xoşsurət zənan,
Bozkümən, Ağsaray, ol şəhri-hüran,
Bədirkənddə, Qurdquzlanda tapılmaz.

Oxda, Manqışlaqda, dəniz-dəryada,
Kokand özbəyində, gədada, şahda,
Qunduz, Sərpul, Səmərqənddə, hər cayda,
Lübabda, Çərcovda, həm Buxarada,
Miyankəldə, atım durdu şol cayda,
Axca, Şıbırqanı gəzdim piyada,
Bir bənzər görmədim sən pərizada,
Qarşı güzərində, xanda tapılmaz.

«Mim»i fəth hərəkə, «ri» də zəbərdir,
«Lam» sükun, «bi» zamdır, nisfi-xəbərdir,
«Sin» sakın, «dal», «əlif» şəriki birdir,
«Nun» vəqf halında çox söz hünərdir,
Hüsн bustanında gəzən maraldır,
Sərim sevdasında ya xeyri-şərdir,
Qaməti tubadır, libası zərdir,
Nəfəs deyər, heç düharda tapılmaz.

DİLBER

Şükrüm çoxdur həmişə bir Birivara, dilbər,
 Kim aşiq oldu mən tək, sən tək marala, dilbər.
 Doqquz fələk ənvəri, ey mahi-para dilbər,
 Hər bir sözün can verər yüz min bimara, dilbər,
 Səndə rəhm çoxdur da, bu halım sora, dilbər,
 Bu rəhmsiz anana tapmadım çara, dilbər,
 İçdən-dışdan yandım mən atəşi-nara, dilbər,
 Gəl ikimiz yalvaraq qadir cabbara, dilbər.

Qızıl heykəl taxaraq sən boynuna çıxarsan,
 Dost-düşməndən vəhm edib, pünhan ahım çəkərsən,
 Cilvə ilə od verib, böylə məni yaxarsan,
 Öz içimdə gümanım, gizlin ahım çəkərsən,
 Zalım anan verməsə, axır qanım tökərsən,
 Müdam fikrin mən olsam, qəm bəhrinə atarsan,
 Zöhrə tək Tahir deyib, tiğ üstünə çökərsən,
 Qızıl heykəl, həm qübbə, silsilələr taxarsan,
 Gəl ikimiz yalvaraq qadir cabbara, dilbər.

Ədəb ilə ərkanlı bir qaralı gözümsən,
 Şirin-şəkər ləblərin, sən mahi-ənvəriməsən,
 Ləli-yaqut, zəbərcət, altın, gümüş, zəriməsən,
 Baharım, laləzarım, zinətim, zivəriməsən,
 Ağlım-huşum, rahatım, mənim ümid yeriməsən,
 At-yarağım, əsbabım, ağ mayam, həm nəriməsən,
 Qumru, bülbü'l, kəkliyim, laçının, şunqarımsan,
 Eşqində oldum xəstə, bir şəfali həkiməsən,
 Qəmli könlüm xoşgahı, dildarım, dilbəriməsən,
 Gəl, ikimiz yalvaraq qadir cabbara, dilbər.

Qızıl heykəl yaraşar, gey əyninə kətəni,
 Başın üçün, yada sal bu başımdan ötəni,
 Zalım anan verməsə, bil əcəlin yetəni,
 Yalançıda bir sənsən, könlüm Hələb tutanı,
 Ağıl-huş etsə hər kəs, qara yerdir vətəni,
 Münkirlər bilməz bunu, bilər haqqı yetəni,

Qalın desə, mal kəssə, versə Xıtay-Xotəni,
Bu dünyada yazlanı budur, ağlim çatanı,
Sən məni çox qinama, canı cana qatalı,
Qol boyuna salışib, bir ərmansız yatalı,
Gəl, ikimiz yalvaraq qadir cabbara, dilbər.

Ah çəkibən adına «kaf» ilə «ri» qoyalı,
«Bi» «əlif» baldır ləbin, qana-qana doyalı,
«Nun» nurludır ay üzün, xəstə könlüm sevəli,
«Ti», «əlif» tərif edib, sənə bir söz deyəli,
«Cim» cana cəbrin gəlsin, eşqə yanıb gedəli,
Neçə vaxtdır yaxırsan, indi etmə cəfani,
Yüz xidmət olsa buyur, onun qəmin yeyəli,
«Başsızlıq yaxşı deyil», başın olsun iyiyəli,
Gəl ikimiz yalvaraq qadir cabbara, dilbər.

Hörüm-hörüm saçların neçə məşqi-misaldır,
Zənəxdanın «nun» kimi, nüktə içində xaldır,
Qabaqların, kirpiyin «əlif», dağlı vəbaldır.
Qaşın «lam» tək dolanmış, kim görsə payimaldır,
Digər cayı-zənəxdan digər «nuna» misaldır,
Mail olma hüsnünə, görkün sənə zavaldır,
Gəl ikimiz yalvaraq qadir cabbara, dilbər.

GÖZƏLİM

Gözəllərin içində bəlli məstan, gözəlim,
Yandım, yandım eşqində, odlandı can, gözəlim.
Sən ayın on dördüsən, mahi-taban gözəlim,
Gördüm şəmi-camalın, ağlım heyran, gözəlim,
Görməyənlər köyündə qurar ərman, gözəlim,
Qızlar ilə bağlarda qılsan seyran, gözəlim,
Qəddin əyib salam ver, sərvi-rəvan, gözəlim,
Yalançını yandır sən, baxsan hər yan, gözəlim,
Gözəllərin padışahı, şahi-cahan, gözəlim,
Müdam sənin köyündə mən sərgərdan, gözəlim.

Pərilərə baş olub, seyrangaha çıxarsan,
Altın, gümüş, zəbərcət, öz boynuna taxarsan,
Qaşa vəsmə, gözlərə siyah sürmə çəkərsən,
Humay kimin devikib, dörd tərəfə baxarsən,
Tavus kimi daranıb, zülfün üzə tökərsən,
Nərgiz gözün güldürüb, qələm qaşın çəkərsən,
Göz ucuyla bir baxsan, Rüstəm-Zalı yıxarsan,
Nəzər qılsan bir saat, dağı-daşı yaxarsan,
Adam derlər surətin, nurdan olan peykərsən,
Tuti quşun məskəni, şəkəristan gözəlim.

Aşıqləri yandırıb, qıldığın işvə-nazdır,
Hər telinə zülfünün min tümən versəm azdır,
Qoynun bağı-behiştirdir, açılan lalə yazdır,
Qəlbim quşu əzm eylər, seyr etməyə pərvazdır,
Qəmgin könlüm didarın bir görsə sərfərazdır,
Gözlərin cadugərdir, tilsim, əfsundur, razdır,
Gül eşqində oxuyan bülbüli-xoş avazdır,
Məşuqam deyib gəzsən, qıldığın məkri-bazdır,
Altın düymən sədəsi müdam qulağa sazdır,
Ol saz üçün məşq etdim dürlü dastan, gözəlim.

Dürlü əlvan bəzənib, geyibsən yaşıl-alı,
Ol surətin görənlər olar divanə-dəli,
Gül yüzündə cəm olmuş iki qaşın hilalı,

Bir-birinə naz edən iki tavus misalı,
Əcəb nəqş-i-nigardır ağ üzdə hindи xalı,
Al yanağa tökülmüş zülfün tubi-nihali,
Ağ kağıza çəkilən sanki cədvəl misalı,
Hicranında yanaram, vermeyirsən vüsali,
Ölər, boynunda qalar aşılərin vəbali,
Gündə yüz vəqt qıltarsan yüz nahaq qan, gözəlim.

«Mim» - mübarək üzlərin misli mahi-tabandır,
«Ri» kimidir qaşların, görən kişi heyrandır,
«Lam əlif»lə naz ilə sallan, beş gün dövrandır,
«Bi» - baharın bustanı, qoynun lalə-reyhandır,
«Sin» - səninlə bəhs edən hansı axmaq zənandır,
«Dal» - dəvamət eşqində işim ahi-fəğandır,
«Əlif» qəddim xəm qılan həsrət ilə hicrandır,
«Nun» növrəstə çağların ötər səndən, amandır,
Vergil hüsnün zəkatın, görkün üzdə mehmandır,
Nəfəs deyər maralım, bağışlıq bostan gözəlim.

GÖZƏL

İlk başdan sevmişəm mən səni can, gözəl,
Dolanasan, gəzəsən istərəm hər yan, gözəl.
Aləmə şölə salan püstəyi-dəhan, gözəl,
Boz maralın yatağı, qaşları kaman, gözəl,
Yalançıda görmədim başgəyi-canan, gözəl,
Dünyanı təkcə tutdum, vermədin aman, gözəl,
Eşqdən imarət qurdum, qılıbsan viran, gözəl,
Vəfa görmədim səndən, eylədin ziyan, gözəl,
Dağları seyr edəli, bu aləm duman, gözəl,
Piyalədir gözlərin, qaşların kaman, gözəl,
Baqi verilməz bizə, ötəcək dövran, gözəl,
Tərs gəlib işlərmiz, pis olmuş zaman, gözəl.

Leyli, Şirin, Züleyxa, Zöhrə qızə tay gözəl,
Fani dünya içində hüsnü bizə bay gözəl,
Qoynun içində reyhan seyrangahi-cay, gözəl,
Günəş ilə oynışar şol camalın ay, gözəl,
Tuti təki dilavər, barmaqların nay gözəl,
Kirpiklərin ox olub, qara qaşın yay, gözəl,
Bahar mövsümü gəlsə, dağ başında yay gözəl,
Eynəl-baqı suyunun dibindəki lay gözəl,
Neyçün məni xorladın qəmzən ilə, vay, gözəl,
Dur gedəlim seyrana, qalx yerindən, hay, gözəl,
Saçın misli-tütündür, köksün vadı, çay, gözəl,
Rəqib ilə sözləşmə, bu karını qoy, gözəl.

Eşqin odu tutuşdu, mən fağırı qoy, gözəl,
Xəstə cana rəhm eylə, zalim olma, ey gözəl,
Hər bivəfa namərddən təlim alma, ey gözəl,
Şol səbəbdən sən məni yerə salma, ey gözəl,
Nahaq yerə öldürüb, qana qalma, ey gözəl,
Külli-aləmi yandırdın, cahana dolma, gözəl,
İşrətli zaman gəldi, yas həngi çalma, gözəl,
Mən Nəfəsi ağladıb, ərmana qoyma, gözəl.

BƏYLƏR

Hər zaman dastan eylərəm,
Bəy Qaraoğlan xana, bəylər.
Sağlığın haqdan dilərəm,
Sığınib sübhana, bəylər.

Ulunuzu ulu bilin,
Dəstgahına nəzər salın,
Hünərindən nüsxə alın,
Kamallı mərdana bəylər.

Tərlan dış olmaz dağlardan,
Bülbüllər uçmaz bağlardan,
Qədim yarlıqlı bəylərdən,
Qalan bir nişana, bəylər.

Bu fani dünya yalandır,
Yalana çoxlar uyandır,
Şanı-şöhrəti dolandır,
Yeddi iqlim, cahana, bəylər.

Neçə zaman, neçə əyyam,
Cümlə-cahan oldu aram,
Təbdil tapdı qədim nizam,
Çevrildi zamana, bəylər.

Hər kim gəzər bu rəvişdə,
Qüvvət tapar bütün işdə,
Dövlət tarı yazda, qışda,
Dartılar asmana, bəylər.

Həqq nəzər qılsa bir ərə,
Bəndə ona tapmaz çara,
Tiğ vursa, dağlar yüz para,
Qalmaz nişana, bəylər.

Qaraoglan kimi sərkərdə,
Sorsam, tapılmaz hər yerdə,
Yurd üçün can verən mərdə,
Haq demiş «mərdana», bəylər.

Savaşda keçib sərindən,
Şahları atar orundan,
Qəhr ilən dursa yerindən,
Od salar cahana, bəylər.

Miskin Nəfəs sözün yayar,
Bəyin, xanın vəsfin deyər,
Əhli-aləm qulaq verər
Bizim bu dastana, bəylər.

GƏLDİ

Şükür sənə, ya yaradan,
Əcəb, türfə zaman gəldi.
«Kon» deyib aləm törədən,
Özünsən yoxdan var edən,
Qısır torpağa can gəldi.

Elimin xanı Qaraoğlan,
Düşmən bağrin kabab qilan,
Adı aləm içrə dolan,
Bir iş tutdu məndlər ilə,
Hörmət tapıb, aman gəldi.

Gözəl haqqın qüdrətindən,
Şirlərin şərafətindən,
Mərd ərlərin qüvvətindən,
Ulu elin dövlətindən,
Dərya bəndi rəvan gəldi.

Allah olsa mədədkarım,
Qaraoğlan olsa sərdarım,
Bir düşməndə qalmaz arım,
Hər söz desəm ixtiyarım,
Sərimə çox duman gəldi.

Kim olubdur bundan ziyad,
Bilsən, xəbər ver adbaad,
Dəsti-xeyrat, kəsbi-cahad,
Dost mülkünü qılıb abad,
Rəqib evi viran gəldi.

Oşol gün çıxdı seyrana,
Bazlar qaşında pərvanə,
Buludu böldü hər yana,
Dərya coş vurdu meydana,
Məyər elə dövran gəldi.

Müdam yazaram dastanın,
Bülbül istər gülüstanın,

Bəndədən murad istənir,
Axırı bipəyan gəldi.

Gözəl həqdən mədəd oldu,
Məlakələr nəzər qıldı,
Əcabat ağızı açıldı,
Qoç igidlər zəfər çaldı,
Rəqiblərə ziyan gəldi.

Nəfəs der: təşnələr qandı,
Yaman sanan yaxşı sandı,
Məhəbbət çıraqı yandı,
Qəm getdi, rahat oyandı,
Külli elə dövran gəldi.

GƏLƏN QARAOĞLAN

Xocamşükür Aytaq köcdü dünyadan,
Elin dövlətinə gələn Qaraoğlan.
Alıb ad-sanını gədədan-şahdan,
Söyünxana ağa olan Qaraoğlan.

Xocamurad batır çıxıb meydana,
Əcəb həmrəh oldu Qaraoğlan hana,
Hər igidi min göründü düşməna,
Rəsul kəramətin qılan Qaraoğlan.

Yüz min tūmən hər söz çıxsa dilindən,
Çoxlu şahidim var türkmən elindən,
Yüz islam balasın kafir əlindən
Bir söz bahasına alan Qaraoğlan.

Yüz min qəndü nabat saçar, pay edər,
Yüz min ulu rəhmət asmandan enər,
Kimsələr don geyər, kimsə at minər,
Dünyanın gedişin bilən Qaraoğlan.

Hiç fürsət düşməsin namərd əlinə,
Sərim fəda olsun mərdin yoluna,
Yetmiş iki millət – adəm ogluna,
Adı, avazəsi dolan Qaraoğlan.

Din, islam yolunda bağır dağladıb,
Kafirlər qəddinə qara bağladıb,
Nəfəs der: qənimi zar-zar ağladıb,
Taxtında şad olub gülən Qaraoğlan.

QARAOĞLAN

Cavanlıqdan ulus ilə baş olub,
Dövlətlə dünyaya gəldi Qaraoğlan.
Neçə əyyam kafir ilə tuş olub,
İslamın qılincin çaldı Qaraoğlan.

Ərlər gəzər məclisində, toyunda,
Kafirlər nist oldu yerin tayında,
Qırx il qılınc vurdu Axal boyunda,
Düşməni dərbədər saldı Qaraoğlan.

Xocagəldi Mincə, ol Hasan Oğlan,
Annaövəz, Nurməmmədə baş olan,
Bəy Pirnəzər ötdü Zaman bəy ilən,
Bəlkə ondan ziyad oldu Qaraoğlan.

Ellər ayrı düşdü qədim yolundan,
Yaxınlar yad oldu sağı-solundan,
Xüruc edib çıxdı Axal elindən,
Təcən diyarına gəldi Qaraoğlan.

Qulluğunda qaim külli Söyunxan,
Bütün oğul-uşaq, zənanü mərdan,
Sovulmasın elə bu gələn dövran,
Fəth edib, cahani aldı Qaraoğlan.

Nəfəs deyər, ömür ötər, yad qalar,
Bu dünyani möhkəm tutan mat qalar,
Bir qoç igid şan qazansa, ad qalar,
Bu dünya hamidan qaldı, Qaraoğlan.

BƏRQƏRAR OLSUN

Bizdən salam olsun Qaraoğlan xana,
Dövlətin əlində bərqərar olsun.
Ərəb at, qoç oğul zinətdir sənə,
Sevmək, minmək sənə ixtiyar olsun.

Dünya fani saray, baqi cay deyil,
Min ulduz cəm olsa, doğan ay deyil,
Dünya yalan, hər həris də xan deyil,
Hər yerdə seyranın laləzar olsun.

Gəlinlər qaşında qaşları yaydır,
Hər hansı bir surət gün ilə aydır,
Ağ öyün otaqdır, təxtdır, saraydır,
Sənin bu dəstgahın kimdə var olsun.

Zinət üçün gəlmış fani cahana,
Həsənat dəftərin çıxmış asmana,
Dörd tərəfdən gələn əziz mehmana,
Geyib, yeyib-içmək ixtiyar olsun.

Ərşin hər küncündə yazılmış adın,
Dilində zikrsən yaxının-yadın,
İki dünya allah versin muradın,
Haqqın sevən qulu mədədkar olsun.

Hər kim ziyan qilsa sudi-suz ilə,
Qara könül ilə, sadiq söz ilə,
Bir düşmən gözləsə yaman göz ilə,
Dilləri lal olsun, gözü kor olsun.

Özün təki olmaz tayın, tuşun da,
Dövlət quşu məkan tutmuş başında,
Hər iş tutsan nəzərində-qaşında,
On iki imam, qaib gerçək ər olsun.

Məhşər günü sünnilərin yarıdır,
Qəriblər qəmxarı, havadarıdır,
Səndən doğan oğul ərin əridir,
Ondan doğulan da əsil ər olsun.

Rizqin bustanında açılmış rizvan,
Beş gün müyəssərdir bu dövr-dövran,
İgidlik çağında eyləsən seyran,
Dəvamət dərdiyin alma-nar olsun.

Nəfəs deyər xalqa, yara sözüm yox,
Bir nakəsəm, qeyrətim yox, üzüm yox,
Müdəm qəflətdəyəm, qışım-yazım yox,
Qəmxarım kərəmbəxş Birivar olsun.

YETİŞSİN

Bizdən salam olsun Qaraoğlan xana,
Əvvəl-axır qadir sübhan yetişsin.
Hökmü cari olsun bütün cahana,
Məşriqdən məğribə rəvan yetişsin.

Böyük çinarısan dumanlı dağın,
Sağında-solunda yansın çıraqın,
Özün tək xan olsun qolun-budağın,
Yenə belə dövlət müdəm yetişsin.

Çaharyarlar sənə eyləsin yarı,
Yenə otuz üç min səhabə varı,
İki dünya ümmətinin qəmxarı,
Ol Mühəmməd, fəxri-cahan yetişsin.

Yüz iyirimi dörd min nəbi, peyğəmbər,
Hamısı olsunlar dəstgiri-rəhbər,
İçində dörd mürsəl aləmə sərvər,
Haqqın dostu nuri-yəzdan yetişsin.

Qılinc vursan, şahi-mərdan yar olub,
Ərənlər halından xəbərdar olub,
Üç yüz altmış ötən qeyb ər olub,
Xıdır, İlyas, qövsi-zaman yetişsin.

İskəndər Zülqərneyn aləmin şahı,
Sərində buynuzu – süngi-ilahi,
Yer üzündə İskəndərin həmrəhi,
Min dərdin tədbiri Loğman yetişsin.

Devlər-cinlər onun hökmünə bağlı,
Fələyin üzündə taxtlı-otaqlı,
Həzrəti-Davudun yek-yalnız oğlu,
Bilqeyis yarı, şah Süleyman yetişsin.

Mərdlik meydanında qorxmayıb duran,
Güləşsə min nərin qüvvətin verən,
Daim döyüş edib devləri qıran,
Zalın oğlu Rüstəm dastan yetişsin.

Sənasin zikr edib taxtda-sarayda,
Şöləsi tapılmaz gün ilə ayda,
Hərəmlərə həmrəh olub hər cayda,
Rəsul qızı Fatma zənan yetişsin.

Yüz mərtəbə ölüb-dirildi Cərcis,
Ölməyən yer tutdu cənnətdə İdris,
Cilovunda yüz min sübbihi-qüddüs,
Cümlə mələk mükərriban yetişsin.

Kəramət zərbindən yerlər yarılan,
Bənd edib səhraya Əmini salan,
Sultan Səncər bəzi yaranlar ilən,
Yarı verib yeddi sultan yetişsin.

Xarəzm şəhrində nə ərlər keçdi,
Daş atdı Ürgənçdən, Mavərə düşdü,
Kəramət mövç urdu, dağlardan aşdı,
Qədəmgahın ər pəhlivan yetişsin.

Ürgənç diyarından şeyh Nəcməddin,
Kalmığı öldürdü, uçdu sahib-din,
Buxara şərifdə ər Bəhaəddin,
Ölünü dirildən canan yetişsin.

Ol pirlər sevindi, Niyazqul işan,
Ondan kəmal tapdı neçə min mərdan,
Haq didarın gözlər, ağlayıb giryan,
Eşqə giryan, bağrı büryan yetişsin.

İşan sahibzadə, sahib-kəramət,
Hər iş tutsan, hümmət versin dəvamət,

Bəlayi-afətdən saxlar səlamət,
Əhli-övladına aman yetişsin.

Kafir qırdı çox ortağa baş olub,
Ötdü zar ağlayıb, gözlər yaş olub,
Cahad qılan vəlilərə baş olub,
Pirim Məmmədsaleh işan yetişsin.

Məmmədqasım işan, ya Dövlət işan,
Çağırsan, hazırlır bisək, bigüman,
Sağ-solunda mədəd verib hər zaman,
Şirim deyib iki yaran yetişsin.

Molladurdu işan, məstanə nərlər,
Şəriət şirinin ağası derlər,
Kəramət görkəzər, titrəşər yerlər,
Bədəv minib bəlli məstan yetişsin.

Babalarım Xıdır görən çöllərdə,
Yol azana dəstək sağda-sollarda,
Yeddi pirdən rüxsət alıb ellərdə,
Molla Xoca Nəfəs əyan yetişsin.

Qazı Əsən oldu dinin dirəyi,
Qazı Məmmədniyaz aləm ürəyi,
Molla Qadirverdi elin gərəyi,
İşbu üçü, əhli-yaran yetişsin.

Elm hasil edib şərə şir olan,
Dəndlilər dərdinə çox tədbir olan,
Cəfa çəkib on beşində pir olan,
Taşlı oğlu Abdullacan yetişsin.

Dostmühəmməd mollalara sərkərdə,
Loğmanın tədbirin edər ol dərdə,
Kərimverdi işan desən hər yerdə,
Canına qəsd edib cövən yetişsin.

Ər doğma qardaşlar qadirdən olub,
Bakəmal oğullar mehriban olub,
Hamısı başına sayəvan olub,
Sən deyib can çəkən canan yetişsin.

Dövlət qərar tapsın, ötməsin dövran,
Sürəsən dövrəni çəkməyib ərman,
Biri ası olsa, qəsd etsə düşman,
Dəmbədəm ömrünə xəzan yetişsin.

Sərkərdəsən, seyran etsən hər yanda,
Sənə «dostam» deyən çoxdur cahanda,
Ol dostların düşmən olsa bir gündə,
Vəkilin ac qurdu yeksan yetişsin.

Gündən-günə ziyad olar bu dəstgah,
Əzəl gün olandır məqbuli-dərgah,
Bəxtin bir laçındır, rizqin bir dərya,
Mövç urub, coş edib rəvan yetişsin.

Özün xan, oğullar padişah olsun,
Dünyanın dörd küncü seyrgah olsun,
Yeddi iqlim ona nəzərgah olsun,
Avazına yerlə asman yetişsin.

Məhəbbət kəmərin bağlar belimə,
Dastan deyim hər söz gəlsə dilimə,
Diləyim Allahdan ulu elimə,
Əskilməsin, dövlət-dövran yetişsin.

Könlümdə zikr oldu nəbilər, pirlər,
Ol şəhid ağalar, qazılər, şirlər,
Möcizat, kəramət, etiqad derlər,
Sahibləri sənə mehman yetişsin.

Xıdır yolun açsın səhrada, düzdə,
Əli yol başlaşın dağlarda, tozda,
Hansı piri yad eyləyək bir sözdə,
Bütün kəramətli insan yetişsin.

Yalançı dünyanın ayı, günəşti,
Xoca Hafız, Mövləvi Cəm yoldaşı,
Xudanın xoşgahı şairlər başı,
Mir Əlişir, Hüseyn sultan yetişsin.

Nəfəs der: dövlətin olsun səlamət,
Artsın, əskilməsin ruzi-qiyamət,
Əvvəl aman versin saatbasaat,
Axırda gövhəri-iman yetişsin.

SƏRDARI

Bəylər, qulaq verin işbu göftara,
Vəsf edərəm batırları, sərdarı.
Yetişsin dastanım dost ilə yara,
Hamısı bir qardaş, ərlərin əri.

Haq nəzər eyləmiş Qaraoğlan xana,
Qılıncından adı çıxdı asmana,
Nazi-nemət tökər gələn mehmana,
Əlinin şagirdi, Rüstəmin yarı.

Dəvamət tuş gələn düşməni qovlar,
Şikarında əjdər, şir-pələng ovular,
Arqamaq oynadıb çəkər cilovlar,
Səhranın börüsü, dağların mari.

Gəşt eylədim, seyran etdim hər yerdə,
Gözüm sataşmadı sən kimin mərdə,
Xudanı yad edib şamü səhərdə,
Dilində sənası, könlündə zarı.

Yıxılsın, yumrulsın bu dünya fani,
Ötür boğazından sultani-xanı,
Sağlığında sürün beş gün dövrəni,
Söyünxan sevinci, elin dərkəri.

Bu bir oxdur dağa-daşa atılan,
El dərdinə sağa-sola tutulan,
Hər qədəmə min xitabı bitilən,
Müyəssərdir ona haqqın didarı.

Hüsnü müləqatlı, batur qamətli,
Şir-arşan ürəkli, nər tək qüvvətli,
İskəndər niyyətli, Hatəm hümmətli,
Bayların pənahı, qəribər yarı.

Hər gün mənə haqdan coşqun yetişdi,
Qoçaqlar dastanı könlümə düşdü,
Səndən əvvəl onca cananlar keçdi,
Sənə həm təslimdir ağlımin vari.

Nəfəs der: sırrını rəqibdən gizlə,
Düşməni dost tutma, dostunu gözlə,
Ey könlüm, sözlərsən yaxşı söz sözlə,
Kimsəyə yetməsin dilin azarı.

CAHANA GƏLDİ

Əzəl gündə bütün canı yaratdı,
Ruhu fayda olub, cahana gəldi.
Qüdrətin bildirdi, yoxdan var etdi,
Tanrısın rast salıb, sübhana gəldi.

Pakizə gövhərsən, çox xiridarın,
Müdama xalq arzu qılar didarın,
Yenə sordu «Kimdir pərvərdigarın»
«Yaradan sən» deyib, imana gəldi.

Tərifin, dastanın eşidin məndən,
Haq dövlətin ziyad etsin gün-gündən,
Atası sülbündən, ana nəslindən,
Qaraoğlan Onbəyi cahana gəldi.

Onun şan-şöhrəti aləmə düşdü,
Bütün müsəlmana qüvvət yetişdi,
İki yaş üstündən səlamət keçdi,
Üç yaşda danışib zəbana gəldi.

Dörd yaşında oldu cavanar başı,
Sevindi, güvəndi qohum-qardaşı,
Böyük oğlan olub keçirdi beşi,
Altıda at minib, meydana gəldi.

On yaşında dağ sərinə sər çəkib,
Qəsd edib, yağıdan qırmız qan döküb,
Çolləri yandırıb, dağları yıxıb,
Dünya at tozundan dumana gəldi.

On beşində əsdi igidlilik badi,
Təzə məhbub quçub, könlünün şadı,
İyirmi yaşında Qaraoğlan adı,
Yayıldı, şöhrəti asmana gəldi.

İyirmi beşdə dörd yana çarx vurub,
Qoçaqlara Əli təlimin verib,
Mehman gəlsə, qarşı çıxıb, rast durub,
Ol günü məst olub, ehsana gəldi.

Otuz yaşda olub el kəndxudası,
Elin sərəncamı – sərdə qovğası,
Otuz beşdə yetib bəylək binası,
Qırx yaşında hökmi-rəvana gəldi.

Yavuz günlər elin başına düşdü,
Sağlar burda qaldı, sayrılar qaçıdı,
Əli kimi yalnız özü yetişdi,
Ellər işrət ilə dövrana gəldi.

Dostməmməd, Qaraoğlan iki bəradər,
Bəradərə ərzə yazdı sərasər,
Xarəzm şəhrindən səksən min ləşkər,
Məmmədəmin xandan nişana gəldi.

Xuda, hər kişinin çıraqın yandır,
Bir söz şərbətinə min təşnə qandır,
Kim ona «tüf» desə, dişlərin sindir,
Xəsmlərin işi ziyana gəldi.

Çağırıldılar pəhləvanı, pirləri,
Yetişdi Ürgəncin vəli şirləri,
Axaldan, Ürgəncdən ərin ərləri,
Şükrülillah, bizim məkana gəldi.

Türkmənin tacıdır Onbəy övladı,
Ata-baba bəydir, bəllidir adı,
Baharın yağışı, səhərin badi,
Harda olsa əcəb zamana gəldi.

Ağır uruqludur, çox bülənd elli,
Meydanda qılınçlı, divanda dilli,

Səd həzar ləşkərdə avazı bəlli,
Kafir, Əli deyib, gümana gəldi.

Kafirə din üçün Zülfüqar çalıb,
Namus üçün elin arxasın alıb,
Düşməni dörd yana dərbədər salıb,
Qılincindən aləm lərzana gəldi.

Nəfəs der: içmişəm əzəl gün camı,
Zehnimə qüvvət ver, haqqın kəlamı,
Qənimətdir xan həzrətin əyyamı,
Dostlar şad, düşmənlər amana gəldi.

GƏLƏN ÇAĞLARI

Ac qurd tək at istər, gəzər hər yana,
Sərlərinə xəyal gələn çağları.
Qəhr ilən şikara, çıxsa seyrana,
Dağ bağırina yara salar tişləri.

Savaş günü candan-sərdən keçərlər,
Yağlıdan qırmız qanlar saçarlar,
Xoş ləfz ilən yüz bimarı açarlar,
Qəzəbindən bimar edər sağları.

Əncam gələr padişahdan, hər xandan,
Hər ölkədən, hər şəhərdən, hər yandan,
Gərəksiz şeyləri çıxart meydandan,
Bir əmrlə dalğalanar tuğları.

Sansız qosun ilə dağlardan aşib,
Özü kimi çox ortağa qovuşub,
Bu çöllərdə kafir ilə vuruşub,
At dəmindən duman edər dağları.

Xanım Qaraoğlandır, yarar hər dərdə,
Qurbanam, el üçün can verən mərdə,
Nəfəs deyər, sağlığında, hər yerdə,
Seyr edirəm könlüm sevən bağları.

SƏNİNDİR

Savaşda cövhərdən silahın geyib,
Yağlıların sinəsində dağ qoyub,
Ertə də, axşam da süfrələr qurub,
Hatəm kimi xeyrat-ehsan sənindir.

Sütunu, sevinci islamın, dinin,
Arzusu, ərmanı ruyi-zəminin,
Könlündə xoşluğu yadın-yaxının,
Gündə yüz min əziz mehman sənindir.

Dağlardan, düzlərdən açılar yollar,
Sürdüyün dövranlı gündür bu günlər,
Məclisində oxur şeyda bülbüllər,
Seyr etməyə bağış bostan sənindir.

Çoxdur qoçaqlarım, işi cəng ilə,
Savaş gün iş salar şiri-təng ilə,
Onum yüzə taydır, yüzüm min ilə,
Dava günü nər tək məstan sənindir.

Hər işin həvalə qılsan xudaya,
Şanın şölə verər asmandan aya,
Hüsnün xoşluq salar fağıra, baya,
Xidmətində yaxşı-yaman sənindir.

Həqq-təala nəzər qılsa bir ərə,
Ovsunla hökm edər əjdərə, mara,
Ənbiya, övliya, sığın dörd yara,
Mədədkarın şahi-mərdan sənindir.

Nəfəs der: bilmədim xeyrim, ziyanım,
Qoç igitə fəda olsun bu canım,
Sərimdə sağ olsa işbu zəbanım,
Müdəm sifətinə dastan sənindir.

BÖYLƏ

Səbi-səmavatda, ərşin ərkində,
Dolanmış adaların dastana böylə.
Farsda, ərəbdə, əcəm türkündə,
Gəlməz özü kimin cahana böylə.

İslamın qüvvəti ellərə başdır,
Əgər baş olmasa, gövdələr leşdir,
Bütün üməralar sənə qardaşdır,
Sağlığında xoşdur zamana böylə.

Özüm ölsəm, dastan baqidir məndən,
Ad baqidir, xeyrət baqidir səndən,
Özün tək neçə ər ölübüdür bundan,
Odlar düşsün belə məkana böylə.

Allah sevən qulu aləm də sevər,
Bu əyyamda busat donunu geyər,
Harda yaxşı olsa pis yaman deyər,
Yaxşı söyləyərlər yamana böylə.

Xeyrət rücu edib, bəd işdən qaçıb,
Mərdana meyindən al şərap içib,
Savaş meydanında sərindən keçib,
Rəhmi gəlməz təndə bu cana böylə.

Elin nəzərgahı varsa – bir caya,
El nəzər qılan tək on dördü aya,
Zimistanda günəş, günəşdə sayə,
Bədəv minib çıxsa meydana böylə.

Qaraoğlan ad aldı otuz beşində,
Bütün bəylər heyran olar dışında,
İki söz söyləsə şahlar qaşında,
Hər sözü min sözdür zəbana böylə.

Hər ölkədə, hər şəhərdə, hər cayda,
Vəsfin dəftər olmaz gədada, şahda,
Gün-gündən dövlətin olar ziyada,
Yenə hökmün olar rəvana böylə.

Vəqt-dunun Heydəri, namuslu-arlı,
Qılıncli, qılıqlı, Hatəm hünərli,
Əflatun ağıllı, dağ tək vüqarlı,
Gətirdi düşməni amana böylə.

Nəfəs deyər: sözüm arifə safdır,
Anlamaz adama bir quru lafdır,
Bir neçə bəylərdən bağrim kababdır,
Fayda der çəkərlər ziyana böylə.

GƏLMİŞƏM

Qüdrətindən yoxdan bizi var etdi,
Haqq əmrilə yoxdan vara gəlmışəm.
Abu atəş, xakdan, yeldən yaratdı,
Dünya içrə bu müdara gəlmışəm.

El bəxti xoş olar dünya pulundan,
Ağ ceyran çölündən, bülbül gülündən,
Kəm yetişən ruzigarın əlindən,
Gecə-gündüz ahü zara gəlmışəm.

Mülkiyə yerim yox taxıl əkməyə,
Könlüm sevən zadı alıb çıxmağa,
Ulağım yox tay-tay taxıl çəkməyə,
Pulum yoxdır, bu bazara gəlmışəm.

El alimdən qaçar, müridi pirdən,
Tox tülükü dış qaçar aç olan şirdən,
Qoyun qurddan qaçar, baylar fağırdan,
Rəsul deyən ol göftara gəlmışəm.

Mərhəmət kəm olar namərd oğlunda,
Sərim qurban olsun mərdin yolunda,
Bir gövhərəm nadanların əlində,
Qədrim ilə xiridara gəlmışəm.

Əlif idim, dünya içrə dal oldum,
Qayğı-qəm dərdindən payimal oldum,
Bülbül idim, xar içində lal oldum,
Seyr etməyə gülüzara gəlmışəm.

Nəfəs deyər: qış gününü yaz edib,
Hər dəm qəmgin könlüm sərfəraz edib,
Qaraoğlanın məclisində saz edib,
Ərzim budur, dosta, yara gəlmışəm.

QARAOĞLAN XANI

Gəl, könlüm, al pəndimi, ötər bu dünya fani,
Məşq ilə vəsf eylə gəl sərdar Qaraoğlan xanı.
Buntək şahin ər olmaz, gəzdim yalan cahanı,
El dərdinin tutancı, pirinin sayəvanı,
Vəsfinə min sözüm var, hər sözdə min mənanı.

Göftar açsa bəllidir, şah, vəzirlər qasında,
Bütün bəylər cəm olub pərvanədir başında,
Elə özün tanıdı, Yəhya nəbi yaşında,
Hər pir öz müridini dəstəklər öz duşunda,
El üstündə can çəkib, fəda eylər bu canı.

Padişah, xunkar derlər, məhzə bir quru addır,
Dağ börüsü ac qurdalar, bəlkə ondan ziyaddir,
Dağlarda pələng ovular, sanki o şol Fərhaddır,
Cəng babında Qaraoğlan hamısından ustaddir,
Ər zərbini ər tanır, savaş düşən zamanı.

Kim ərif tək rast olsa, yer tapar can içində,
Yaxşı qədri bilinməz çox-çox yaman içində,
Bülənd dağlar görünməz, qalsa duman içində,
Cövhər para qiyməti çoxdur ümman içində,
Dana olan ər tanır bir dürri-bibəhani.

Belə bəyü xan olmaz Söyünxan ölkəsində,
Yüz min şərafət vardır hər ləfzində, səsində,
Hər nakəsə bəy desən, gözləri təpəsində,
Hamidan şəkvə eylər öz eybi arxasında,
Dar qafada nə bilsin bəyi, sultani, xanı.

Seyrə çıxsa bəllidir, bəylər, xanlar içində,
Zinət alar surəti tirmə şallar içində,
Qoşun çəkib hər yana sürsə yollar içində,
Pələng dağlarda titrər, sona göllər içində,
Ərəb atlar belində qurular təxt-rəvani.

Nəfəs deyər: dastanın sözləgil bu zamanda,
Surət fani, söz baqi qalar işbu cahanda,
Bəyi, xanı vəsf eylə, qoyma ərman bu canda,
Neçə dəfə demişlər gəl öt quru dükanda,
Cana düşmən bilməli yalançı-bipəyanı.

GƏLDİ

Xuda izni ilən el içrə bir dövlətli xan gəldi,
Quru surət olan elin təninə tazə can gəldi.
Əcəb əla-məqamü, aliyi-cənnət məkan gəldi,
Oşol küffar islama adil hökmi-rəvan gəldi,
Yetimlərə atayü həm qəribə mehriban gəldi.

Müsəlman birlə kafirin arasına salıb firqət,
Qılıb kafirləri nəbud, verin din əhlinə qüvvət,
Əgər kafir hücum etsə, döyük həm fərz, həm sünnet,
Haqqın əmrin bica qıldı, qiyamət yerləri cənnət,
Dəlil olub bu sözlərə kitab içrə bəyan gəldi.

Vəkil Məmmədəmin xana itaət qıldı bel verdi,
Mütiyi-müxlis olub, çün pəlvan Piryara əl verdi,

.....
.....

Bu batıl etiqadın axırı çox-çox ziyan gəldi.

Qılım mən şanına inşa, görün Məmmədəmin xanı,
Mənim pəndimdir, islama qənimət bil bu dövrəni,
Bahadır xan ilən qıldı savaş, əsirgəməz canı,
Ki bir saətdə nəbud eylədi xan Buxaranı,
O ləşkərdən bu ləşkərə sədayi-əl-aman gəldi.

Bihəmdulla mübarəkdir qədəm gətirdilər cayə,
Görənlər bəhrə taparlar, cəmali rəxş urar ayə,
Zəmistanda günəşdirlər, tabistanda isə sayə,
Budur dövlət, budur nüsrət, baxın əfkali-xub rayə,
Bu xanın dövlətindən türfə əyyam, zaman gəldi.

Şəriət şəhrinin şiri, həqiqət mülkündə qaim,
Qılıb xeyri-duaları ötər hər günlərim-ayım,
Salavat pənc vəqtə deyib həm günlərim olar sayım,
Səlamətliliyin istərəm ədalət təxtində daim,
Oların şövqi-eşqindən dilimə bu zəban gəldi.

Xələyiqə hökm qılan kərəmli padışahırlar,
Bu bəhr içrə kəmal tapan ki dürri bibəhadırlar,
Müsəlmanın nəzərgahı, nücumü-iqtidadırlar,
İtaət qılmayan, əlbəttə, məluni-xudadırlar,
İtaət qılan ellərə behişt-i-cavidan gəldi.

Karəzmdən sürüüb ləşkər, gəlibdir Məmmədəmin xan,
Sağı-sollarında səd həzar ləşkəri qılar kövən,
Səraxs yurdun savaş edib .....
Müsəlman əhli xoşnuddur, kafirlər didəsi giryan,
Bu xanın məclisi islam ara darül-amən gəldi.

Olub qəsd qənimlərə yetişdi səd həzar şırlər,
Həmmə ədli-ədalətdə, həmmə azadəyi-ərlər,
..... qırdı salıb başına məşhərlər,
Dövri-Məmmədəmin xandır deyib car çəkdilər nərlər,
Oşol vəqt at dəməndən dağ sərinə çox duman gəldi.

Məhəmməd haq rəsulu fəxri-aləm tac, həm əfsər —
Ki xoşluq birlə aldı, cümlə aləmə olub sərvər,
Kəramət möcizatından iki şəqq bölünüb Əhvər,
Onlar behrək olar, hər bəndə kim betər əz betər,
Siz həm rahnüma imiş, onun rahi-rəvan gəldi.

Nəfəs səhraryı qıladır xan şəninə qılıb dastan,
Qaşında hər gəda olsa tapar hər məqsədin asan,
Uruş meydanına girsə savaş gün nər kimi məstan,
Açıb əllər, səxavətdən qılıb çox xeyr ilə ehsan,
Deyər ərlər bu dünyanın axırı bipəyan gəldi.

ONA GƏLƏNDİR

Adəm səfiülla ki bu cahana gələndir,
Yetmiş iki millət oluban cana gələndir.
Bəzisi zənan, bəzisi mərdana gələndir,
Yetmiş biri küffar, biri imana gələndir,
Çün rəhməti-haq bütün müsəlmana gələndir.

Hər ölkədə şah olsa, ki qaşında gədadır,
Zar ağlar ötüb ümmət üçün canı fədadır,
Haq dostu rəsul cümlə-cahan, aləmə şahdır,
Din yolunu açan şah – Əli-şiri-xudadır,
Onlar ki ötüb, kəsb Qaraoğlana gələndir.

Yurdun sütunu, həm də olar acizə daldə,
Ac börü kimin çırpınıban sağ-solda,
Dərya kəsilib qurudu, el qaldı bu çöldə,
Sərkərdə olub sər götürüb eyni mahalda,
Qoçlar səbəbi dünya gülüstana gələndir.

Heyvan ki gəzər payı bilə, yeri nə bilsin,
Yazlıq qardaş ər Gün ilə Ənvəri nə bilsin,
Mey içməyən meyxanələrin sərini nə bilsin,
Dana ki tanır, nadan olan dürrü nə bilsin,
Məğrib ilə məşriq buna seyrana gələndir.

Əvvəldə xuda zatın onun eylədi mövcud,
İslama pənah ol dedi, əmr eylədi məbud,
Rəhbər oluban tutsa hər iş, ellərə behbud,
Bir ləhzədə qıldı həzar ləşkəri nəbud,
Küffar elinin didəsi giryana gələndir.

Her yana qədəm qoysa Xıdır yolların açdı,
Dövlət quşu seyran qılıban başa düşdü,
Usta oluban Fərhad tək dağları deşdi,
Hər yerdə qənim düşsə ki, mərdanə döyüşdü,
Mərdanə nərin qüvvəti mərdanə gələndir.

Əhli təkə ad verlər ona, əlli min eldir,
Toxtamış, həm utamış ikisi bir qəbildir,
Hamısı bir el, başa dönən təlbə səbildir,
Allah nəzərin salan dövlətli vəkildir,
Ağsaqqal ötüb bir dürri-yekdanə gələndir.

..... bəylərinin ağlı yox görəsi halı,
Boynuna alıb xeyli nahaq külli vəbalı,
Ol Bəynəzər, Qovşudu, gör, tapdı bu feli,
El canın alıb, sürdü, görün, bir neçə malı,
Onlar kimi bədbəxt haçan Söyünxana gələndir.

Ey bəndə Nəfəs, sayriya can çəkmə, əbəsdir,
Dərya üzündə guya gəzən xar ilə xasdır,
Al birlə qaçar dava günü, qaçlığı həvəsdir,
Dövlətli elim əhli-vəkil, bizlərə bəsdir,
Sağ olsun elim, sayısı düşmana gələndir.

DEYİM

Vəsfini söyləyim Qaraoğlan xanın,
Bir beş gün məst olub gəzdiyin deyim.
Elə mübarəkdir vaxtın-zamanın,
Sənsən iqtidası yaxşı-yamanın,
Tay-tuşunun ötüb, keçdiyin deyim.

On beşində qul devirib, at tutub,
..... satıb,
Ölüm daşlarını kafirə atıb,
Bütün yağı qəzəbindən qan udub,
Canlarından umut üzdüyün deyim.

Çox ənbiya, övliyanı yad edib,
Qılinc vurdu Allah üçün ad edib,
Tİğ zərbindən düşmənləri dad edib,
Əhli-müsəlmanın könlün şad edib,
Cənnət içrə yerin qazdığın deyim.

Dostlara can verib, ciyərin yaxıb,
Düşmənə mar kimi zəhərin döküb,
Mərd igidlər ilə meydana çıxıb,
Qəsd edən düşmənin yüzünü yıxıb,
Yurdun sərəncamın düzdüyün deyim.

Haqq üçün gözünü giryan eyləyib,
Dinin diyarında dövran eyləyib,
Həlimlikdə xalqı heyran eyləyib,
Səxavət babında seyran eyləyib,
Ağl dəryasında üzdüyün deyim.

Nəfəs der: sağlığın istər xəlayiq,
Qələndər dərvişlər, şeyxi-məşayix,
Hər kəs dastan eylər özünə layiq,
Sağında-solunda bütün məlaik,
Həsənat dəftərin yazdığını deyim.

SƏNİN

Əvvəla cismin bina oldu əziz canlar sənin,
Həq-təala verdi gənci-gövhəri-kanlar sənin,
Adili-Şirvan sənin, həm Hatəmi-nanlar sənin,
İki dünya dəstgirin işbu ehsanlar sənin,
Hüsni-ruyin arzu eylər bütün insanlar sənin.

Həm fağırlara pənah, acizlərin halın soran,
Səylərin bilgə urub, mehman önungdə cür duran,
Bu ulu dəstgahına heyran olar eşidən-görən,
Hər zaman qursa savaş kafirlərin dadın verən,
Xaki-payının yesiri işbu meydanlar sənin.

Aqilü dana özü dava günü divanədir,
Qoç igidlər qıssəsi könlüm ara əfsanədir,
Ortada şəmi-çıraq, ellər ona pərvanədir,
Bəxti-fərmanına gələn gövhəri-yekdanədir,
Əhli-islamın sevinci, bəzmi-dövranlar sənin.

O! Əli Heydər kimin kafirlərə tiğin çalıb,
Bütün ellər məclisində bəzm edib, deyib-gülüb,
Sən səbəb el dövlətindən gəldi dövran çevrilib,
Atlanıb meydana çıxsan, Rəxşin əsbabın salıb,
Silkib alsan əyninə gülgün, ipək donlar sənin.

İşbu əyyam içrə kim, sənsən igidlərin başı,
Ellərin tacı-sərisən, var xəlayiq dilxoşu,
Ağzı qanlı qurda yetməz hər köpəyin qarğışı,
Haqq əziz edən kişini xar edə bilməz kişi,
Donunu yüz yerdə biçsin bütün düşmanlar sənin.

Kimsə yaxşı ad edib, kimsə yaman ad eylədi,
Aqil özün dost tutub, axmaq özün şad eylədi,
Yum yamanın azığını, aləmi bərbad eylədi,
Döndərib dəryanı, qoçlar yurdu abad eylədi,
Bu qılan işinə xoşnuddur bəyü xanlar sənin.

Vəsfin eylərəm, Qaraoglan, işbu əyyami-zaman,
Könlümə gələni derəm, yaxşı olsun, ya yaman,
Dövlətin tapsın qərar bu cahanü ol cahan,
Der Nəfəs bu aləm içrə görmədim sən kimi xan,
Çox qılar xeyri-doğanü yarü yaranlar sənin.

SULTANIDIR

Vəsfin edim, Qaraoglan cümlə elin xanıdır,
Batırı, sərkərdəsi, sərdarıyü sultanıdır,
Məclisində söhbət edib, sürdüyüm dövranıdır,
Hər kəsin görsəm deyib arzu qılan ərmanıdır,
Şək deyildir, ol haqqın əfzəl qılan insanıdır.

Padişah hüzurunda el üçün ötər dilləri,
Ol keçər qədimi bəylərin keçdiyi yolları,
Rəhmətindən ləhzədə dəryaya dönər çölləri,
Malları ondan içər, səhrada yaylar elləri,
Özü tək mərdlər ilən həmrahılar seyramıdır.

Haq nəzər salmış, onu aləmə qılmış aşikar,
Könlümə gəlməz mənim, böylə igid aləmdə var,
Bədəv at, Rumi-Firəng, belində almaz zülfüqar,
Xoş qılıq, xoş ləfz ilən el könlün eylər laləzar,
Əbri-rəhmət yağmuru fəsli-bahar baranıdır.

Vəsfinə yetməz sözüm, min dəftər etsəm şanına,
Varis oldu, gör munu Hatəm qılan ehsanına,
Neçə gün qıldım nəzər hər gün düşən mehmanına,
Min gəlib, mindən gedər səf-səf düşüb eyvanına,
Eşidən arzu qılar, görən onun heyranıdır.

Əhli-daniş eşq ilən aləmə dastanın saçar,
Nə bədəvlər səyridib, tər-tazə məhbublar qucar,
Zərrə xidmət istəyib, min mali-dünyadan keçər,
Acları ondan doyarlar, təşnələr ondan içər,
Bu Söyünxan içərə coşan Qülzümü-ümmanınıdır.

Ey Nəfəs, rastım desəm, bir zari-bikəs mən özüm,
Yaxşı birlə bu yaman təfriqəsin gördü gözüm,
Ta ölüncə yaxşılارın xaki-payıdır üzüm,
Nafəhmlər yanında çöpə bərabərdir sözüm,
Əhli-daniş nəzdində min sözlərin mizanıdır.

SÖZÜN MƏNƏ DASTANDIR

Vəsfini bəyan edim, mərdanə Qaraoğlan xan,
Can olsa cəsəd içrə sözün mənə dastandır.
Arzuyi-vüsalındır hər yerdə olar insan,
Əlbəttə, əziz etmiş, yoxdan yaradan sübhan,
Mən qüdrətə heyranam, aləm sənə heyrandır.

Bu külli Söyünxanda mərdanə doğan ərdir,
Kimsə ona şokk etsə, yar sayılmaz, əgyardır,
Bu əqlimə rast gəlsə, desəm avazın vardır,
Atəşə özün vursa, odlar ona gülzardır,
Tanriya təvəkküldür, qoruyanı rəhmandır.

Gənclikdə Qaraoğlan deb, ismini bəyan edib,
Hər yanda ulu olsa, hökmünü rəvan edib,
Kafirə sitəm qıldı, dağları duman edib,
Hər mərəkə, divanda söz qursa zəban edib,
Düşmanına od qoyar, dost dərdinə dərmandır.

El içrə qardaş xandır, şahlardan ədalətli,
Kafirə olar qatıl, islama mürüvvətli,
Məst çıxsa şikar edər, düşmanlara heybətli,
Həm hüsnı-mülaqatlı, həm dəsti-səxavətli,
Hər gündə gələn mehman yüz neməti əlvandır.

Dünyaya gəlib getməz bunun tək əziz mehman,
Bəzmində qərar eylər, hər dəm sürəli dövran,
Düşmanına tuş gəlsə, bir dəmdə qılar yeksan,
Laf desə: «Mübarizəm», bəhs eyləsə hər insan,
Qəhrində, nəzərində duran necə insandır.

Şairə sözün demək xana, bəyə, zinətdir,
Tanrıyu sevən quldur, peyğəmbərə ümmətdir,
Ehzazi-kərəm etmək elatına sünnətdir,
Dost bağına bəzm etmək çün eyş ilə işrətdir,
Bilsən ki, bu məclislər beş gün bizə dövrandır.

Yüz min təkə elatın dövrəsinə dağ olmuş,
Dağlar sərindən coşan sərçəsmə-bulaq olmuş,
İslama olar sayə, sərvidə budaq olmuş,
Zülmət ara bərq vuran hər qolda çıraq olmuş,
Hər yerdə çıraq olsa, pərvanə pər vurandır.

Mindən biri vəsfinə yetməz ki bəyan etsəm,
Bir dilimi yüz bələb, yüzdəni zəban etsəm,
Hər yanda dostum olsa, sər dövri-cahan etsəm,
Nəyə ki iraq olsam, özümü nihan etsəm,
Qaşında dəvamül-vəqt könlüm quşu pərrandır.

Hacət diləyib gəlsə ya vergili, ya qəllac,
Ya qul-qarabaş olsa, ya olsa zənan-əzvac,
Ya mərd ki səbəb birlə vəqtinə düşübdür ac,
Qaşında boyun əysə hər işə olub möhtac,
Salsa güzər üstündən hər müşkili asandır.

Didarını bir görən qəmgin könüllər şaddır,
Hər yana qədəm qoysa altında ərəb atdır,
Bəyzadə oğul, qardaş həm könlünə qüvvətdir,
Əyalların vəsf etsəm, hər biri pərizaddır,
Bu fani cahan içrə sanki mahi-tabandır.

Nəfəs, düz bəndə olsan, indi sözü az eylə,
Dünyada aqil olsan, taəti diraz eylə,
Bidar oluban şəb-ruz, sən rozə, namaz eylə,
Gah-gah vəqtin xoş edib, xanlar ilə saz eylə,
Sübhanü kərəmbəxşdir, rəhmət suyu barandır.

XOCAMSAN

Övəzmurad xanın vəsfin söyləyim,
Külli Söyünxanın xanı xocam sən.
Görmək arzu eylər əhli müsəlman,
İslamın qüvvəti, canı xocam sən.

Əlinin fərzəndi, rəsul övladı,
Kəramətli ərlər, pirlər ustası,
Baharın yağışı, səhərin badi,
Bu diyarın görkü, şanı xocam sən.

Xanların xanısan, şaların şahı,
Əsliniz nurdandır, süngi-ilahi,
Elin iqtidası, çün qibləgahı,
Müridlərin mehribanı xocam sən.

Xoşluqda can istəyənə can verib,
Zərgərlərə gövhər, gənci-kan verib,
Kiminə at, kiminə də don verib,
Kimlərə sərf etdin nanı, xocam sən.

Elimin məclisi, söhbəti-sazı,
Ol cahan cənnəti, bu cahan yazı,
Nə xoş qılıqlıdır, süxənvər özü,
Xocaların xoş zəbanı xocam sən.

Adınız aşkardır yaxına, yada,
Dövlətin çox olsun, ömrün ziyada,
Sağlıq ilə beş gün kef sür dünyada,
Qənimət bil bu dövrəni, xocam sən.

Nəfəs der: sözləsəm, vəsfinə yetməz,
Dünyada ər çıxdur, özündən ötməz,
Sən tək şahi-sidrə hər bağda bitməz,
Aqillərin çox dastanı xocam sən.

DASTAN İÇİNDƏ

Övəzmurad xanın vəsfin
Deyirəm dastan içində.
Ovçusudur dağın, düzün,
Haq mübarək qılmış özün,
Bəllidir mərdan içində.

Can yandırıb ulus-elə,
Özü kimi ərlər ilə,
Qılinc vurub sağdan-sola,
Düşmənə çəkdirib nalə,
Qılıncları qan içində.

Ovun alan ovçu bazdır,
Söhbətində gündə sazdır,
Qəmgin könül sərəfrazdır,
Bir açılan lələzardır,
Elatlar seyran içində.

Xocamlar aləm nəqqası,
Onlar gümüşdür, bu - qaşı,
Hamidan ağırdır daşı,
İki dünyanın günəşyi,
Aman, əsən olsun başı,
Dövlətü dövran içində.

Tanıtdı özün cahana,
Kafirə, həm müsəlmana,
Nan verib gələn mehmana,
Sahib-təmiz, ağlı dana,
Atlanıb çıxsa seyrana,
Görənlər heyran içində.

Kafirlərdən alıb öcü,
Yəhərdən vurdı qılinci,
Tehrana yetdi bir ucı,

Şahlar özü, taxtı-tacı,
Titrədi lərzan içində.

«Aləmdə buntək ər vardır»,
Desələr yalan göftardır,
Ulu elimə dərkardır,
Düşmənlərə sitəmkardır,
Çün həqiqi doğan ərdir,
Təkə, Söyünxan içində.

Xoş sözlə gəlsə göftara,
Şəfa verər hər bimara,
Daş əriyər, olar para,
Əjdəri eylər avara,
Bənd eyləyər şahi-mara,
Bir pozuq viran içində.

Nəfəs der: Övəzmurad xan,
Şərəfinə qoşdum dastan,
Mədəd diləsə hər insan,
Olar hər bir müşkül asan,
Hümmətin yetişər müdəm,
Bəndəyə zindan içində.

SƏNİN

Ey xocam, vəsfini desəm, canı-canalar sənin,
Məst edib minsən ata, bu ala meydanlar sənin.
Dayanıb seyr eyləsən, sərgəştə heyranlar sənin,
Gümüş, zər, altın, qızıl, ləli-zərəfşanlar sənin,
Beş gün bu dünyada kef sür, dövri-dövrənlar sənin.

Əlmüdam söhbət tutub, bəzm eyləyib şahlar ilə,
Xoş zəbanü xoş süxən söz qursa danalar ilə,
Ömür ötürsən beş gün zövqi-tamaşalar ilə,
Sərbəsər əsbabi-zər, gülgünü-sərpalar ilə,
At minib, xırqə geyib, qırmız ipək donlar sənin.

Əsliniz idi rəsuli-ənbiyalar sərvəri,
Hamiya puştı-fəna ümmətlərin tacı-səri,
İki aləmin çıraqı, gün üzünin gövhəri,
Sən onun fərzəndisən, ası müridlər rəhbəri,
Xaki-payın arzu eylər, bütün insanlar sənin.

Qollarında şahin, laçın, həm ütəlgi, bəhri-baz,
Ovların ördək, sona, göllərdə gəzən quba qaz,
Sərçəmənə daxil olsan, bir açılan lalə yaz,
Acları sirab edib, aləmi edib sərfəraz,
Adili-Şirvan sənin, Hatəm verən nanlar sənin.

Pənahım, ya rəsul, çox ağladı, zarü zəlil,
Hamidan əfzəl qılıb xəlq eylədi rəbbim cəlil,
Sorsalar vergil cavab, Quran ona olmuş dəlil,
Xaki-payın torpağına baş qoyerər bütün el,
İtlərin gərdinə yetməz xanu sultanlar sənin.

Dövri-divan məclisində xoş süxən, şirin zəban,
Dava günü eylər savaş meydan ara Rüstəm nişan,
Bir günü çıxsə şikar, düşmən yoluxsa nagəhan,
Ol günü orta düşər meydan içində pəhlivan,
Döyüşərsiz, durmadan canında ərmanlar sənin.

Ey Nəfəs, vəsfin desəm, əhli-Söyünxan pirisən,
İşminiz Övəzmurad xandır, xocaların şirisən,
Əhli-islam baydağı, kafirlərin zincirisən,
Mehriban, əhli-ulusun dərdinin tədbirisən,
Mində bir vəsfinə yetməz işbu dastanlar sənin.

XOCAM

Siz qulaq verin sözə, vəsf eyləyək pirim, xocam,
Dəstgirim, şəbçirəğim, rövşənim, nurum, xocam.
İstəsəm hazır olam, min dərdə tədbirim, xocam,
Girsə meydana savaş gün arslanım, şirim, xocam,
Dini-islamin sevinci, qüvvətim, zorum, xocam.

Gəlsə mehman dörd tərəfdən nazi-nemətlər verib,
Bu ulu dəstgahına aləm ki heyrandır görüb,
Görmədim siz tək, xocam, işbu cahanı axtarib,
Görsə mömin balasın rəhm eyləyib, halın sorub,
Qəhr edib kafirlərə, sənsən sütəmkarım, xocam.

Pəh, əcəb sahib-kəramət övliyalar sərvəri,
Cəm olub aləm gələr sanki rəsulun ləşkəri,
Görmədim siz təki ər, seyran qılıban hər yeri,
Gün üzünün güzgüsü, on dördü şəbin ənvəri,
Qədəminə baş qoymaq arzuyi-didarım, xocam.

Atı Düldülə bərabər, ala meydan zinəti,
Min tümən bir tarına versən yetişməz qiyməti,
Seyr edib meydan ara kafirə saldın şiddəti,
Həm səxalıq babında Hatəmdən əla hümməti,
Əhli-dinin qüvvətisən, sən mədədkarım, xocam.

Ey Nəfəs, acızlərə söz söyləyər şirin zəban,
Həm qəriblər arxasıdır, həm ulusa mehriban,
Çox yetimlərə ata, iki cahanda sayəban,
Hamiya puştı-fənadır bu cahanü ol cahan,
Yıxılanı qaldıran arxam, havadarım, xocam.

ÖVƏZMURAD XAN

Övəzmurad xan xocamın vəsfİ mənə dastandır,
Allah nəzəri düşən mərdaneyi-məstandır.
Meydana girən saat həm şirdir, həm arslandır,
Əhli-xocalar xanı, sərkərdeyi-sultandır,
Dağlarda salan yolu Fərhad ona heyrandır.

Şöhrəti, ulu adı bu aləmə dəftərdir,
Sifəti, əsil zati hər mənsəbə rəhbərdir,
Kafirlərə heyhatı salanda sitəmgərdir,
Qəlbində kəraməti xurşid ilə ənvərdir,
Hər kimə nəzər qılsa, qəm kişvəri virandır.

Söz qursa süxənvərdir şahların otağında,
Göftar kimi bülbüllər heç ötmədi bağında,
Ol kimi pələng-şirlər cəng qılmadı dağında,
Düşmən ilə cəng edib məstaneyi-çağında,
Qaşında qərar edən, ya rəb, necə insandır.

Bidar olub hər gecə, er durmağı adətdir,
Hər gündə qılar ehsan, əlləri səxavətdir,
Ol ruzi-qiyamətdə meyvələri cənnətdir,
Bu zati-şəriflərin didarı qənimətdir,
Xidmətdə olam daim, beş gün bizə mehmandır.

Otaqları eyvanlı, məstanə ərəb atlı,
Hayqırsa bülənd ünlü, düşmənlərə heybətli,
Çox oğul vermiş ona, dövran ilə dövlətli,
Zənənləri zibadır, huri kimi surətli,
Hansına rücu edib, seyr eyləsə seyrandır.

Övəzmurad xan derlər, əhli-xocalar şahı,
Bu külli Söyünxanın seyranı, nəzərgahı,
Kafir ilə islamın həm yolu, güzərgahı,
Zinəti zəminlərin, asman üzünүn mahı,
Seyr etsə səmaları, əflak gözü giryandır.

İslamlar ara gəlmış bir gövhəri-yekdanə,
Ey bəndə Nəfəs, vəsfin nəzm eylə bu dastanə,
Hər gündə içərsən mey, dünya mənə meyxanə,
Mənsura sən bərabər, Məşrəb ilə həmxanə,
Həqq aşiqi-şeydayam mey verən ol canandır.

QACARBAY

Sifətin yazaram ulu ellərdə,
Sənsən igidlərin xanı, Qacarbay.
Seyr edərsən səhralarda, çöllərdə,
Dünyanın zinəti, şanı, Qacarbay.

Qışlaqdan yaylağa qonub-köçərsən,
Şəkərlər yeyərsən, şərbət içərsən,
Mehman gəlsə, nazü nemət saçarsan,
Sərf eyləyib gənci-kanı, Qacarbay.

Əsbab səndə, yaraq səndə, at səndə,
Ulu sənət səndə, ulu ad səndə,
Sevsən oğul, qucsan pərizad səndə,
Qənimət bil bu dövranı, Qacarbay.

Əyyamında sən şahların şahisan,
Haqqın sevən qulu, nəzərgahısan,
Kafir, müsəlmanın güzərgahısan,
Hatəm qılmaz bu ehsanı, Qacarbay.

Dünya malın bir ehsana satarsan,
İki dünya məqsədinə yetərsən,
Əli, Hatəm ötdü, sən də ötərsən,
Kim tutubdur bu dünyani, Qacarbay.

Mehman gəlsə, qulluq edib can ilə,
Axırət qazandın çox ehsan ilə,
Nər götürməz dolu dəstərxan ilə,
Aləmə sərf etdin nanı, Qacarbay.

Məclis edib gündə söhbət-saz ilə,
Bəzm qurub, ömür sürər yaz ilə,
Təzə-tər cüvanlar, novca qız ilə
Kef sür beş gün, ötər fani, Qacarbay.

Nəfəs der: sözləsəm, vəsfinə yetməz,
Sözləməsəm, sözüm ürəkdə yatmaz,
Eldə igid çoxdur, özündən ötməz,
Danaların çox dastanı, Qacarbay.

MƏRDLƏRİN MƏRDANIDIR

Baxşı elində Qacarbay bütün elin canıdır,
Qoç igidlərin başı, sərkərdə, sultan-xanıdır,
Gecə-gündüz məclis edib, sürdüyü dövranıdır,
Dava günü meydan girsə, məndlərin mərdanıdır,
Şək deyildir, hamidan əfzəl qılan insanıdır.

Görmədim on tək igid işbu cahan bazarında,
Sözləssə bülbül səza, bağı-cahan gülzarında,
Guya ki qəndü baldır, söz qursa hər göftarında,
Yel yetişməz, səyridib sürsə bədəv rəftarında,
Hər günü çıxsa şikar, aləm onun seyranıdır.

Nan verib, nemət saçıb, elləri edib sərfəraz,
Nov gəlin, novca cüvan qaşında hər gün cilvəsaz,
Arqamaq ziba bədəv, əsbabı üçün, təbləbaz,
Şairi-əllamələr vəsfini eylərlər bəyaz,
Aləmə məşhur olan həm özü, həm dastanıdır.

Özü tək şirü pələng çıxmaz Ərəfat dağına,
Sən kimi şeyda uçub qonmaz İrəmin bağına,
Ər özüm deyən kişi yetməz ayaq torpağına,
Pis fələk kərh urmasın dövlət-səadət çağına,
Hər qılan karın görüb, xalqlar onun heyranıdır.

Ölkeyi-əzəm deyərlər bu Mari-Şahi-Cahan,
O qədər dava qılıb ötən zamandır bu zaman,
Xankeçən şəhrində gördüm, sel yerinə axdı qan,
Başa-baş eylər təlaş, Rüstəm savaş, Heydər nişan,
Cəng qılıb düşmən ilə nabud edən meydanıdır.

Hamidan əfzəl yaratmışdır onu ol zülçəlal,
Əhli-düşməni ayaq altında olsun payimal,
Hər kişi olsa xəsm, tanrı ona versin zaval,
Dövləti olsun ziyad, fərzəndləri tapsın kamal,
Qıldığım xeyir-dua, könlüm onun məstanıdır.

Aclarnı aşdan doyurub, təşnələri qandırıb,
Hər tikəndən gül üzüb, hər zəhrdən bal alıb,
Döyüşüb düşmən ilə, necə qoşunları qırıb,
Huriləri, rizvanları qarşı gəlir, qol sindirib,
Ol günü dəstin tutan, bir gövhəri-imanıdır.

At götürdü, şöhrət aldı, çağırıb cabbarını,
Gəlsə mehman, qulluq eylər yarını-əgyarını,
Tüm xəlayiq arzu eylər dövlətü didarını,
Yov günü orta düşüb, qızdır savaş bazarını,
Yüzdə min ləşkər çəkən şahlar onun yeksanıdır.

Şanü şövkət, nazü nemət, dövlətü dövranlı bay,
Çox qılıb rozə, namaz, həccü zəkatın cabəca,
Dünyaya zinət deyə Bilqeysi xəlq etmiş xuda,
El içində guya ki məşhur olan on dördü ay,
Həm Mühəmməd ümməti, dörd yarlar yaranıdır.

Der Nəfəs: şamü səhər qadir haqqı yad eyləyir,
Qəhri-haqdan qorxuban, pünhani fəryad eyləyir,
Gəhi lütfündən ümid edib, özün şad eyləyir,
Eldə çox qul bənd edib, çox qulu azad eyləyir,
Rəhmətindən göz tutub, hər gün qılan ehsanıdır.

GƏLDİ

Əsən bay, mübarək olsun,
Dövlətin, dövranın gəldi,
Düşmən ağlar, dostlar gülsün,
Arzu və ərmanın gəldi.

Ayrıldı ayrılıq yolu,
Bu gün əsdi vüsal yeli,
Açıldı bağların gülü,
Baharın, baranın gəldi.

Üzün görməyə zar oldun,
Yolunda intizar oldun,
Arzusunda bimar oldun,
Təbibin, dərmanın gəldi.

Hicr oduna yana-yana,
Muradına yetdin yenə,
Quru surət qalan tənə,
Bu gün təzə canın gəldi.

Ləzzətli dövran sürdүүн,
Saz ilə söhbət qurduğun,
Canından əziz gördүүн,
İzzətli mehmanın gəldi.

Bülbülün qondu gülünə,
Qüvvət verdi sağ-soluna,
Şunqarın qondu qoluna,
Şikarin, seyranın gəldi.

Şəhərin, sarayın, kəndin,
Şirinin, şərbətin, qəndin,
Mehriban, əziz fərzəndin,
Dövlətli sultanın gəldi.

Nəfəs deyər söhbət-sazın,
Sovulmasın qışın-yazın,
Şairlər söyləsin sözün,
Dövranın-dastanın gəldi.

DEYİM

Mir Məhəmməd xanın vəsfin eylərəm,
Söhbətində gözüm gördüyün deyim.
Tərif deyil, sifətini söylərəm,
Ürgənçdən sər çəkib yurdüyün deyim.

Urus kafir gəldi islam üstünə,
Bu səbəblə dost qovuşdu dostuna,
İslama rəhm edib kafir qəsdinə,
Ağır dövlətləri sürdüyün deyim.

Urus-türkmən bir-birinə tuş olub,
Oşol gün meydanda tərs savaş olub,
Mirməmməd xan Söyünxana baş olub,
Kafiri qoyun tek qırğıñın deyim.

İslam bir dəryadır, kafir gorxana,
Yalın dərya düşsə çıxmaz asmana,
Ol gün nəzər qıldım Mirməmməd xana,
Atəsgaha özün vurduğun deyim.

Qəzəb ilə çıxıb Məmmədəmin xan,
Səraxsı, Marını qorudu tamam.
Xalqa insaf edib, olub mehriban,
İslama çox qüvvət verdiyin deyim.

Allahın qatında niki-nam olub,
Peyğəmbər nəzdində ehtiram olub,
Rahi-şəriətə ehtimam olub,
Dəyanət mülkündə durduğun deyim.

Qaraoglan, Mirməmməd xan bəradər,
Sanki Rüstəm ibn Zala bərabər,
Heybət edib kafirlərə sərasər,
Düşmənin bağrını yardımın deyim.

Nəfəs deyər iki qardaş qarışıb,
Ağlaşıb, görüşüb, şirin danışıb,
Yağlı gün yad olub, yad gün yaraşıb,
Dəmir qala olub durduğun deyim.

BƏDƏVDİR

Mən Dor atın övsafını söyləyin,
Hər sarıdan çox hünərli bədəvdir.
Balıq sağırlıdır, tavıl gerdənli,
Qızıl yəhər, simuzərli bədəvdir.

Tükü dür, dırnaqlı, piyalə gözlü,
Qarğı tək qulaqlı, əlif tək üzlü,
Mehrab tək alınlı, arslan ağızlı,
Quruca sümükdən sərli bədəvdir.

Bir quş kimi dönüb gəlsə iraqdan,
Geri qalmaz nə Düldüldən, Buraqdan,
Dartınıb tez gələr güllədən, oxdan,
.....bədəvdir.

Yoldaşın önündən şimşək tək qaçar,
Gəhi yüyən qapar, gəh ağızin açar,
Dəp versən quş kimin asmandan uçar,
Şahin tək qanadlı, pərli bədəvdir.

Sərvi tək gerdanlı, bülənd gərişli,
Gül kimi dodaqlı, dürdənə dişli,
Düldül tək sürətli, Buraq yerişli,
Ensə-çixsa xoş rəftarlı bədəvdir.

Əsli bina olmuş Axal elində,
Bahası min tümən şahlar pulunda,
Övezmurad xan xocamnın əlində,
Nər qüvvətli, pələng zorlu bədəvdir.

Dəhanında dişi dürdən əkilən,
Nazik yalı gül üzünə dökülən,
Nişanəsi cədvəl ilə çəkilən,
Əlif, saqar üzü nurlu bədəvdir.

İraqdan gələndə uçar quş kimi,
Bir dartınsa dağdan qaçan daş kimi,
Zər, gümüş üstündə qırmızı qaş kimi,
Cahan görkü, əcəb karlı bədəvdir.

Nəfəs deyər, alsa bir xosrov qazı,
Qapana zər salıb çəksin tərəzi,
Meyindən məst olub xocamın özü,
Minib çıxsa, çox nəzərlı bədəvdir.

BƏDƏV

Ata-babanı desəm, Düldülün öz oğlu sən,
Ana-nənəni desəm, cənnəti-reyhan yeli sən,
Xasiyyətini söyləsəm, sevimli, sevgili sən,
Ağlı adam, cinsi heyvan, kəsəri-dana bədəv.

Kəklik kimi səkərsən, boz balaman tək baxışın,
Mislini dastan edim, ceyran kimi yürüşün,
Yola düşsən, yorğasan, kəklik kimi səkişin,
Yoldaşa heybət vurar, girsə meydana bədəv.

Xas bir adam olmasa, nadan bilməz tabını,
Xörəyi xürrəm olar, mahmal qayırsam qabını,
Simuzər, altın-gümüş mən bəzəsəm əsbabını,
Quru bəzəklər ilə verməm səni xana, bədəv.

XƏBƏR VER

Dəli könlüm, dönüb baxsan keçmişə,
Nə qalmaqal keçdi başdan, xəbər ver.
Yalana yaran yox, düz de həmişə,
Yol başladın neçə işdən, xəbər ver.

Gənc ikən oxudun dürlü dastanı,
Sanki seyr elədin bağlı, bostanı,
Sanırdın özünü eşqin məstani,
O sevdiyin qələm qaşdan xəbər ver.

Elm oxuyub hansı yola yollandın,
Bir nadansan, xalq içində bəlləndin,
Nə arifdin, itdən betər aldandın,
Heç utanma, Bostantacdən xəbər ver.

«Molla Nəfəs» deyə adın tutarsan,
El içində əllaməlik satarsan,
Fikirləş bir, nam-nışansız ötərsən,
Harda qaldı, iyirmi beşdən xəbər ver.

Heç bir işə yapışmadın can ilə,
Bəlkə də aldandın quru san ilə,
Tərs cədəldə qarşı durub on ilə,
Nələr gördün, şol oluşdan xəbər ver.

Nəfəs, sən demə ki, tuti dilim var,
Filankəsdə dövlət, ya da elm var,
Hər kim olsa, onun üçün ölüm var,
Əcəl meyin içhaiçdən xəbər ver.

AĞA

Qaçmaqdan olmuşam incik,
Ayaqlarım muncuq-muncuq,
Elatda da qonur qancıq
Yetib-yetib dişlər, ağa.

Yüyəndən bərk yapışmışdıq,
Çıxcaq yola, çapışmışdıq,
Mən öndəydim, yol azmışdıq,
Olur belə işlər, ağa.

Nəfəs yatar gün doğunca,
Qoy pənd olsun ta ölüncə,
Bunlar ilə ət yeyincə
Kaş yeyəydim daşlar, ağa.

YARAŞMAZ

Ağzıbir olmalı dövlətli elat,
Hərc-mərclik ulu elə yaraşmaz,
İş ötəndən sonra qılıb ah-biday,
Sonrakı əfğanü nalə yaraşmaz.

Xana elat gərək, elə sər gərək,
El-oba uğrunda şiri-nər gərək,
Hər sözün-söhbətin rəngi bir gərək,
Bir məclis içində ala yaraşmaz.

Bir igidin zatı haramdan gəlsə,
Müdam dərs oxusa, təlimin alsa,
Kəlam xətm eyləyib, müdərris olsa,
Əyri oxur, doğru yola yaraşmaz.

«Nun» məskən eyləmiş qanın içində,
«Dal» vətən eyləmiş donun içində,
«Əlif» məkan tutmuş canın içində,
«Əlif»in hörməti «dal»a yaraşmaz.

Seçib hakim qoysan ərin ərini,
El üçün sərf edər bütün varını.
Qoyunlara çoban qılsan börünü,
Qoyun qədəmində gələ yaraşmaz.

Fərz, vacib təamı dost ilə yemək,
Özünü süd bil sən, dostunu qaymaq,
Nəfəs der: söz çoxdur, yaxşısın bilmək
Kəm zehinə, acı dilə yaraşmaz.

VAR İKƏN

Bəndəsən, allaha eyləsən taət,
Beldə qüvvət, təndə də can var ikən.
Gündə beş vəqt durub eylə itaət,
Üstünüzdə bu gen cahan var ikən.

Eşqi-həqq olmasa, ciyər dəlinməz,
Tövbəsiz tənlərdən günah silinməz,
Bu əyyamda yaxşı qədri bilinməz,
Cahan içrə çoxlu yaman var ikən.

Məsumə ol, məqsədinə yetərsən,
Qərq olarsan, iki gəmi tutarsan,
Yolunun üstündə qafil yatarsan,
Qəfil ötən bu karivan var ikən.

Mən-mən deyən ərlər keçdi cahandan,
Sən də vəhm eyləgil bu şirin candan,
İnanmasan, xəbər algıl meydandan,
Tamam köhnə min xaraban var ikən.

Dünya bir saatdır, heç ağla gəlməz,
Qafillər dünyanın sırrını bilməz,
Dünyada haq qalar, bir kimsə qalmaz,
Bu yalançın, bu bivəfan var ikən.

Qəsd eyləyib, qəza oxu atıldı,
Qorqud yüz il qaçıdı, axır tutuldu,
Əzrayıl rəxşindən kimlər qurtuldu,
Qara yer tək bir ejdəhan var ikən.

Nəfəs der: yaxşilar sözün almadım,
Əhli-daniş ilə həmrəh olmadım,
Allah buyruğuna əməl qılmadım,
Könül adlı bir sərgərdan var ikən.

BAS QOYAR

Hər ulduzdan olmaz Mizan tərəzi,
Hər molladan olmaz ədalət, qazi,
Hər arvad ərindən olsa narazı,
İş bitirməz, qalmağala baş qoyar.

Qaş sürmələr, əyin-başın xub bəzər,
Varmaz dost öyünə, yadları gəzər,
Bax, belə əyaldan, həzər, səd həzər,
Əl-müdama yumrulmuşun boş qoyar.

Gəlsə bahar, yağmur yağar, göy gurlar,
Ərinə bildirməz, müdam sir gizlər,
Öz öyünün var zadını oğurlar,
Açığa bir, gizli yerə beş qoyar.

Nəfəs deyər budur sözümün canı,
Qəlbimə çəkərsən min dürlü dağı,
Ərinə bişirməz bir quru nanı,
Oynasına yağlı təam, döş qoyar.

OLAR

Adəmzad bir qəvvas, dünya bir dərya,
Bura gələn bu dəryaya tuş olar.
Kimi hasil eylər gövhəri-iman,
Kiminin yiğdiyi qara daş olar.

Ömrünü keçirsən hay ilə huyda,
Səyyad izin izlər, qəfil sən öydə,
Axırət yarağın qılmadın fayda,
Məhşərdə bağın qan, gözün yaş olar.

Dünyanın hirsindən ötə bilməzsən,
Tutdum der, dünyani tuta bilməz sən,
Günaha yükləndin, yetə bilməzsən,
Məqsədlı cayına mənzil daş olar.

Dünyanı dost tutmaq külli ziyandır,
Aşnadan daş salar, məkri əyandır,
Dünya malı məhşər, ilan-çayandır,
Mari-kəjdüm niçin qarındaş olar.

Aqil olan gözlər, varar cayına,
Baxmazlar dünyanın günü-ayına,
Müxənnətlər gedər nəfsin rayına,
Çin adam nəfs ilə dər dalaş olar.

Haqqa bəndəlik qıl, müxeyyir mərdə,
Şərməndə olub ömrün ötürmə şərdə,
Görər başın yalnız qaranlıq gordə,
Düşmənim min olar, dostun beş olar.

Aqil olan haqqa belin bağlayar,
Axmaqlar pul üçün bağın dağlayar,
Mömin azarına mömin ağlayar,
Biimanın ol gün kefi xoş olar.

Nəfəs der: bivəfa cahan rənası,
Dünya məğrur olub, gəzməgil ası,
Möminə mükafat rəhmət dəryası,
Münkirə zəhər ab, zəqqum aş olar.

BU CANI

Qoç igidlər, sürüñüz beş gün gələn dövranı,
Əcəl hazır olan gün, təndən alar bu canı.
Qohum-qardaş istəyib tapmaz namı, nişanı,
Hiç kimi baqı qoymaz, udar bir gün bu fani.

Nə ərlər keçdi bundan, vəsfin deyim adbaad,
Ötdülər, durmaz hərgiz, nə büzürg piri-ustad,
Müssəlmana səd qoydu Bilqeys adlı pərizad,
Şirin üçün dağ yixıb altında qaldı Fərhad,
Eşq bəhrində qərq etdi Vamiq üçün Əzranı.

Qüdrətindən ilahın zəban bu dildə qaldı,
Zağlar xar içrə ötər, bülbüllər güldə qaldı,
Leyli deyib ol Məcnun səhrada-çöldə qaldı,
Tahir üçün Zöhrənin gözləri yolda qaldı,
Yusif üçün Züleyxa çəkdi çox-çox ərmanı.

Bağ İrəm saldı Şəddad girməyə sarayına,
Dağyanus «tanriyam» deb, pişikdən gəldi amana,
Nəmrud oxun oxladı «vuraram» deb sübhana,
Qüdrətindən bir balıq durdu ona nişana,
Sonra çibin öldürüdü, tapılmadı dərmani.

Bir qız vardı aləmdə, bilməzəm nədir adı,
Ömrü ötdü yanaraq, olmaz adam züryadı,
Bir dev zina eylədi, Dəccal onun övladı,
Sağında bağış bostan, solunda yanar odu,
Nəfəs deyər axır vaxt xarab eylər cahanı.

KÖNLÜM

Yüz min nədamət ilə dünyaya gələn könlüm,
Gözün açıb, aləmə nəzərin salan könlüm.
Cahanı qılıb seyran, sərgəştə olan könlüm,
Dövlət üçün güvənmə, bu fani yalan, könlüm,
Ağlayıb qəm gələndə, şad olsa gülən könlüm,
Baqi dövlət vüsalın allahdan dilən, könlüm,
Əzrayılın qəhrindən həsrətdə solan könlüm,
Gəhi fani ürbasın torpağa çalan könlüm,
Ki axırət əsbabın - var, iman ilə könlüm.

Məşq eyləyib, könlüm sən, xalqa sırrın yayarsan,
Qaçıb ələm əhlindən qafilləri söyərsən,
Məskənin dərə, dərya, cahana qol yayar sən,
Xeyr işləri bəd bilib, bəd işə baş qoyar sən,
Öldürməyib nəfs itin, haram loxma yeyərsən,
Fələk ilə bəhs edib, bir mən özüm deyərsən,
Ağıl, haqqı yad eylə, neyçün şeytan uyarsan?
Şeytan üçün bel versən, cəhənnəmdə yanarsan,
Əzrayıla can verib, bir özgə don geyərsən,
Can gedər cəsədindən, torpağa bulan, könlüm.

Qalmadı baylarında bu xeyr ilə səxavət,
Fağırlarda yox oldu həm səbr ilən qənaət,
Xatınlarda həya yox, şərməndeyi-qiyamət,
Padışahda ədl yox, kəmdir dərvişdə taət,
Tutmazlar həq kəlamin səhər saətbəsaət,
Oyan, ey adam oğlu, yatma belə fəraigət,
Zəbanda zəhr əzildi, yoxdur şirin ləzakət,
Dostlar bir-birə düşmən - qiyamətdən əlamət,
Haçan tapar muradım, hamidan qalan könlüm.

Yalançı bivəfadır, yanan çıraq öçərlər,
Bütün canlı məxluqat əcəl zəhrin içərlər,
Ayrılıb bu dünyadan, baqi yurda köçərlər,
Axır zaman olmuş deb, alim göftar açarlar,

Zalimin zülmü artıb, füqaralar qaçarlar,
Alimlər amal etməz, çaxır-şərab içərlər,
Cadılığa üz qoyub, səma üzrə uçarlar,
Zina qılıb aşkara, naməhrəmi qucarlar,
Can fani, cəsəd fani, bular tamam keçərlər,
Sən həm baqi qalmazsan, kəfənə dolan, könlüm.

Çərxi-fələk cəbrindən qıldı məni avara,
Gəlmışəm bu cahana, qalmışam dərdi-zara,
Qəza oxu gəzlənər, bir gün qılar səd para,
Tiğ altındadır günüm, neyləyim mən biçara,
Gər salsa, mən neylərəm, danla atəşi-nara,
Cürmi-günah boynumda, guya ki səngi-qara,
Onca bundan əl üzüb, gedər özgə diyara,
Qadir özü rəhm etsin mən təki namidara,
Nəfəs deyər, umudum, gözüm düşsə dildara,
Sidqini birə bağla, haq sarı dolan, könlüm.

ZİKRİNDƏ GUYA

Sifətin seyrül-asiman, ki rütbən hamidan əla,
Dilin idi məgər rəhman, dilin haq zikrində guya,

Üzü «vəş-şəmsi» təfsiri, üzünүn babında gəlmiş,
Ki «məzəəl-bəsər» şərhi gözün övsafında peyda.

Yumub açınca gözün mənzili-əlanı tay qıldı,
Burağın qıldı bir dəmdə fələk vadilərin qəta.

Xudaya həmnişin idin miyani-qövs, ya qövseyن,
Yenə bir mənada derlər, olub yek qəbzə, «əbədəna»,

Pənahım ya rəsulüllah, nəbilər tacı sənsən, sən,
Şahənşahi-qəbailsən, sənin tacın olar əla.

Hüsн bazarında Yusif deyil hüsnün kimi əhsən,
Cahan bağında sərvələr deyil qəddin kimi rəna.

Üzündən bağ ara güllər, ki hər rəng iştıqaq etmiş,
Nədən gül eşqində olub, ki bülbüllər qılar nalə.

Necə vəsfinə acizəm, yetişməz fəhmi-idrakım,
Niyə şərhin bəyan qılsın tüfeylindən olur cümlə.

Nəbilər əvvəli həm, axırı həm əfzəlidir, sən,
Nəfəs tək ası qulların şafiqi, ya rəsulüllah.

SƏN MƏNİM

Eyya qaziyül-həcat, puşti-pənahım sən mənim,
Sırr deməyə yox kişim, adil güvəhİM sən mənim.

Heç xeyir-taqət yoxdur, dərgaha ruyi-siyahdan,
Sansız cürmi-günah birlə ötər üzü qara mundan.

Küfr ilən həmsöhbət oldum gecə-gündüz, subhi-şəm,
Qılmadım rovzə, namaz, ömrüm keçirdim, zulkərəm.

Qılmadım heç bəndəyə bir yaxşılıqdan zərrə tək,
Ya rəb, ol gün rusiyah necə olar, hali nətək?

Gözlərim gözlər gözəl, dillər müdam qeybət ilən,
Nəfsi-şeytan ərkim aldı çox üqubətlər ilən.

Dünya şahı bir günah qılsam əzab eylər mənə,
Sansızın cürm ilə ya rəb, mən necə varım sənə.

Çox xətalar əfv edib yüvmül-cəza bəndəm söylə,
Ol rəsulun haqqı üçün lutf eyleyib, qulum söylə.

Bəndədən zari-təzərrüq birlə yalvarmaq olar,
Nəfəs der ol kərəm-kandan, əfvlə yaxarmaq olar.

MƏHƏMMƏD

Anı-şanı ilən peyda eylədi,
Dəsti-qüdrətindən oldu Məhəmməd.
Dilin haq zikrinə şeyda eylədi,
Yetmiş mün il sənə qıldı Məhəmməd.

Tavus quş surətli bitilmiş canı,
Durmadan haq deyib, çəkdi cəfanı,
Min ildə bir titrər, silkinib sanı,
Gövhər gözlərindən sildi Məhəmməd.

Dünya gəldi-keçdi pakizə gövhər,
Tüfeylindən cahan oldu münəvvər,
Mələyi min fərəh süruri-ənbər,
Cahan bazarına saldı Məhəmməd.

Yüz iyirmi dört mün peyğəmber keçdi,
Olar keçdi, muna nobat yetişdi,
Anası qarnından zəminə düşdü,
«Vay, ümmətim» deyib, qaldı Məhəmməd.

«Kon» deyib əmr etdi dünya fəyekun,
Bütün canlar peyda oldu oşol gün,
Kimsələr bəy oldu, kimsələr zəbun,
Hamısından məxfi qaldı Məhəmməd.

Bir günü Məhəmməd fərzəndin sevdı,
Mübarək adını İbrahim qoydu,
«Ya oğlundan, ya ümmətdən keç» dedi,
Xələf ümmətlərin aldı Məhəmməd.

Əlmüdam din öyüñ imarət etdi,
Kəbə-Beytulları ziyarət etdi,
Şəhadət barmağın işarət etdi,
Ayı dü tərəfə böldü Məhəmməd.

Əbu Cəhl ilən çox-çox savaşdı,
Kafirin canına odlar tutaşdı,
Kafirə tiğ urdu, din yolun açdı,
İslamin qılincin çaldı Məhəmməd.

Haq fərman göndərdi rəsul Əminə,
Qüvvət versin dedi islam dininə,
Altmış üç il padşah oldu zəminə,
Dünya məşhur olub doldu Məhəmməd.

Ümmət üçün canın fəda eylədi,
Özünü işrətdən cüda eylədi,
Əziz ömrün qurban əda eylədi,
Can verər halətə gəldi Məhəmməd.

Qırx oğlan anadan bir gündə oldu,
İçində Məhəmməd aləmə doldu,
Qırxlar xan götürdü, padişah oldu,
Fəth edib cahani aldı Məhəmməd.

Qırx oğlan «xansan» deb ayağına düşdü,
«Məndə ənam yox» deb qolların açdı,
Oşol saat tut həm göyərdi, bişdi,
Möcizin aşkara qıldı Məhəmməd.

Nəfəs der oxuram həmdü sənanı,
Peygəmbərə yolla yüz min duanı,
Ümmətində dağdan ağır günahı,
Meracda suçunu sildi Məhəmməd.

FƏDA EYLƏDİ

Sənətin əvvəl Məhəmməd Mustafa,
Ümmətim deb canın fəda eylədi.
Ruzi-şəb bidardı, çəkərdi cəfa,
Səhər vəqtü Allah nida eylədi.

Bir zaman Məhəmməd qəflətdə oldu,
Yaradan zülçələl bir nida qıldı,
Eşidibnidanı yerində qaldı,
Bihuş olub, ağlın heyran eylədi.

Haq dedi: «Ya rəsul, qılırsan qəflət,
İndi ümmətinə diləmə rəhmət»,
Rəhm edib bir zərrə qılmadı şəfqət,
Ümmətin duzəxə fəman eylədi.

Çıxıb ruyi-səhra, qılımişlar ol dəm,
Mübarək könlünə doldu həsrət-qəm,
Çəkdiyi ahü zar, qayğılı ələm,
Ağalar-ağlar ruyi-səhra eylədi.

«Vay ümmətim» deyib, düşdü yollara,
Nəzər qılmaz heç bir sağı sollara,
Gözyaşın çevirib acı sellərə,
Səhərlər çox zarü əfəgan eylədi.

Üç gün oldu rəsulülla gedibdir,
Sahaba doğru bir xəbər tapıbdir,
Ümmət üçün çox həsrətlər udubdur,
Gül çöhrəsin badi-xəzan eylədi.

Varıb ümmül-möminindən sordular,
«Nə vaxta bəs oldu» deyib durdu,
Həzrəti Ayışə xəbər verdilər,
Ağlayaraq hədis əyan eylədi.

Cəm olub ağlaşdı tamami-yaran,
Ürəyində bir od, həm bağıri bıryan,
«Qalmışq bu sözə hamımız heyran»,
Hammıları çox pərişan eylədi.

Səhabələr üz səhraya tutdular,
.....¹,
İraqdan bir çoban nagah gördülər,
..... şitab eylədi.

«Hani, çoban, Mustafanı gördünmü?
Ümmət üçün can qılını gördünmü?
Axtarırıq, bəndivanı gördünmü?
Söylə, hansı yeri məkan eylədi».

Çoban dedi «Onun görmədim zatin,
Eşitdim mən bu ay Məhəmməd adın,
Bu gün üç gün oldu, ümmətin odun,
Çəkib bəzilərin nalan eylədi.

Canavarlar otlamaqdan qalıbdır,
Oşol dağ sariya qulaq salıbdır,
Ordan bir ün gələr üç gün olubdır,
Hicranı aləmi duman eylədi».

Çoban işbu sözün cəvabin verdi,
Səhabələr üzün dağa göndərdi,
Dağda Mustafanın camalın gördü,
Ümmətim deb,bihədd əfəgan eylədi.

Başın səcdə qoyub, haq həzrətində,
Axıdıl gözündən çox yaş bu gündə,
Müdam görsən işbu güftar dilində,
Ümmət deb göz yaşın seyran eylədi.

¹ Nöqtə qoyulan yerlər əlyazmadakı zədə üzündə oxunmayan yerlərdir.

Səhabələr bir-bir ərzin dedilər,
..... matəm tutdular,
Tutmazlar sözlərin ora getdilər,
Dərgahına ərzin əyan eylədi.

Siddiq gəlib əvvəl ərzin eylədi,
Ömər ağlar, fikirlərin söylədi,
Osman durub, zari-giryan eylədi,
Münacatın haqqı dastan eylədi.

Səhabələr sözü qəbul olmadı,
Zar-zar ağlar, hərgiz yerdən qalxmadı,
Buncağaz bir zaman təskin qılmadı,
«Vay ümmət» deb, nərə rəvan eylədi.

Yer ilə göy bixud oldu naləyə,
Mələklər biqərar oldu səzaya,
Yeyər-içər özün salar uzağa,
Münacatın biri nalan eylədi.

Varıb gətirdilər çox-çox zənanı,
Olar da saç yolub, qıldı fəğanı,
Götürməz başların yerdən zamanı,
Buların hamısın heyran eylədi.

.....
Haq ödəsin ümmətlərin borcunu,
Haq yolunda qılan nəfil, fərzini,
Ümmətimə xeyri-ehsan eylədi.

Dedi rəsul: «Keçdim ata-anadan,
Bu müşkil açılmaz işbu binadan,
Ümmətim diləyim, qoyun, xudadan,
..... eylədi.

Bu müşkil suallar başıma düşdü,
Əzab üçün..... yetişdi,
Ciyərbəndim, canım qovruldu, bişdi,
Özün qara yerə yeksan eylədi.

Fatma atasının əhvalin gördü,
Məlul, heyran olup, ol yerdə durdu,
Nazik üzün ol həm yerlərə vurdu,
Ol həm qara bağın büryan eylədi.

«Ya haq, sınıq könlüm abad eyləgil,
Bir aciz kənizəm, sən şad eyləgil,
Atamnın ümmətin azad eyləgil,
Bu itaf dostuna nöqsan eylədi.

Bu duasın dərgahına yetirdi,
Səhabələr cəmi «amin» oxurdu,
Cəbrayıł Allahdan müjdə gətirdi,
Xəzan vuran gülün bostan eylədi.

Eşidin qıssəsin rəsulüllahın,
Görün qüdrətini qadır Allahın,
Yoxsa ruzi-məhşər yanacaq canın,
Sizlər üçün onça lərzan eylədi.

Keçib ümmət üçün, fərzənd-əzizdən,
Doyub yemədilər dünya-ləzizdən,
Ki heç vaxt düşmədi «ümmət» ağızından,
Diləyib həcatın rəvan eylədi.

Binayı-mövcudat onun üçündür,
Şafiqi-rəhmətin lil-aləmindir,
Günahi-ası ümmət sərnəgündür,
Şəriət yolunu əyan eylədi.

Kişi ümmətliyə gər qılsa dava,
Binayı-islamı qılmasa bərca,
Tənaküz deyildir ki rahi-fətva,

.....

Nəfəs deyər şüx etməyi biləsən,
.....
Nəsihətim duyub qulaq verəsən,
Bu dünya neçəni sərsan eylədi.

GÖRDÜM

Qadir Allah, bizi yoxdan var etdi,
Cismimə ruh saldı, bu canı gördüm.
Abü atəş, xakdan, yeldən yaratdı,
Ələstü rəbbiküm rəhmanı gördüm.

Qulaq verdim Birivarın sözünə,
İman əta qıldı, bitdim özünə,
Qüdrət ilə endim dünya yüzünə,
Gözüm açdım, nurlu cahanı gördüm.

Dəhanın gen açar iki əjdərha,
Birinin rəngi ağ, birinin qara,
Peydərpey dolanar dəyirman ara,
Boğazında məxluq-xudanı gördüm.

Mehman içrə olmuş bir əcəb şəcər,
Dörd şaxəsi vardır min əlvən səmər,
Onun hər yarpağı şəms vəl-qəmər,
Haqqın feyzi, qüdrət nəmanı gördüm.

Əsli fayda olmuş yerin altında,
Budaqları ərş-i-səma üstündə,
Ruzi qılsa mömin qulun dəstində,
Xəzan dəyməz bağlı, bostanı gördüm.

Əyalını talaq qılıb bir bəndə,
Anasına zina qılmış hər gündə,
Qardaşın öldürmiş, qanı boynunda,
Haqqın sevən dostu cananı gördüm.

Ol necə canavar otuz min başı,
Otuz-otuz mindir ağızı, dilxoşı,
Onun hər ağızında otuz min dişi,
Dörd ayaqlı mari-siyahı gördüm.

Dünyanın zövqüdür bəndə mətləbi,
Əcəl kasasında adamın ləbi,
Cahanı tutmuşdur zülmətin şəbi,
İçində bir rövşən nişanı gördüm.

Vucudum cəm olub gəlmış bir taydan,
Yüz on dörd darvaza şəhri-saraydan,
Yay kimi çəkilib, atıldım yaydan,
Məhbəs adlı bədboy məkanı gördüm.

Nəfəs deyər bəyan etdim bu sözü,
Bir zərrə qüdrətdir cahanın üzü,
Rəhimdir, rəhmandır, kərəmbəxş özü,
Bəxş eylədi nuru, imanı gördüm.

EDƏN CƏLİL

Söylərəm həmdü səna, həmməni yoxdan var edən cəlil,
 On səkkiz min aləmi özünə zar edən cəlil,
 Rənci-möhnət neçələrə, bişümar edən cəlil,
 Kimsələrə niki-bəxt-səadət yar edən cəlil,
 Ərk əlində, hər nə qılsa ixtiyar edən cəlil.

Əl-müdam hazır durar yanında, pünhan özüdür,
 Süngi-rəbbül-aləmin, can özü, canan özüdür,
 Qismətin bəxş eyləyən vəhhab, rəhman özüdür,
 Mülk onundur, malik özü, xan özü, sultan özüdür,
 Ləhzədə aləm üzünü laləzar edən cəlil.

«Kon» deyib, bu dünyani bir dəmdə qılımişdır saray,
 Ərş, kürs, lövhi-qələm birlə zəmin, fələk, gün, ay,
 Hər nəsnəyə «ol» dedi, heç urmadı nə dəst, nə pay,
 Min biri sünginə fəhmi-idrak yox, qadir xuday,
 Yetməyən əqlimi bütün ixtisar edən cəlil.

Hanı ol haqqın həbibi mürsəli-sahib hünər,
 Bir işarət qıldı barmaq birlə ol, ayrıldı qəmər,
 Qüdrətindən Lut qövmün eylədi zirü zəbər,
 Sərsəridən eylədi Nuh qövmünü sərbəsər,
 Ənbiyalar şanına möcizat verən cəlil.

Kimsənin geyən libası min təmənlik simu zər,
 Kimsələr yortub-yürüb yeməyə nan tapmaz, gəzər,
 Kimsələri cəm edib, neçələridir dərbədər,
 Cümlə məxluqlara an eyləyib, qıldıñ nəzər,
 Kimi qəmgin, kimi xoşnut, kimi xar edən cəlil.

Kimsəyə altın tabaqda gülgün mey, rahat verib,
 Kimsələrə ..... rənc ilə möhnət verib,
 Kimsələrə şirin bal verib, kimsəyə firqət verib,
 Kimsələrə hər tərəfdən insi-cin qüvvət verib,
 Kimsələri ..... kimi bimüdar edən cəlil.

Kimsələr fərzənd tapmaz, gözləri giryanidır,
Kimsələrə verildi (çox) nan, geyim, heyranıdır,
Bir kişi gər sözləsə dil meylinin göyənidir,
Bəzisi rəhmanıdır, bəzilər şeytanıdır,
Bəzi düz, bəzi çəp yol mühəyyə edən cəlil.

Ey Nəfəs Şəddadı gör, Adda salmış bağı-İrəm,
(Qədrin?) özü Tanrı yox deyib, vəz qılmış dəmbədəm,
Ömrü kafirlilikdə ötdü, bipeşiman sübhü şəm,
..... duzəx sarı urmuş qədəm,
Zəhr ilə zəqqum olara ruzigar edən cəlil.

DEYİŞMƏ

Səraxlı şair

Molla, sən vergil xəbər, sözlə süxənvər hansıdır?
Başı asmana yetən ol şahi-ərər hansıdır?
Özünün bənzəri yox, pakizə gövhər hansıdır?
Bəhri-rəhmətdə açılan müşki-ənbər hansıdır?

Molla Nəfəs

Əvvəla, sözlə süxənvər bir xudanın özüdür,
Başı asmando – şəriət rahnəmanın özüdür,
Özünün bənzəri yox, nuri-imanın özüdür,
Bəhri-rəhmətdə Mühəmməd Mustafanın özüdür.

Səraxlı şair

Yenə bir quş görmüşəm türfə, əcaib pərlidir,
Bətinində cəm olan altın mürəssə zərlidir,
Yazılı yeri tutan qanadları ləngərlidir,
Quşların sərkərdəsi balayı-şahpər hansıdır?

Molla Nəfəs

Ol əcaib pərli Cəbrayıl-əminulla olar,
Bətinində cəm olan Quran-kəlimulla olar,
Yazılı yeri tutan «xalisan lillə» olar,
Quşların sərkərdəsi elə onun özüdir.

Səraxlı şair

Əvvəla, həqqin kəlamin barısın bilən nədir?
Çox təkəbbürlük edib, özün ulu qılan nədir?
Neçələrin azdırıb, öz yanına alan nədir?
Gərdanına yüklənən əlayi-harvar hansıdır?

MollaNəfəs

Həqq kəlamin barısın bilən ləin şeytan olar,
Çox təkəbbürlük – ulu qılan ləin şeytan olar,
Neçələrin azdırıb, alan ləin şeytan olar,
Gərdanına yüklənən harvar günahın özüdir.

HANSIDIR

Ey Murad, bu şəhr içində daxili-dış hansıdır?
Dövrəsi altın tamam, zərrin münəqqəş hansıdır?
Pənci-divari-zəhəb, əlayi-sərkəş hansıdır?
Babı yetmiş, bağlı həmmə, birisi boş hansıdır?
Nagəhandan vasil oldum, gördüyüüm düş hansıdır?

Görmüşəm bu şəhr içində bir quşu dustaq olar,
Bars ilı bimar olub, ilxı ilində sağ olar,
Cüma gün qəmgın olub, şənbə gündündə çağ olar,
Yüz otuz batman dəmir, boynunda zincir bağ olar,
Mərkəbi-atəş onun, əsbabi-dilkəş hansıdır?

Yenə bir quş görmüşəm mən, gəzər ol quş qəsdində,
Yeddi yüz dev məskən etmiş ol ki quşun üstündə,
Qış günü dağa çıxıb, yaz gün gəzər yer pəstində,
Çün qədəm qoysa qıya bitməz ayağı altında,
Kim ani görse udar bir dəmdə, ol quş hansıdır?

Gözləri adam sıfətdır, misli kirpi tək bədən,
Payları rəcül, əsəd tək, bir dəhanda beş zəban,
Yüz otuz gəzdir arası fırqəti-kəmi-zədən,
Çünki avaz babında hər sözü tuti-süxən,
Biməcazət tərbiyət danayı-dilkəş hansıdır?

Bu sözün itmamına hərblər gərəkdir, «sad» gərək,
Loğmanın bişməyinə alət gərəkdir, ot gərək,
Gəminin getməyinə yelkən gərəkdir, bad gərək,
Bunu bilən arifə, elmi-lədün ustاد gərək,
Çünki sən miskin Nəfəs fəhm et, ağıl-huş hansıdır?

VƏQTİDİR

Ey könül, pəndim sənə: mərdanə olsan, vəqtidir,
Yanaraq həqq şəminə pərvanə olsan, vəqtidir.
Qeyri-həqqi tərk edib, biganə olsan, vəqtidir,
Cinəyi-fəqrin geyib, divanə olsan, vəqtidir,
Can çəkib cabbarına, cananə olsan, vəqtidir.

Bəndəsən, dur uyğudan, vəqtin ki ötməzdən öncə,
Köksün üzrə pis əcəlin xarı bitməzdən öncə,
Tut, giribanın yaxaya dəsti yetməzdən öncə,
Əjdəri ağzın açıb, cismini udmazdan öncə,
Bu qara torpaq ilə həmxanə olsan, vəqtidir.

Yaşın altmışa yetibdir, novca çağlardan keçib,
Şər işə baş qoyarsan, kari-rəhmətdən qaçıb,
Qəhri-həqdən qorxuban, hər gündə göz yaşın saçıb,
Hər səhərlər «hu» deyib, vəhdət şərabından içib,
Məşrəbü Mənsur kimi məstanə olsan, vəqtidir.

Bu cahan rənasının faydası yoxdur canına,
Pis əcəl yayın çəkib, tirini atar şanına,
Həq deyib tapsan qəza Allah zamindir qanına,
Gecə-gün xidmət qılıb, zinət verib imanına,
Dövləti-iman ilə dövranə olsan, vəqtidir.

Ey Nəfəs, ötdü bu ömrün nəbz üçün möhnət çəkib,
Yaxşidan üz döndərib, gəzdin yaman sarı baxıb,
Arsız dünya cilvə eylər gündə göz-qasıń dartıb,
Hüsni-ciyeşuzlar ilə sən həm ciyər-bağrıń yaxıb,
Həq qasıńda gövhəri-yeganə olsan, vəqtidir.

MOLLA NƏFƏS

Qəflət uyğusunda qaldın,
Oyan indi, Molla Nəfəs!
Gəh saralıb, gəhi soldun,
Oyan indi, Molla Nəfəs!

Hicran bağrını dağlayar,
Həsrət sinəndə çağlayar,
Sevən yarın çox ağlayar,
Oyan indi, Molla Nəfəs!

Bu dünyaya dörlər doldu,
Aylar ötdü, günlər qaldı,
Dur ayağa, vaxt oldu,
Oyan indi, Molla Nəfəs!

Yad eylə gəl sevən yarı,
Ağ köksündə alma, narı,
Dolanmışdır zülfə-tarı,
Oyan indi, Molla Nəfəs!

Nəfəs, gəlgil sən huşuna,
Çox oyun gələr başına,
Yetmək üçün sirdaşına,
Oyan indi, Molla Nəfəs!

BU MƏKANA GƏLMİŞƏM

Ey könlümdə xoşgahım, əcəb Quranım sənsən,
İki cahan çıraqım, dinim-imanım sənsən,
Eşq əhlinin sultani, qaşı kamanım sənsən,
Yas günümün xürrəmi, könlü xəndanım sənsən,
Yanan bağrim atəşi,
Eşq karımın sirdası,
Sal rəhm nəzərini, mən hicrana gəlmişəm.

Əcəb sünbüл saçların, eşq darının bağıdır,
Könlüm üstünə çökən Fərhad yıxan dağıdır,
Bəndi-reyhan üstündə ayrı ölkə zağıdır,
Əndəlibim cirpinir, fəraigin dustağıdır,
Qəfəs içində daim
Ötürüb günüm-ayım,
Ərz eyləyib, üz tutub, sən sultana gəlmişəm.

Qoynun buyi saçılıb, bihus eylər yandırar,
Müjgan oxun kəskindir, qanı günəş qandırar,
Suyi-asman tavusun, zarı ilə qondurar,
Eşqin yükü ağırdır, aciz belim sindırar,
Mən tapmadım pəlvəni,
Xərç edib xanimanı,
Gəda olub eşqində, mən ehsana gəlmişəm.

Ömür qısa, ol xuda vermiş ulu fərمانın,
Fərman qəzəb donunda, bilməz yaxşı-yamanın,
İnsanlara andırmaz çəkən ahi-fəğanın,
Həsrət odu yaxıbdır, zəmzəm çeşmi-dəhanın,
Yalnız qoyub dəndəni,
Viran edib zəbanı,
Naxoş qulam, sürünbər ol əmirə gəlmişəm.

Dedi Mövlam: «Əzrail, ol dilbərin canın al,
Bir çibindən dərd verib, qoygıl sərinə zaval,
De ki Loğman həkimə: «Qılma dərdinə amal»,
Qəza dolan çağında zarlar beytül bir mahal,

Behişt rəvanə olsun,
Cəsəd zəminə qalsın,
Laməkanın içində mən fərmana gəlmişəm».

Vah, bixəbər dilbəra, şana vurub sünbü'lə,
Firdövs zünnarın taxıb sərvə qaməti ilə,
Qabaqları gül dəstə, əzm vurub bülbülə,
Seyrana məşğul olub, varar bağı-məchula,
Nazil oldu Əzrail,
Yarın boyuna qail
Olub, əqlin itirib, der: «Amana gəlmişəm».

Məcnun olub Əzrail, qədəm vurub laməkan,
Çöli-Kərbəla düşdü Xıdır əleyhissəlam,
Dedi peykər xəstəsi: «Bu dərdimə qıl dərman,
Mən almazam canını, hətta öz canım qurban»,
Deyər: «Əqlim itirdim,
Həqqə fəğan gətirdim,
Eşq toruna bağlanıb, matəmxana gəlmişəm».

Xıdır gəzib biyaban, sataşıbdır yarıma,
Əqlin-huşun itirib, əl uzatmış narıma,
Firqət yeli əsərək, dəyibdir yarpağıma,
Ruyin sürtüb ağlayar ol payı-torpağıma,
Deyər: «Yanan qulun mən,
Ümman içrə salın mən,
Qeyri karım yox deyə mən cananə gəlmişəm».

Qəvvas ümmanı üzüb, düçər olub salına,
Həvəs edib ürəyi, çıxıbdır yar yoluna,
Aşna sərv boyuna, əsir olub halına,
Ümman yaqtun verib ol pəri camalına,
Gəda miskin olubdur,
Eşqə əsir qalıbdır,
Deyər: «Həqqin alnında mən üsyana gəlmişəm».

İbrahim nar içində eşqinə olub həmdəm,
Bir tarına bağlanıb, bənd qalıbdır dəmbədəm,

Tün-gecəsin qərq eylər, gülzara dönüb aləm,
Ol reyhanın şöləsi bərq vurub bağa hər dəm,
Nurun saçılıb asmana,
İşiq verib cahana,
Namut yalan dünyadan, mərdut cahana gəlmişəm.

Aşıqlerin sultarı Yusif görüb üzünü,
Züleyxanı unudub, yaşa bağlar gözünü,
Məcnuna oxşar ol dəm, nara vurub özünü,
Vəsf eylər yar camalın, peşkəş eylər sözünü,
Həqdən cüda düşübdür,
Eşq oduna bişibdir,
Deyər: «Dərdə dərman yox, mən Loğmana gəlmişəm».

Bilqeyş qəhri-qəzəbdə, Süleymanı istəyib,
Eşqdən dərdli yarına ol dərmanı istəyib,
Behişt yerin axtarar, xuramanı istəyib,
Tapa bilməz heç yerdən, ol Loğmanı istəyib,
Loğman yarın qaşında
Pərvaz vurub dışında,
Deyər: «Özüm dərdliyəm, bir dərmana gəlmişəm».

Davud keçib fərzənddən, deyər: «Gəldim qaşına,
Malım, mülküm, imanım qurban sənin başına,
Nuhun ömrün istərəm, əcəb gözəl yaşına,
Güzidələr ağılı bağlı olsun huşuna,
Təxti-Süleyman sənin,
Bu bülənd məkan sənin,
Qalib bunda binəva, mən divana gəlmişəm».

Yəqub müştaq ruyinə, ağlayıb ol xari-zar,
Hər dəm çəkib dərdini, daim qalmış biqərar,
Külli-aləmdən ötüb, deyər: «Görkəzgil didar,
Bir tarına bağlanıb, sərvi boyanı intizar
Qalib, girməyən bağa,
Fərhad tək çıxıb dağa,
Məcnun sazını çalıb, dağ-nihana gəlmişəm».

Kakilləri şanalar tel-tel edib tökübdür,
Qumru kimi daranıb, biyabana çıxıbdır,
Məhvəş eylər gülləri, xoş ruy ilə baxıbdır,
Ərzin deyib Süleyman, yar alnında çökübdür,
Deyər: «Eşqində yandım,
Malı-mülkümdən döndüm,
Həqdən mənim arzumdur, sən rənaya gəlmışəm».

Ləbi-ləli, zəbanı bala, şəkərə bənzər,
Barmaqları gümüşdən, cabbar çəpərə bənzər,
İncə beli, boyları sərvi-şəcərə bənzər,
Çıksa buluddan ayım, dilim çıxara bənzər.
Ərzi budur İsanın
Alnında gör sultanın,
Deyər: «Eşqinə qızıb, mən pərvanə gəlmışəm».

Göllərə nəzər salsaṁ, oyun qılar qazları,
Meyxanələr içində qulluq eylər qızları,
Yeddi fələyə çıxar hər dəm tutan sazları,
Kafiri qılar mömin yarın eşqi-nazları,
Mehdi gəlib nişana,
Düşüb hali-zəbuna,
«Beytül-əhzandan çıxıb, - der, - məstanə gəlmışəm».

İlyas onda sataşıb, dilbər əlində badə,
Eşq dəryası coş vurub, dərdi artıb ziyanadə,
Sərxoş olub zar eylər, deyər: «Yetir muradə»,
Asman lərzəyə gəlib İlyas çəkən fəryadə,
Zəmin eyləyər cümbüş,
Deyər: «Allah, nədir iş,
Ya ki halım, əlvandan sər kövənə gəlmışəm».

Aşıq olmuş bir baxıb ona Əyyub peyğəmbər,
Tənin aşıyan eylər, qurdalar qılar sərbəsər,
«Hu-həqq!» deyib dolanıb eşq oduna dərbədər,
Ol eşq ilə cəhənnəm, vallah, olub münəvvər,
Behişt halına dönmiş,

Bütün acızlər dinmiş,
Deyər xilas olanlar: «Gör, xəndana gəlmışəm».

Üç yüz altmış ərənlər köcüb gələr yurdundan,
Üzlərinə sürərlər yarın payi-gərdindən,
Danalığı unudub «hu» deyib eşq dərdindən,
Fəna ağları, zarlarlar, Məcnun – eşqin mərdindən,
Yar qaşında saralıb,
Yetim tək boyun burub,
Derlər: «Eşqin sultani, bir ay hüsnə gəlmışəm».

Fəriştələr cəng qurar, istər əcəb nihalı,
Yar oturmış ədəblə, üzə tutub dəsmalı,
Buludlardan çıxar ay, dəysə bahar şəmalı,
Kövkəblərə eşq verər, yarın gözəl camalı,
Fəriştələr pərvanə,
Düşüb atəş rizvanə,
Xoş olub bu günə, der: «Mən ərkana gəlmışəm».

Ömər zarın gətirər, sərviyə dəyib yellər,
Deyər yarım: «Eşitməm, bu nə bişirin dillər»,
Boy-gərdanın tutubdur siyah sünbül kakillər,
İki əjdər altında qalib ol mürçə bellər,
Olub çölün qayası,
Sinə düşüb sayası,
Məstanə qılıb cahan, zərəfşana gəlmışəm.

Osman deyər dilbərə: «Dünya görkü var səndə»,
Deyər yarım naz ilə: «Sahibcamal var məndə»,
«Görkəz mənə üzünü, canım civədir təndə»,
Deyər yarım: «Ol gövhər daim oturmuş gündə»,
Deyər Osman: «İraqdır,
Kələmələr fəraqdır,
Ədalətli sultansan, sahibgirana gəlmışəm».

Veysəl Qərani söylər: «Aşnalıqdır xəyalım»,
«Hindi beçələr üzdə». Yarım deyədir: «Xalim»,
«Əcəb gərdanmı, nədir?» Dilbər deyədir: «Qolum»,

Deyər: «Nə şəkər dəhan?» Yar deyər ki: «Eşq balım»,
Veysəl: «Zəbanım gəldi,
Dilə dastanım gəldi,
Həqqə deyib almadım, mən dəndana gəlmışəm».

Bağışlayar dastanın, xidmət qılar Yəsəvi,
Bir dəm salmaz nəzərin yarı� könlü-məsavi,
İntifayət əlində, versə dərdliyə davı,
Quşlar aşiyana qonub, səyyadlar qılıb avı,
Bihuşlar tutub humay,
Harun olub Hatəm Tay,
Malın verib miskinə der: «Peşmana gəlmışəm».

Deyər Mövlam: «Cəbrail, nə hadisə cahanda?
Peyğəmbərlər atəşli, cahan əhli fəğanda,
Bənd qalibdir cəhənnəm, firdövs hasil məständə,
Nə əcaib surətdir, şəmsi-qəmər dumanda?
Əyan qılın bu işi,
Artar aləm təşvişi,
Deyər: «Sərim çıxmayıır, mən heyrana gəlmışəm».

Cəbrail nəzər salar, qafıl oturmuş Osman,
Bihuş, yerdə təprənər Xıdır, İlyas, Süleyman.
Yusif, Əyyub, ərənlər, Yəqub, Davud, həm Loğman,
Veys, Əhməd Yəsəvi, İbrahim çəkib ərman,
İsa özün unudub,
Bir dilbəri yad edib,
Derlər: «Eşq yandırıcı, həqq, lərzana gəlmışəm».

Eşqi coşub Əminin, dilbərə salıb nəzər,
İxtiyarın alındırb, çəkər oldu ahi-zar,
Yavuz qaldı Rəhman, bilmir nə gəlməz xəbər,
Görsə Cəbrail onda, eşqin narına yanar,
Həqq qalibdir heyrana,
Fəriştələr pərvanə,
Yar qasında oturub, der: «Suzana gəlmışəm».

Deyər Mürtəza pirim: «Gör cahanın hədisin»,
Zülfüqarın altında bilməzsən amü xasın,
Nə lənətli əlamət, peyğəmbər eşq həvəsin
Alıb cüda olubdur, qoyub dinin, namısın,
Kimdir bu hala qoyan?
Qılgıl bu işi əyan,
Yavuzluqda oturub, mən zəbuna gəlmışəm».

Çıxdı evdən dışarı, şölə salıb aləmə,
Əli hali zəbundır, eşqi yetib kəlama,
Deyər: «Ulus gəlməsin mənim çıxan naləmə,
Şölə verər ol peykər, vallah, mahi-salimə».
Əli donüb yolundan,
Zulfüqarı qolundan
Düşüb indi torpağa, der: «Pəlvana gəlmışəm».

Qəhhər ilə ol Mövlam yürür oldu dəmbədəm,
Deyər yarıma mənim: «Nurdan oldunmu, sənəm?»,
Deyər yarım: «Torpaqdan hasil qıldıñız, mənəm,
Dəhanımda kövsərin, zəbanımda var şəbnəm,
Bu torpaqdan yaratdırın,
Qüdrət ilə var etdin»,
Mövlam deyər: «Bilməzdən zənəxdana gəlmışəm».

Deyər Mövlam biqərar: «Qaldı eşqə bu başım,
Daim yavuzluq ilə olar mənim sirdəşim,
Cahan karından keçdim, eşqə verən atəşim,
Şol atəşin içində,
Eşqi-huşun içində
Laməkanı unudub, bu cahana gəlmışəm».

Çəkdi sünbüл sacların nazlı dilbər üzündən,
Gün tutulub, bu aləm şölə aldı gözündən,
Mövlam taqət gətirməz, getdi şol dəm özündən,
Dedi yarım: «Həqq aşiq dönə bilməz sözündən,
Hökmü rəvan Birivar,
Mən Nəfəsə xiridar,
Bir şol deyib əzəldən, bu məkana gəlmışəm».

Çıxdı suyi-asmana gecələr çıxan ahım,
Aşna oldu canana, nəzər qılsın xudahım,
Vallah, həqqin alnında olmaz mənim günahım,
Məşuq varın saxlayır, eşq müqəddəs pənahım,
İnsan Nəfəsin yarı,
Külli aləm qərarı,
Mən əndəlib xoşbəxt, nov reyhana gəlmışəm.

İÇİNDƏKİLƏR

Böyük türkmen şairi <i>Molla Nəfəs</i> (Ramiz Əskər).....	3
Nər kimi gəz	17
Duysa	18
Gözün ilə	20
Gözlərin	22
Saçın.....	23
Getdim.....	25
Arzu qıldım	26
Arzu eylər.....	28
Heyranı mən.....	29
Gözəlim	31
Bir yana	33
Fəraigindən	34
Nəzər qılsa dişlərinə	35
İlə.....	36
Aşıq ağlar, arzu edər	37
Gülə rəvan	38
Oyanmadın.....	40
Utanar.....	42
Diləsə	43
Oldum.....	44
Dilbəra	47
Oyatmadın, nazlı yar.....	49
Qalar	50
Başıma.....	51
Görsəm deyir.....	52
Amanmı.....	54
Bilmədim	55
Qız	56
Örpəyin ucu.....	57
Ramazan ayının.....	58
Dilbərim.....	59
Günüdir	61
Heç görmədim ellərdə	62

İndi	64
Gəlin	65
Yadıma düşdü	66
Qızla gəlinin deyişməsi	67
İlan	69
Qız	70
Bilmənəm	71
Rəhm eylə mən nalana	72
Könlüm	73
Nazənin	74
Ayrıldım	75
Nazlı yar	76
Bəri gəl	77
Yar, sənə	79
Ola, ya olmaya	80
Görmədim	82
Quba qazım	84
Seyr etməz	85
Kiçginə	86
Olur	87
Üzrə	88
Ol sərvi-xuraman	90
Fars qızı	92
Dedim-dedi	93
Odlanır	94
Sərbəsər	95
Piyalə	97
Bir gözəl	98
Dilbər	99
Bu gün	101
İstəyib gözəl yarı	102
İçində	103
Mənim	104
Tapılmaz	105
Dilbər	109
Gözəlim	111
Gözəl	113
Bəylər	114
Gəldi	116

Gələn Qaraqlan	118
Qaraoğlan	119
Bərqərar olsun	120
Yetişsin	122
Sərdarı	127
Cahana gəldi	129
Gələn çağları	132
Sənindir	133
Böylə	134
Gəlmışəm	136
Qaraoğlan xanı	137
Gəldi	139
Ona gələndir	141
Deyim	143
Sənin	144
Sultanıdır	146
Sözün mənə dastandır	147
Xocamsan	149
Dastan içində	150
Sənin	152
Xocam	154
Övəzmurad xan	155
Qacarbay	157
Məndlərin mərdanıdır	159
Gəldi	161
Deyim	162
Bədəvdir	164
Bədəv	166
Xəbər ver	167
Ağa	168
Yaraşmaz	169
Var ikən	170
Baş goyar	171
Olar	172
Bu canı	174
Könlüm	175
Zikrində guya	177
Sən mənim	178
Məhəmməd	179

Fəda eylədi.....	181
Gördüm	185
Edən cəlil.....	187
Deyişmə.....	189
Hansıdır	190
Vəqtidir	191
Molla Nəfəs	192
Bu məkana gəlmışəm	193

R a m i z Ə S K Ə R

10 yanvar 1954-cü ildə Amasiya rayonun Qaraçanta kəndində müəllim ailəsində anadan olmuşdur. M.V.Lomonosov adına Moskva Dövlət Universitetinin jurnalistika fakültəsini bitirmiştir (1978).

Azərbaycan radiosunda redaktor (1978-83), Azərbaycan, türk, ərəb, fars, ingilis, fransız və alman dillərində çıxan "Azərbaycan bugün" jurnalının baş redaktoru (1983-84), kiril, latin və ərəb əlifbaları ilə nəşr olunan "Odlar yurdu" qəzetiinin baş redaktoru (1984-91), "Hürriyet" qəzetiinin (İstanbul)

Azərbaycan üzrə xüsusi müxbiri (1991-93), Xarici Turizm Şurasının idarəesi (1993-94), "XXI əsr" qəzetiinin baş redaktoru (1994-96), "Yeni Forum" jurnalının (Ankara) Bakı təmsilçisi (1993-97) olmuşdur. 1997-ci ildən Azərbaycan Jurnalistlər Birliyinin baş katibidir. Filologiya elmləri doktoru, Bakı Dövlət Universitetinin müəllimidir (2002-ci ildən).

"Qızıl qələm", "Həsən bəy Zərdabi", "Humay", Küveytin "İslama xidmət", Türkiyənin "Yeni Orhun" və "Türk dünyasına xidmət" mükafatları laureatıdır. Azərbaycan Yaziçılar və Jurnalistlər Birliklərinin, Beynəlxalq Mətbuat İstututunun (İPI, Vyana) üzvü, Beynəlxalq Jurnalistlər Birlikləri Konfederasiyası (Moskva) və Avrasiya Jurnalistlər Konfederasiyası (Ankara) idarə heyətlərinin üzvüdür. Türkologiya, ədəbiyyat, tarix və jurnalistika sahəsində kitablar yazmış, türk, rus, özbək, uyğur, turkmən dillərindən tərcümələr etmişdir.

Əsas əsərləri:

1. İqlimdən-iqlimə, təqvimdən-təqvimə. Bakı, İşıq, 1987, 104 s.
2. Qutadğu bılıq. Bakı, Elm, 2003, 320 s.
3. 80 yaşın zirvəsindən baxanda. Bakı, Adiloğlu, 2005, 356 s.
4. Mahmud Kaşgari və onun "Divanü lügət-it-türk" əsəri. Bakı, MBM, 2008, 432 s.
5. Mahmud Kaşgarinin 1000 illik yubileyinə 1000 bibliografik göstərici. Bakı, MBM, 2008, 96 s.
6. Mahmud Kaşgarinin "Divanü lügəti-it-türk" əsəri üzrə bibliografik və qrammatik göstərici. Bakı, MBM, 2008, 192 s.
7. Mahmud Kaşgari və onun "Divanü lügət-it-türk" əsəri. Bakı, MBM, 2009, 532 s.

Əsas tərcümələri:

1. Azərbaycan Masalları. Bakı, Yaziçi, 1982, 196 s.
2. M.B.Məmmədzadə. Milli Azərbaycan hərəkatı. Bakı, Nicat, 1991, 248 s.

3. Faruq Sümər. Oğuzlar. Bakı, Yaziçi, 1992, 432 s.
  4. Yusif Balasağunlu. Qutadğu bilig. Bakı, Azərnəşr, 1994, 492 s.
  5. Murad Tağı. Həyatım. Bakı, Oka Ofset, 1998, 92 s.
  6. Erik Fichtelius. Jurnalistikanın on qızıl qaydası. Bakı, AJB, 2002, 192 s.
  8. Bahəddin Ögəl. Türk mifologiyası. Bakı, Səda, 2004, I cild, 626 s.
  9. Mahmud Kaşgari. Divanü lügət-it-türk. Bakı, Ozan, 2006, I cild, 512 s.
  10. Mahmud Kaşgari. Divanü lügət-it-türk. Bakı, Ozan, 2006, II cild, 400 s.
  11. Mahmud Kaşgari. Divanü lügət-it-türk. Bakı, Ozan, 2006, III cild, 400 s.
  12. Mahmud Kaşgari. Divanü lügət-it-türk. Bakı, Ozan, 2006, IV cild, 752 s.
  13. N.Ozerov. İlham Əliyev: Mən Azərbaycanıma inanıram. Bakı, Azərnəşr, 2007, 376 s.
  14. Махмуд Кашгарский. Дивану лугат ит-турк. Баку, МБМ, 2009, I том, 512 с.
  15. Махмуд Кашгарский. Дивану лугат ит-турк. Баку, МБМ, 2009, II том, 400 с.
  16. Махмуд Кашгарский. Дивану лугат ит-турк. Баку, МБМ, 2009, III том, 492 с.
  17. Oraz Yağmur. Qarabağlı ananın ağısı. Bakı, MBM, 2009, 84 s.
  18. XX əsr özbək şeiri antologiyası. Bakı, MBM, 2009, 96 s.
  19. Molla Nəfəs. Bu məkana gəlmışəm. Bakı, MBM, 2010, 160 s.
  20. Todur Zanet. Ana dilim. Bakı, MBM, 2010, 104 s.
- Evlidir, iki qızı, bir oğlu var.
Türkcə, rusca, almanca və ermənicə bilir.
E-mail: ramizasker@yahoo.com

TürkSOY kitabxanası seriyası – 6

Tərtib edən:
Annaqurban AŞIROV

**Türkməncədən uyğunlaşdırın
və öz sözün müəllifi**
filologiya elmləri doktoru:
Ramiz ƏSKƏR

Redaktoru:
Əli ŞAMİL

Naşiri:
Rafiq BABAYEV

Sponsoru:
Şahmar Rüstəm oğlu VƏLİYEV

Molla Nəfəs. Seçilmiş əsərləri. Bakı, MBM, 2010, 208 s.

Bu kitab 2010-cu ildə anadan olmasının 200 illiyi tamam olan böyük türkmən şairi, ümumtürk ədəbiyyatının görkəmli nümayəndəsi Molla Nəfəsin yubileyinə bir hədiyyə, qardaş türkmən xalqına, qədim və köklü türk mədəniyyətinin tərkib hissəsi olan türkmən mədəniyyətinə ərməğan olaraq hazırlanmışdır.

Korrektor: Leyla

Texniki redaktor: Ülvı Arif

Kompüterdə yığıdı: Solmaz Əskərova

Dizayner: Ceyhun Əliyev

Çapa imzalandı: 10.01.2010

Formatı: 70x100

Həcmi: 12,5 çap vərəqi

Tirajı: 500 ədəd

MBM MMC mətbəəsində
çap olundu.